

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

NÁVRH KONCEPCE ODBORNÉ PŘÍPRAVY V OBLASTI
CANISTERAPIE

bakalářská práce

Autor: Anna Staníková

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslava Eisertová, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 6. 5. 2011

MOTTO

„Lze jen stěží zpochybnit, že se láska k člověku u psů stala instinktivní.“

(Charles Darwin)

ABSTRACT

The term "training and education in the field of canistherapy" has a different meaning and sense to different people nowadays. Staffová, Eisertová (2008) states that training and education in canistherapy in the Czech Republic is still very inconsistent and, with a few exceptions, not professional enough. The bachelor thesis responds to this situation by focusing on creating a schematic concept of training in canistherapy in the Czech Republic.

In the theoretical part of this thesis the term zoorehabilitation is defined, and closer attention is paid to equine assisted activities and therapies, and, in particular, canistherapy. Historical development and the current situation referring to the comparison of the stages and classification according to the methods are described. The terminology of practical canistherapy is also defined, its forms explained, general insight into training and education in this field and its legislative basis are mentioned. In the last chapter prerequisites for canistherapy pursuit as a professional activity in the social, medical and educational fields are introduced regarding the most frequent use of this method in the professional areas mentioned.

In the research section research questions are stated, the first of which deals finding the existing opportunities for training and education in the field of canistherapy in our country and the second is to find out whether the efficient concept of a unique educational program realized in neighboring Austria could be applied in our conditions . To carry out this research a qualitative research method was used and analysis of documents and interviews was chosen. as a method of data collection.

The objective of this thesis is creation of a schematic design concept of training in the field of canistherapy, which should be feasible in our conditions, particularly in the medico-social field, both for professionally conducted Animal Assisted Therapy and for the implementation of the Animal Assisted Activities and Animal Assisted Education in volunteering. The outcomes resulting from this review of the existing training and education in the field of canistherapy show that differences in the form and quality are still present. Based on these results, the author proposes a unified concept of training in the field of canistherapy.

ABSTRAKT

Pod pojmem „odborná příprava a vzdělávání v oblasti canisterapie“ si v dnešní době jen málokdo představí totéž. Staffová, Eisertová (2008) uvádí, že příprava a vzdělávání v oblasti canisterapie v České republice jsou stále velmi nesourodé a až na výjimky ne příliš odborné. Bakalářská práce reaguje na tuto situaci a zaměřuje se na vytvoření schematického návrhu koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie v České republice.

V teoretické části bakalářské práce je vymezen pojem zooterapie, v rámci jehož je blíže věnována pozornost hiporehabilitaci a především canisterapii. U těchto je popsán historický vývoj a současný stav z hlediska srovnání těchto etap a členění dle metod. Dále je zde vymezena terminologie praktické canisterapie, vysvětleny její formy, obecný vhled do problematiky přípravy a vzdělávání v této oblasti a její legislativní ukotvení. Jako poslední kapitolu autorka uvádí předpoklady pro výkon canisterapie jako odborné činnosti v oblasti sociální, zdravotnické a pedagogické vzhledem k nejčastějšímu využití této metody v uvedených profesních oblastech.

Ve výzkumné části jsou stanoveny výzkumné otázky, z nichž první zjišťuje, jaké existují možnosti odborné přípravy a vzdělávání v oblasti canisterapie v naší republice a druhá zda-li lze do našich podmínek aplikovat fungující koncept ojedinelého vzdělávacího kurzu, který je realizován v sousedním Rakousku. V rámci této části bakalářské práce jsem využila kvalitativní metodu výzkumu a jako metodu sběru dat jsem zvolila analýzu dokumentů a dotazování.

Cílem bakalářské práce je vytvoření schematického návrhu koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie, který by měl být realizovatelný v našich podmínkách, především v rámci zdravotně-sociální oblasti a to jak pro profesionální provádění Animal Assisted Therapy (terapie), tak pro provádění Animal Assisted Activities (aktivity) a Animal Assisted Education (edukace) v rámci dobrovolnické činnosti.

Výsledky vyplývající z uvedeného přehledu existující odborné přípravy a vzdělávání v oblasti canisterapie dokazují, že v současné době stále existuje rozdílnost jejich forem i kvality. Autorka na základě těchto výsledků navrhuje jednotnou koncepci odborné přípravy v oblasti canisterapie.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. května 2011

.....
Anna Staníková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Jaroslavě Eisertové, Ph.D. za její cenné rady a předané zkušenosti, které mi neposkytovala jen v průběhu psaní této práce, ale které mi soustavně poskytuje již více jak polovinu mého života, také především za to, že mě svou energií a nakažlivým nadšením přivedla ke canisterapii a investovala do mého rozvoje spoustu svého času. Ráda bych také poděkovala respondentům, kteří se mnou spolupracovali v průběhu výzkumu. Významné poděkování patří všem mým blízkým za jejich podporu.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 SOUČASNÝ STAV.....	11
1.1 Zoorehabilitace.....	11
1.1.1 Člověk a zvíře	12
1.1.2 Léčebné využití zvířat v životě člověka	13
1.2 Canisterapie.....	16
1.2.1 Historický vývoj canisterapie	16
1.2.2 Současný stav canisterapie.....	18
1.2.3 Metody canisterapie	22
1.2.4 Formy canisterapie.....	25
1.2.5 Terminologie praktické canisterapie.....	27
1.2.6 Vzdělávání a příprava v oblasti canisterapie	31
1.3 Hiporehabilitace.....	32
1.3.1 Historický vývoj hiporehabilitace.....	32
1.3.2 Současný stav hiporehabilitace	34
1.3.3 Metody hiporehabilitace	36
1.4 Legislativa.....	37
1.5 Předpoklady pro výkon canisterapie jako odborné činnosti	39
1.5.1 Sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách.....	40
1.5.2 Zdravotničtí pracovníci	41
1.5.3 Pedagogičtí pracovníci.....	41
2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	42
3 METODIKA VÝZKUMU.....	43
3.1 Použitá metoda výzkumu	43
3.1.1 Organizace výzkumu	43

3.1.2	Metody a techniky sběru dat.....	44
3.1.3	Charakteristika zkoumaného souboru.....	45
4	VÝSLEDKY	46
4.1	Existující odborná příprava a vzdělávání v oblasti canisterapie v ČR....	46
4.1.1	Veřejné vysoké školy.....	46
4.1.2	Dobrovolnická sdružení.....	53
4.1.3	Poskytovatelé sociálních služeb.....	56
4.1.4	Vzdělávací centrum	58
4.2	Rakouský vzdělávací model – univerzitní kurz	58
5	DISKUSE	60
6	DOPORUČENÍ PRO PRAXI - NÁVRH KONCEPCE ODBORNÉ PŘÍPRAVY V OBLASTI CANISTERAPIE	64
6.1	Návrh koncepce pro profesionální realizaci AAT	64
6.2	Návrh koncepce pro realizaci AAA, AAE jako dobrovolnické činnosti..	69
7	ZÁVĚR	74
8	KLÍČOVÁ SLOVA.....	76
9	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	77
10	SEZNAM ZKRATEK	92
11	PŘÍLOHY	94

ÚVOD

Veselovský (2005) uvádí, že touha člověka po poznání a porozumění chování živočichů je stará jako lidská kultura. Franklin (1999) poukazuje na situaci v moderní společnosti, konkrétně na to, že vztah člověka a zvířete se čím dál rychleji stává jedním ze žhavých témat debaty především v oblasti sociálních věd.

Tato problematika se mě osobně dotýká již od dětství, kdy jsem vyrůstala se zvířetem ve společné domácnosti. Postupem času jsem zjistila, že zvířata neoddělitelně patří do mého života. Vzhledem k tomu, že do naší domácnosti byl dlouhodobější vstup zvířete většího než kočka z důvodu nedostatečné prostorové kapacity zakázán, dostala se mi před jedenácti lety příležitost začít se intenzivně věnovat práci se psy v rámci kynologie, kde jsem mohla cvičit i psy, které jsem nevlastnila. Chvíli na to, v roce 2001, došlo ke vzniku Výcvikového canisterapeutického sdružení Hafík, o.s., jehož jsem se stala členkou a které mě nasměrovalo do oblasti canisterapie v rámci zdravotně-sociální sféry. Tato oblast si mě získala natolik, že jsem se rozhodla věnovat se jí profesně. Tato práce se tedy stala logickým vyústěním dosavadních získaných informací a mých osobních zkušeností.

Původně jsem se chtěla věnovat některému z praktických témat z této oblasti, nicméně prací, které se soustřeďují např. na působení psa na klienty s různým typem postižení v současné době vzniká nemalé množství. Na základě toho, že jsem měla možnost navštívit mnohé odborné konference zaměřené na oblast canisterapie (zoorehabilitace) a díky tomu, že jsem v neustálém kontaktu s lidmi, kteří jsou přímo zainteresováni do aktuální problematiky vývoje této oblasti, jsem se rozhodla věnovat tématu odborné přípravy v oblasti canisterapie.

Má práce nese název „Návrh koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie“. V současné době se mnoho lidí, nejčastěji v příspěvcích na konferencích či ve vysokoškolských kvalifikačních pracích, věnuje právě této problematice. Nelze přehlédnout, že v této oblasti v rámci naší republiky neexistuje jednotný vzdělávací model, který by zaručoval kvalitu odborné přípravy všem zainteresovaným osobám.

Nejednotnost však neexistuje ve všech odvětvích zoorehabilitace, např. v hiporehabilitaci existuje společnost, která udává přesné standardy provádění této

činnosti a je tak určitým ukazatelem kvality. V canisterapii tato vize vznikla stejně tak, její realizace však ztroskotala na neshodách jednotlivců a organizací, kteří měli rozdílné představy o jejím dalším vývoji.

Hiporehabilitace a canisterapie jsou v současné době v naší zemi nejrozšířenějšími a nejvyvinutějšími typy zoorehabilitace, které mají určitý systém odborné přípravy a vzdělávání. V teoretické části práce se proto věnuji zejména canisterapii, ale z ostatních typů zmiňuji i hiporehabilitaci především z důvodu srovnání současné situace v těchto dvou odvětvích.

Ve výzkumné části budu zjišťovat, jaký existuje systém odborné přípravy a vzdělávání v oblasti canisterapie v naší republice a zdali lze do našich podmínek aplikovat fungující koncept ojedinelého vzdělávacího kurzu, který je realizován v sousedním Rakousku. Hlavním cílem této práce, jak již z jejího názvu vyplývá, je vytvořit návrh jednotné koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie v České republice. Ráda bych touto cestou poskytla schematický návrh, který vystihne hlavní aspekty, které by měla kvalitní odborná příprava obsahovat a který bude realizovatelný v našich podmínkách, především v rámci zdravotně-sociální oblasti a to jak při profesionálním provádění Animal Assisted Therapy (terapie), tak při provádění Animal Assisted Activities (aktivity) a Animal Assisted Education (edukace) v rámci dobrovolnické činnosti.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Zoorehabilitace

Pro pojem zoorehabilitace lze v dostupné literatuře nalézt několik ekvivalentních slov, nejčastěji se však v našich podmínkách jedná o pojem zooterapie či animoterapie. Významově se však tyto pojmy liší jen nepatrně. Pro účely této práce využiji termín zoorehabilitace.

Doležal (2008) uvádí, že pro termín zoorehabilitace v současné době existuje poměrně bohaté spektrum definic, které laickým či odborným způsobem popisují obsah daného termínu. Uvádí také, že problematika zoorehabilitace se v současné době potýká nejen s terminologickým nesouladem, ale také s nestandardním postavením zoorehabilitace jako celku a absencí legislativního zázemí.

Kalinová popisuje pojem způsobem, že zvířaty podporovaná terapie je souhrnným termínem pro rehabilitační metody a metody psychosociální podpory zdraví, které jsou založeny na využití vzájemného pozitivního působení při kontaktu mezi člověkem a zvířetem (Kalinová, 2003b; Tichá, 2006).

Lze říci, že zoorehabilitace je kontakt člověka a zvířete, zaměřený na udržení nebo zlepšení kvality života klienta, který se nachází v nepříznivé životní situaci. Takovým záměrem může být udržení nebo zlepšení zdravotního stavu, rozvoj osobnosti, sociální integrace nebo zmírnění negativních dopadů klientovy životní situace. Touto svou podstatou lze zoorehabilitaci řadit k metodám ucelené rehabilitace (Delta Society, 1996).

Zoorehabilitace lze rozdělit na několik typů. Pro potřebu této kapitoly a pro přehlednost zde uvádím pouze typy zoorehabilitace *dle zvířecího druhu*, jak je uvádí Freeman (2007).

Hiporehabilitace (kůň), canisterapie (pes), felinoterapie (kočka), delfinoterapie (delfin), lamaterapie (lama), ornitoterapie (ptactvo, zejména papoušci), malá domácí zvířata (křeček, morče, králík, akvarijní rybičky, obojživelníci, plazi,...), hospodářská zvířata - někdy se uvádí pojem farmingterapie (kozy, ovce, prasata,...), volně žijící zvířata a exotická zvířata v zoo.

1.1.1 Člověk a zvíře

Lze říci, že touha člověka po poznání a porozumění chování živočichů je stará jako lidská kultura. Historie poznání chování zvířat prošla od naivních až anekdotických výkladů až po snahu podcenění zvířat jako živých bytostí. Etologie neboli biologie chování živočichů je poměrně mladý obor biologických věd, jehož vědecké základy byly položeny až koncem první poloviny 20. století (Veselovský, 2005).

Tvůrci moderní etologie např. dokázali, že jednotlivé druhy živočichů mají dědičné fixované projevy (např. péči o potomstvo), jsou ovlivňováni a motivováni mnohými odlišnými podněty, projevují se u nich různé vzorce chování (např. konfliktní), vyšší tvorové mají schopnost učení, někteří jsou dokonce schopní vytvořit si své nástroje. Zjistilo se dokonce, že někteří jsou schopni udržovat tradice, které jsou duchovním majetkem celé rodiny. Jsou schopni spolu komunikovat a to jak digitálně(jednoduše), tak analogně (složitěji) (Veselovský, 2005).

Proces domestikace (zdomácnění) zvířat nastal v Evropě před 10–16ti tisíci lety. Tento proces byl spolu s pěstováním kulturních rostlin největším biologickým pokusem člověka, který se mu za celou dobu jeho existence podařilo uskutečnit (Veselovský, 2000).

Pes je jedním ze dvou domácích zvířat (dalším je kočka), která jako jediná postupně dosáhla úplné svobody. Může se tedy volně pohybovat po lidských příbytcích z místnosti do místnosti. Pevná smlouva o přátelském soužití člověka a psa uvádí svůj počátek do doby před více než 10 000 lety př. Kr. Od té doby psi chrání naše domovy, stali se přímými obránci člověka i jeho obydlí, pomáhají člověku při lovu, s obrovskou vytrvalostí tahají saně v krutých arktických podmínkách, či jsou cvičeni k vodění nevidomých osob, zachraňují oběti lavin, zadržují kriminální živly, objevují skryté drogy aj. (Veselovský, 2000).

Domácím zvířetem, které sehrálo v historii člověka snad nejvýznamnější roli, je kuň. K jeho domestikaci došlo přibližně před 3,5 tisíci lety př. Kr. Kuň byl charakteristický pro svou mohutnost, neuvěřitelnou rychlost, dříve se uplatňoval jako

tahoun v zemědělství, na celá tisíciletí se stal nejúspěšnějším dopravním prostředkem. Jako nesmírná výhoda koní je uváděna jejich snadná ovladatelnost, díky čemuž se stali jedněmi z nejlepších pomocníků, které si člověk kdy vychoval. Člověk mnohokrát zradil přátelský vztah s domácím zvířetem, s koněm zejména při jeho využití ve válkách, kdy koně snadno zraňovala kopí, meče a střelné zbraně, proti nimž byli zcela bezradní. Za svou záchranu kůň vděčí zejména své síle, rychlosti a opojnému stavu, který mnozí pociťují, když sedí na jeho hřbetě. Již u malých dětí patří k největšímu životnímu zážitku jízda či jen posazení na hřbet poníka. Pakliže pohyb těla jezdce dokonale splývá s hrou mohutných svalů na koňském těle, jezdec může zaznamenat naprosto nový pohled na svět kolem sebe a může tak prožít hluboký fyzický i duševní zážitek (Veselovský, 2000).

Shapiro, Demello (2010) uvádí, že za posledních dvacet let lze pozorovat rostoucí zájem o studium vztahu člověka a zvířete, důkazem je exploze vzniku nových knih, časopisů, konferencí, organizací, vysokoškolských programů či kurzů, a to jak ve Spojených státech, tak po celé Evropě, Austrálii, Novém Zélandu a Kanadě.

1.1.2 Léčebné využití zvířat v životě člověka

V těsném kontaktu se zvířaty, které bylo podmínkou přežití v drsných přírodních podmínkách, člověk poměrně brzy zaznamenal i možnosti léčebného využití zvířat.

Pokud odhlédneme od přímých forem fyzického působení (živočišné teplo, antibiotika ve slinách apod.), je základním principem tohoto léčebného působení skutečnost, že živý organismus má jakožto bioenergetický zdroj schopnost probouzet samoléčebné schopnosti jiného organismu (Lacinová, 2007).

Léčebné působení zvířat na člověka bylo zaznamenáno v historii již v 8.–9. stol., konkrétně v Belgii (Gheel), kde byla využívána pro terapeutické nasazování v řadě léčebných zařízení jako doplňková terapie zdravotně postižených osob (Lacinová, 2007).

Další zmínka byla zaznamenána v devadesátých letech 18. stol. v Anglii v křesťanské společnosti (Society of Friends) v York Retreat, která založila sociální terapeutickou instituci. Quakeři, jak se členové této společnosti nazývali, se snažili volit

nový přístup k psychiatrickým pacientům a zvířata (králíci a drůbež) zde působila jako součást tohoto přístupu v rámci výuky pacientů k sebekontrolě právě pomocí péče o zvířata (Odendaal, 2007).

V německém Bethelu v Bielefeldu byly zhruba před sto lety zavedeny různé formy používání zvířat v péči o epileptiky (Straková, 1996). Toto zařízení v moderní a rozšířené formě funguje dodnes. Tyto první pokusy bohužel nebyly dostatečně zdokumentovány (Lacinová, 2007).

Lacinová (2007) uvádí, že první použití zvířat v nemocnicích proběhlo v USA, kde se podle dochovaných zpráv využívali psi jako „kamarádi ke hrám“.

Velmi výrazně však do dějin léčebného využití zvířat zasáhly válečné dějiny. V Napoleonově armádě vyhledávali předchůdci dnešních záchranářských psů raněné a od roku 1942 již byli v New Yorku psi nasazováni pro rehabilitaci válečných zranění letců. V Norsku bylo v roce 1966 založeno rehabilitační centrum pro zdravotně postižené, kde se vedle fyzioterapie stali součástí léčebného režimu i psi a koně (Lacinová, 2007).

Z vědeckého pohledu byla nejvýznamnější 60. – 70. léta 20. století a výzkumné práce a osobní zkušenosti amerického psychiatra Borise Levinsona (Odendaal, 2007). Pozornost lékařské veřejnosti se díky němu obrátila k této možnosti. Stanovil v roce 1982 metodologické základy nové vědní disciplíny s názvem „pet-facilitated therapy“ – zvířaty podporované terapie. Začátkem 80. let minulého století předložili veterinární lékaři z Pensylvánské univerzity obsáhlou komentovanou bibliografii k tomuto tématu. Následně začaly vznikat další zájmové skupiny, které společně začaly pořádat odborné konference na toto téma a začaly vydávat publikace – příkladem je jistě mezinárodní asociace International Association of Human-Animal Interaction Organisations (dále jen IAHAIO) vzniklá v roce 1990 (Lacinová, 2007).

Největší rozmach nového vědního odvětví nelze odepřít USA, kde se po Levinsonovi objevují další výzkumníci: bratři Bill a Mike McCullochovi, Robert Anderson, Leo Bustad, manželé Elizabeth a Sam Corsonovi, Erika Friedmannová, Aaron Katcher, Lunch aj.

Právě zmínění L. Bustad, B. a M. McCullochovi a A. Katcher zformovali v 70. letech 20. stol. společnost *Delta Group*, kterou v roce 1980 přejmenovali na *Delta Society*. (Salotto, 2001). Tato společnost je dnes celosvětově známá nejen kvůli velkému úsilí věnovanému výzkumu a praktické realizaci aktivit a terapií s asistencí zvířat (zpracovala jak základní definice v této oblasti, tak i základní standardy praxe), ale organizuje i množství kurzů a workshopů, připravuje a trénuje další dobrovolníky, profesionály a samozřejmě zvířata. (Delta Society, 2009)

Také Německo se od 80.let připojuje k zavádění praktických i výzkumných aktivit. Nejvíce se však uplatňuje terapeutické ježdění na koni či aktivity a terapie se psy. K rozvoji oboru se postupně přidávají další evropské země: Anglie, Švýcarsko, Rakousko, Dánsko, Holandsko, Polsko, Francie a Česká republika (prof. Matějček, doc. Vojtěchovský, prof. Velemínský, dr. Lacinová, dr. Galajdová, dr. Nerandžič aj.).

Ostatní země Evropy jsou v začátcích, ale jejich zájem vzrůstá. Vznikají další zastřešující organizace pořádající osvětové semináře, vydávající publikace a vzniká i zaniká také stále více praktikujících organizací, přibývá výzkumných prací díky rozšiřování oboru do různých typů škol, vznikají studijní programy, předměty aj.

Výsledky těchto činností se již především ve světě prolínají do výzkumu lidského a zvířecího chování, všeobecné a speciální pedagogiky, psychologie, psychiatrie, sociologie, gerontologie a gerontopsychiatrie, výzkumu socializace či humánní a veterinární medicíny (Lacinová, 2007).

Fine (2006) dodává, že mezi často diskutovaná témata v oblasti zoorehabilitace v současné době patří: dovednosti terapeuta, přesné vymezení pojmu „dobrá terapie“, studium v této oblasti a získávání jejího seriózního postavení v rámci vědy. Doplňuje, že klíčové komponenty pro úspěšné využívání zvířat v rámci zoorehabilitace jsou: správný výběr zvířete, náležitě vyškolený personál, dohled a péče o zvířata, mezioborová spolupráce a rozvoj vzdělávacích programů s realisticky plánovanými měřitelnými cíly a úkoly.

1.2 Canisterapie

Canisterapie je součástí zoorehabilitace. Klade důraz zejména na řešení problémů psychologických, sociálních a sociálně-integračních (Galajdová, 1999).

Jedná se o jednu z metod ucelené rehabilitace, která slouží k podpoře psychosociálního zdraví lidí všech věkových kategorií, při níž se využívá vztahu mezi člověkem a psem (Mojžíšová a kol., 2000; Kalinová, 2003a).

Eisertová (2007) uvádí, že autorem termínu canisterapie se v roce 1993 stala Jiřina Lacinová, která zároveň byla se sdružením Filia průkopníkem a osvětovým pracovníkem v tomto oboru. Dále uvádí, že termín canisterapie se skládá ze dvou slov: canis (latinsky pes) a terapie (léčba, řeckého původu). Spojení obou slov řeckého původu „kynoterapie“ nebylo voleno z obavy možného obecně zavádějícího termínu. Termín, který původně sloužil pro „domácí použití“ se rozšířil nejen v České republice (dále jen ČR), ale ujal se i v zahraničí (např. v Německu [Terapeutická činnost se saňovými psy] a na Slovensku).

Canisterapii lze souhrnně definovat jako léčebný kontakt psa a člověka. Pes je zde výborným společníkem a také výchovným prostředkem pro klienta. Canisterapie také přispívá k rozvoji jemné a hrubé motoriky, podněcuje verbální a neverbální komunikaci, orientaci v prostoru, zvyšuje motivaci podílet se na vlastním léčebném procesu, zlepšuje interakci klienta s ostatními klienty – ošetřovateli – rodiči atd. (Eisertová, 2007).

Lze ji v současné chvíli zařadit mezi formy ucelené rehabilitace, tak ji chápe i Ministerstvo zdravotnictví ČR, nikoli jako samostatnou léčebnou metodu (Tichá, 2007a).

1.2.1 Historický vývoj canisterapie

Jak uvádí Galajdová (1997), pes je pro člověka symbolem mnoha dobrých vlastností, předně věrnosti a oddanosti. Je tedy považován za citlivého, upřímného tvora neschopného lidských špatností. Je opředen řadou bájí a legend a má pro člověka

hluboký (mnohdy podvědomý) mystický význam, což jistě přispívá k jeho oblibě a úspěchům v terapii.

Společná historie vývoje psa jakožto lidského souputníka je časově datována dle různých pramenů značně odlišně (10-60 tisíc let), nicméně nesporné je, že pes od samého začátku soužití s prehistorickým člověkem plnil kromě funkce pomocníka (hlídací, lovecký, pastevecký, dopravní) i funkci hygienickou a společenskou (Lacinová, 2007).

První dokumentované léčebné využití zvířat, mezi nimi i psů, se datuje do 9. století v Gheelu v Belgii. V roce 1867 zahájil svou činnost domov pro lidi s epilepsií Bethel v Bielefeldu v Německu a zvířata, zejména psi, kočky, ptáci a koně, se stala od počátku jeho samozřejmou součástí. První využití psů v nemocnicích v USA se podle dochovaných zpráv odehrálo v roce 1919, kde tehdejší sekretář Ministerstva vnitra, Franklin K. Lane inicioval použití psů v nemocnici jako „kamarádů ke hrám“, jako rozptýlení pro pacienty na základě jeho zkušeností s oběťmi z první světové války. Druhé známé využití terapie pomocí zvířat v amerických nemocnicích se odehrávalo ve spolupráci s Červeným křížem ve 40. letech v sanatoriu v Pawlingu v New Yorku, kde byli psi nasazováni pro rehabilitaci válečných zranění letců. V Norsku bylo v roce 1966 založeno rehabilitační centrum pro zdravotně postižené v Beitostolenu, kde se vedle fyzioterapie a sportu stali důležitou součástí léčebného režimu také psi a koně. (Galajdová, 1997; Lacinová, 2007).

Úsilí začlenit zvířata do klinické psychologie, vynakládané od 2. světové války, jak již bylo v kapitole 1.2 ve stručnosti zmíněno, bylo v 70. letech korunováno úspěchem Borise M. Levinsona. Tento americký dětský psycholog z Univerzity Yeshiva objevil de facto náhodou, že zvířecí společník může být velmi cenným spoluterapeutem emocionálně narušených dětí. V té době pracoval s chlapcem, který měl velký problém s navazováním kontaktu s druhými lidmi. Levinsonův pes, který běžně neměl dovoleno být přítomen v ordinaci, když jeho pán očekával klienta, ten den ale přišel chlapec dříve než bylo domluveno. Pes si u chlapce získal sympatie do takové míry, že na něj dokonce promluvil. Tato reakce byla překvapením, protože Levinson se snažil s chlapcem měsíc navázat kontakt, ale neúspěšně. Na základě tohoto setkání

chlapce se psem se jeho problém nakonec vyřešil. Na základě tohoto úspěchu Levinson podněcoval začleňování vybraných zvířat do terapeutického procesu v rámci dětské psychoterapie a zároveň požadoval seriózní výzkum této oblasti. Ověřením, že cílený kontakt se zvířaty přináší pozitivní odezvu, v roce 1969 zformuloval hypotézu, podle které zvířata nepředstavují způsob vyléčení, ale působí jako sociální katalyzátor (Galajdová, 1997).

Na Levinsona navázali mnozí další odborníci, jak je zmíněno v kapitole 1.2.1. Díky tomuto vývoji a tím i stoupající profesionalitě terapeutů tato vědní disciplína nabývala i metodologické ucelenosti v oblasti praktické realizace – již zmíněná společnost Delta Society vypracovala metodologii a normy praxe, její dělení na Animal Assisted Activities a Animal Assisted Therapy je celosvětově přijímáno, dnes však již rozšířeno (viz kapitola 1.2.3) (Galajdová, 1997; Lacinová, 2007).

Jednotlivci se začali spojovat ve sdružení a společnosti, začali si vyměňovat informace na národní a posléze i na mezinárodní úrovni formou příspěvků ve specializovaných časopisech, či na mezinárodních konferencích (Galajdová, 1997).

1.2.2 Současný stav canisterapie

V devadesátých letech 20. století v zahraničí již tato disciplína zaznamenala značný vývoj, jímž pokračuje i nadále.

V té době se canisterapie v ČR začala teprve systematicky rozvíjet. Tato časová a vývojová ztráta byla díky několika nadšeným odborníkům rychle dohnána a její vývoj v naší zemi zaznamenal rychlý postup (Tichá, 2007e).

Jak je již uvedeno v kapitole 1.2, samotný pojem canisterapie byl poprvé použit právě v naší zemi a to v roce 1993. Vše bylo nepochybně spjato se jménem Jiřiny Lacinové a brněnského sdružení Filia, kteří u nás společně začali rozvíjet organizované aktivity se psy a vytvářet systémový přístup a metodiku terapeutického využívání psů (Lacinová, 1998).

Dva roky na to, v květnu roku 1995 došlo ke vzniku Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (dále jen AOVZ) za účelem prohlubování myšlenky pozitivních vlivů soužití lidí se zvířaty. Jejimi členy byly oni nadšení

odborníci – např. Jiřina Lacinová či Zdeněk Matějček (světově uznávaný dětský psycholog), ti se účastnili Ženevské konference IAHAIO v roce 1995, kde měli možnost seznámit se blíže nejen s problematikou člověk-zvíře, ale také s canisterapií, získat kontakty a literaturu. Naše republika je tedy členem organizace IAHAIO prostřednictvím AOVZ¹. (Tichá, 2007e).

Za další dva roky, v roce 1997 vznikla Canisterapeutická společnost, která při tvorbě normativů i metodiky vycházela ze zahraničních zkušeností, vznik společnosti iniciovala pí. Galajdová. Aktivitu společnosti zahrnovaly propagování myšlenky canisterapie, rozšíření návštěvního programu a zavedení testů pro canisterapeutické psy (Eisertová, 2006; Staffová, Eisertová, 2008).

V roce 1998 zorganizovala AOVZ ve spolupráci s IAHAIO mezinárodní konferenci IAHAIO v Praze, což výrazně přispělo k rozvoji canisterapie u nás (Staffová, Eisertová, 2008).

Vědeckému výzkumu působení zvířete na člověka se např. od roku 1999 věnují odborní pracovníci na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (dále jen ZSF JU).

Mezi lety 2000 až 2001 došlo k postupnému rozpadu Canisterapeutické společnosti, protože její předsedkyně a místopředsedkyně (Zdenka a Lenka Galajdovy) odjely natrvalo do Belgie a v rámci České republiky se začaly ustanovovat samostatné regionální organizace praktikující canisterapii. V té době začala být mediální formou šířena myšlenka canisterapie mezi českou laickou i odbornou veřejností (Eisertová, 2006; Tichá, 2007e).

V roce 2001 byla zároveň uspořádána další, již 9. mezinárodní konference IAHAIO v Riu de Janeiru, kam byl za ČR delegován M. Svoboda, děkan Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně (Eisertová, 2006).

¹ Tato informace v současné době není ověřitelná – na internetových stránkách organizace IAHAIO jsem mezi členy této organizace AOVZ nenašla, ani nikoho jiného zastupujícího ČR, zároveň na internetových stránkách AOVZ je v současné době poslední zmínka o konferencích IAHAIO z roku 2004 – Glasgow, od té doby se konaly již další dvě konference, kde jsem mezi jejími účastníky nedohledala žádné zástupce ČR, tedy ani AOVZ. Vznášela jsem proto ověřující dotaz na kontaktní e-mailovou adresu uvedenou na webových stránkách AOVZ, nicméně jsem do konce výzkumu své práce nedostala odpověď.

Po zmíněném rozpadu Canisterapeutické společnosti chyběly vznikajícím samostatným organizacím vzájemné kontakty, komunikace a spolupráce byla minimální. Došlo proto k nejednotnému vývoji a pojetí samotné canisterapie. Velmi zásadní rozdíly se tak objevily především v podmínkách udílení certifikátu pro praktikování canisterapie, požadavcích na přípravu canisterapeutického týmu na praktikování canisterapie (viz. kapitola 1.2.6), nebo v otázce financování (Kalinová, 2003b).

Někteří lidé zabývající se canisterapií si na základě zmíněných nejednotných požadavků kladených na umožnění interakce s klientem a canisterapeutickým týmem uvědomovali rizika plynoucí z možného neodborného praktikování canisterapie, která byla s přibývajícím počtem klientů i týmů stále zvyšována (Tichá, 2007a).

Významný krok pro sjednocení výše zmíněného učinili zástupci většiny sdružení zabývajících se canisterapií na prvním Mezinárodním semináři o zooterapiích organizovaném již zmíněným sdružením Filia v Brně, jehož čelním zástupcem byla J. Lacinová, konaném 27.6. – 1.7. 2003. Účastníci semináře se shodli na nutnosti založení zaštitující organizace, která měla mít za cíl navázat na Canisterapeutickou společnost, sjednotit samostatné organizace zabývající se canisterapií, vytvořit jednotlivé metodiky canisterapie a pracovat na vzdělání v oblasti canisterapie, tato dostala název Canisterapeutický asociace (dále jen CTA). První Valná hromada CTA proběhla ještě tentýž rok a to 25. 11. v rámci semináře s názvem Pravda o zooterapii, který každoročně pořádá ZSF JU, dříve v Hluboké nad Vltavou, dnes v Českých Budějovicích. Valné hromady se zúčastnilo celkem 48 osob. Došlo také na zvolení pětičlenné rady asociace a tříčlenné kontrolní a revizní komise. Předsedkyní se stala hlavní iniciátorka jejího vzniku – Jiřina Lacinová, místopředsedkyní Vladimíra Tichá. Došlo také k přijetí čestných členů – Zdeňka Matějčka a Gerdy A. Fischer Finzelberg (z Německa) (Eisertová, 2006; Lacinová, 2007; Tichá, 2007a).

Ani ve světě situace kolem této disciplíny neutichla a dál v tříletém intervalu IAHAIO pořádalo mezinárodní konference, v roce 2004 již 10. v pořadí a to ve skotském Glasgow, českým zástupcem na této konferenci byla A. Mojžíšová (Eisertová, 2006).

Na evropské úrovni byla v roce 2004 založena organizace *European Society for Animal Assisted Therapy* (dále jen ESAAT), u příležitosti konání mezinárodního Symposia o terapii za asistence zvířat ve Vídni. Snahou společnosti je od jejího počátku propagace terapie za asistence zvířat, podpora výzkumu a dalšího vývoje v oblasti terapie a především tvorba základních standardů a pravidel praktikování terapie za asistence zvířat. Jako zásadní úkol si organizace předsevzala profesionalizaci terapie a rozvoj vzdělávání osob provádějících terapii za asistence zvířat (Eisertová, 2006).

V témže roce se konal druhý brněnský seminář a po něm i následující Valná hromada CTA, kde byla vytvořena metodika canisterapie, založená na standardech kvality sociálních služeb (podkladem byl materiál Sdružení Piafa, informace o sdružení viz. kapitola 4.1.3). Výborným posunem kupředu se ukázal také vstup CTA do zmíněné organizace ESAAT, kde CTA patřila mezi zakládající členy a pracovala ve výboru (J. Lacinová jako viceprezident). Jedním ze záměrů využití této organizace pro dění u nás je její supervizí funkce a pravomoc k udělování akreditací jednotlivým organizacím v členských zemích. Tím lze předejít mnoha kompetenčním sporům, rivalitě či bezvládí v tomto směru (Lacinová 2005, 2008a).

Následující brněnský seminář, který se konal v roce 2005 – byl zaměřen na vytváření další normy praxe, a sice etického kodexu. V roce 2005 byl tedy vytvořen návrh etického kodexu, zaměřeného na psa, a teprve během dalšího seminárního ročníku – 2006 – byl zkompletován na celkový etický kodex canisterapie, který byl dotvořen a odsouhlasen následující Valnou hromadou CTA (zde byl podkladem materiál organizace Elva-help, informace o sdružení viz. kapitola 4.1.3). Touto dobou tedy vznikly velmi zásadní dva dokumenty, které měly platit pro všechny členy CTA, následovat mělo vytvoření Povinného minima a členství v CTA tak mohlo zajišťovat garanci, že její organizace pracují na určité bazálně kvalitativní úrovni (Lacinová, 2005, 2008a).

Lacinová (2008a) ve svém příspěvku uvedla obavu, že jakékoliv tříštění základny CTA v této fázi konstituování oboru by bylo velmi kontraproduktivní. Bohužel její obava se v brzké době naplnila a **v roce 2007 se CTA rozpadla.**

V současné době je potřebné v oblasti canisterapie znovu ustanovit zastřešující organizaci, která by navázala na práci CTA. Rovněž je nutné sjednotit terminologii a definovat jednotná pravidla, podmínky a způsob provádění canisterapie. Základním stavebním kamenem dalšího rozvoje tohoto oboru by měla být právě shoda mezi praktikujícími osobami, organizacemi a odborníky. Pouze tímto je možné docílit uznání celkového jednotného přístupu ke canisterapii a pracovat tak dále na její kvalitě (Hafík, 2010).

1.2.3 Metody canisterapie

Krausová (2003) uvádí, že v anglosaské literatuře se lze setkat s anglickým pojmem *pet therapy*. Tento termín v sobě zahrnuje využití „domácích mazlíčků“ v terapii, jak již bylo zmíněno v kapitole 1.2. V 80. letech 20. století se od používání tohoto termínu upustilo a používá se výstižnějších pojmů.

Delta Society rozděluje dvě oblasti využití vztahu mezi zvířetem a člověkem – Animal Assisted Activities a Animal Assisted Therapy. V průběhu vývoje terminologie byly vedle těchto dvou základních metod, které jsou již celosvětově zakotveny, definovány jinými subjekty další oblasti – např. Animal Assisted Education nebo Animal Assisted Crisis Response (Kalinová, 2006).

Animal Assisted Therapy

Freeman (2007) uvádí, že jde o terapii za pomoci zvířat (často také jen „terapie“, či „terapeutická činnost“, dále jen AAT), cílený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení psychického nebo fyzického stavu klienta.

AAT podporuje fyzické, sociální, emocionální a kognitivní funkce. Jedná se o součást terapeutického procesu. Může probíhat jak skupinově, tak individuálně. Je poskytována a nebo řízena zdravotním či sociálním pracovníkem, který pracuje v rámci své profese. Specifické cíle jsou zde stanoveny individuálně pro každého klienta. Pokrok je vždy měřen (Delta Society, 1996; Krausová, 2003).

Hlavním cílem je podpora procesu léčby nebo rehabilitace. Konkrétní cíle definuje profesionál, který je obeznámen s cíli celkové léčby klienta. Plán canisterapie

je integrován do existujícího léčebného nebo rehabilitačního plánu klienta a vždy je sestavován individuálně pro každého klienta. Záznamy o průběhu canisterapie a s nimi i vyhodnocení odborníka se stávají součástí odborné dokumentace (Freeman, 2007).

Nejčastějšími klienty AAT jsou osoby se zdravotním postižením, krátkodobě či dlouhodobě nemocní, v rekonvalescenci či klienti s psychickými nebo fyzickými poruchami. Osoba provádějící canisterapii (viz. kapitola 1.2.5) je v procesu ucelené rehabilitace součástí multidisciplinárního týmu. Má-li tato osoba odpovídající odborné vzdělání (zdravotnické/ sociální/ pedagogické), je přípustné, aby se canisterapeutický tým skládal z daného odborníka a ko-terapeuta (viz. kapitola 1.2.5). Pokud je touto osobou proškolený laik, je nutná spolupráce s profesionálem, který o klienta pečuje a to i v průběhu canisterapeutického procesu (Freeman, 2007).

Mezi typické techniky AAT řadíme polohování², hry pro rozvoj motoriky a sociálních dovedností, hlazení a péče o zvíře, cílené zlepšování komunikace, orientace, paměti, řeči, kognitivních funkcí apod. (Freeman, 2007).

Animal Assisted Activities

Freeman (2007) uvádí, že jde o aktivity za pomoci zvířat („společenská činnost“ dále jen AAA), přirozený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení kvality života klienta nebo na přirozený rozvoj jeho sociálních dovedností.

AAA poskytují příležitost pro motivační, výchovné či rekreační podněty zaměřené na zvýšení kvality života klienta. Jsou poskytovány v různém prostředí osobou provádějící canisterapii a není zde naplánován specifický léčebný cíl pro každou návštěvu. Osoby provádějící canisterapii nevyžadují od ošetřujícího personálu detailní pozornost. Návštěva je spontánní a další se uskuteční posléze podle potřeby (Delta Society, 1996; Krausová, 2003).

Hlavním cílem je obecná aktivizace klienta – přirozené zlepšování komunikace, pohyblivosti, motivace, odbourávání stresu, uzavřenosti, nečinnosti apod. Plán canisterapie je integrován mezi existující volnočasové plány klientů (pouze v domácím prostředí individuálně). Záznamy si vede samotná osoba provádějící canisterapii a ty

² Jedná se o jednu z technik canisterapie, která je založena na přímém fyzickém kontaktu klienta a psa

podle vlastních potřeb konzultuje s personálem. Tuto svou činnost by měla vyhodnocovat v rámci pravidelných supervizí a revizních schůzek (Freeman, 2007).

Nejčastějšími klienty jsou klienti zařízení sociálních služeb či školských zařízení a méně často zdravotnických zařízení. Tato činnost vyžaduje přítomnost proškoleného canisterapeutického týmu, pakliže jde o tým, který není sám dostatečně schopný komunikovat s klienty, je na místě dohled určité zodpovědné osoby ze strany zařízení coby prostředníka po celou dobu průběhu aktivit (Freeman, 2007).

Mezi typické techniky řadíme hlazení psa, hry, péče o něj, přirozené procvičování komunikace a paměti apod. (Freeman, 2007).

Animal Assisted Education

Freeman (2007) uvádí, že jde o vzdělávání za pomoci zvířat („edukace“, „vzdělávací činnost“, dále jen AAE), přirozený nebo cílený kontakt člověka a zvířete zaměřený na rozšíření nebo zlepšení výchovy, vzdělávání nebo sociálních dovedností klienta.

V Rakousku je tato disciplína nazývána tiergestützte Pädagogik (zvířaty podporovaná pedagogika) (Tiere als Therapie, 2004).

Hlavním cílem je přirozené zvýšení motivace k učení a osobnímu rozvoji. Cíle definuje pedagogický personál ve spolupráci s osobou provádějící canisterapii, tito spolu také činnost monitorují a vyhodnocují. Osoba provádějící canisterapii je součástí multidisciplinárního týmu, který zajišťuje výchovu a vzdělání klienta, jeho školní volnočasový program nebo osobní rozvoj. V závislosti na náročnosti canisterapie může osoba provádějící canisterapii pracovat samostatně, jedná-li se zároveň o odborníka nebo v týmu s pedagogickým personálem, jedná-li se o proškoleného laika. Plán canisterapie je integrován mezi existující školní osnovy nebo do individuálního výukového plánu klienta (Freeman, 2007).

Nejčastějšími klienty jsou osoby se specifickými poruchami učení, chování nebo komunikace či studenti běžných škol. Tato činnost vyžaduje kromě canisterapeutického týmu také přítomnost či přímou spolupráci pedagogického personálu (případně rodiče či

jiné zodpovědné osoby) obeznámeného s cílem a účinky tohoto vzdělávání (Freeman, 2007).

Tato edukace probíhá formou přednášek, besed, ukázek zájmových kroužků apod. Mezi typické techniky řadíme předávání informací zábavnou formou a názornou ukázkou, využití psa jako prostředníka pro výuku, hry pro rozvoj motoriky, komunikace, motivace, péče o zvíře apod. (Freeman, 2007).

Animal Assisted Crisis Response

Tvrdá (2005) uvádí, že jde o krizovou intervenci za pomoci zvířat („KI“, dále jen AACR), přirozený kontakt zvířete a člověka, který se ocitl v krizovém prostředí, zaměřený na odbourávání stresu a celkové zlepšení psychického či fyzického stavu klienta.

Jedná se o metodu zmírňující následky prožité krize u zasažené osoby, a to prostřednictvím působení speciálně cvičeného a vedeného psa. Canisterapeutický tým je v této souvislosti součástí integrovaného záchranného systému ČR (Tvrdá, 2005).

Hlavním cílem je zmírnění dopadu krize na psychiku cílové skupiny. Jako podpora je k dispozici také členům integrovaného záchranného systému (dále jen IZS). Canisterapeutický tým napomáhá stabilizovat stav klidu v krizové situaci, je prostředníkem při navázání kontaktu s klientem. Pomocí běžných praktik v canisterapii přenesení dílu pozornosti na nestresové prožitky, zaměřuje se zejména na nejzranitelnější členy skupiny, tedy děti a seniory. Tato metoda byla využita např. v ČR při povodních, v USA při teroristických útocích 11. září 2001, aj. (Tvrdá, 2005).

1.2.4 Formy canisterapie

Canisterapeutické metody je možné prakticky realizovat v rovině individuální nebo skupinové, vždy je však nutné přihlídnout ke konkrétní terapeutické situaci a vhodnosti realizace některých z níže uvedených forem canisterapie (Eisertová, Tichá, 2007b). Freeman (2007) doplňuje, že tyto formy nemusí existovat izolovaně, naopak je

lze úspěšně kombinovat, přičemž je třeba myslet na fakt, že každá forma má své specifické podmínky, které je třeba dodržet.

Rezidentní program

Jinými slovy trvalé držení psa, „umístění natrvalo“. Pod těmito slovy se rozumí převzetí zvířete klientem – v tomto případě nejčastěji zařízením nebo jednotlivcem. Takový pes se může, ale nemusí stát majetkem klienta. Předávající organizace, chovatel nebo cvičitel určují specifické podmínky, za kterých je pes předán a zajišťují zaučení klienta a jiných zodpovědných osob, které budou canisterapii provádět a o psa pečovat (Freeman, 2007). Může se jednat o cílený pobyt klienta v zařízení, jak bylo již zmíněno, či o pobyt psa v rodině. K rezidentní formě nebývá pes odborníky doporučován a to především z důvodu, že pes potřebuje náležet jednomu pánovi, což je za těchto podmínek často problematické, zejména v zařízeních (Eisertová, Tichá, 2007b).

Návštěvní program

Jedná se o jednu z nejrozšířenějších forem canisterapie v ČR. Pod tímto pojmem rozumíme společný kontakt klienta s canisterapeutickým týmem v pravidelných intervalech a na předem sjednaném místě (Tichá, 2007c).

Pobytový program

Jednoduše řečeno se jedná o jednorázový nebo pravidelný pobyt klientů v prostředí, kde je provozována canisterapie (Freeman, 2007). Jeho hlavní myšlenkou je možnost intenzivního kontaktu klienta se psem ve spojení s odloučením od běžného sociálního prostředí klienta (zpravidla dítěte) (Tichá, 2007d).

Jednorázové aktivity

Charakterizuje jednorázové nebo krátkodobé aktivity pořádané pro širokou veřejnost či naopak pro uzavřený okruh klientů. Canisterapeutický tým se může podílet na veřejných prezentacích, ukázkách, setkáních nebo přednáškách. Výčet těchto aktivit je velice široký, metody a podmínky pro jejich praktikování se příliš neliší od

návštěvního programu, ale zároveň se odvíjejí od momentálních potřeb publika (Freeman, 2007).

Zásah krizové intervence

Jedná se o formu metody AACR. Canisterapeutický tým je v rámci této formy zapojen do aktivit IZS, kde je vyzván k práci v rámci konkrétní krizové situace. Aktivita (v tomto případě zásah) přitom může trvat od několika hodin do několika měsíců intenzivní práce a odvíjí se od potřeby IZS a možností a schopností canisterapeutického týmu.

1.2.5 Terminologie praktické canisterapie

Canisterapeutického procesu se zúčastňuje celá řada subjektů (účastníků) a to přímo, či nepřímo (Fine, 2000).

Eisertová (2009) upozorňuje, že v současné době stále ještě není v ČR jednotná terminologie týkající se osoby pracující se psem, ale současně ani oblast vzdělávání takové osoby, testování psa a jejich společná identifikace je též velmi nesourodá.

Mojžíšová (2003) zdůrazňuje, že velmi důležitým úkolem účastníků canisterapeutického procesu je vzájemná spolupráce na realizaci vlastního procesu canisterapie. Přítomnost všech členů širokého týmu však není vždy nutná, zásadní je provázanost, vzájemné porady a konzultace (Kolektiv autorů, 2000).

Canisterapeutický tým

Canisterapeutický tým (dále jen CT tým) tvoří osoba provádějící canisterapii a canisterapeutický pes (ko–terapeut). Tým je kvalifikovaným canisterapeutickým týmem pouze v případě vlastní – li platný certifikát o canisterapeutických zkouškách (Freeman-Molová, 2005; Novotná, Turčanová, 2005).

Osoba provádějící canisterapii

V našich podmínkách se nejčastěji setkáváme s ekvivalentními pojmy jako je psovod, canisterapeut, canisasistent či dobrovolník se psem. Obvykle se jedná o proškoleného dobrovolníka, který se svým psem složil canisterapeutické zkoušky a činnost provádí zdarma. Mnohé praktikující osoby ale mají i další odpovídající odborné vzdělání pedagogického, zdravotnického či sociálního charakteru a canisterapii mohou využívat v rámci své odborné praxe. Canisterapii je v ČR také možné provozovat po absolvování rekvalifikačního kurzu, zřízení odpovídající živnosti za úplaty nebo jako proškolená osoba vstupující s klientem/zařízením do pracovního právního vztahu (Freeman-Molová, 2005; Novotná, Turčanová, 2005).

Ko-terapeut

Jedná se o canisterapeutického psa, který byl připraven a otestován pro účely canisterapie (Freeman-Molová, 2005; Novotná, Turčanová, 2005). Podle Tiché (2007f) takový pes musí být správně vybrán, vhodně vychován, vycvičen a cíleně speciálně připraven.

Canisterapeutické zkoušky

Podle Freeman - Molové (2005) se jedná se o zkoušky CT týmu, které jsou pravidelně pořádány canisterapeutickými organizacemi a řídí se pevně stanoveným zkušebním řádem dané organizace. Tyto zkoušky vždy skládá konkrétní osoba provádějící canisterapii se svým ko-terapeutem, pro ně je posléze vystaven certifikát, nejlépe s uvedenou časovou platností a výsledky zkoušek.

Kalinová (2003a) uvádí, že možnosti canisterapeutických zkoušek jsou v ČR různé nejen z hlediska časové dotace, kvality, ale také typu vzdělání (viz. kapitola 1.2.6).

Certifikace canisterapeutického týmu

Certifikát o složení canisterapeutických zkoušek je společně s očkovacím průkazem psa jediným povinným dokumentem pro každý CT tým. Organizace mohou

vystavit i další certifikáty (např. o účasti v kurzu canisterapie), takové certifikáty však nejsou podmínkou k provádění canisterapie (Freeman – Molová, 2005).

Canisterapeutický tým v přípravě

Hafik, o.s. (2010) uvádí, že se jedná o budoucího dobrovolníka a psa, kteří se soustavně a cílevědomě do doby konání prvních canisterapeutických zkoušek připravují na praktikování canisterapie. Tento tým se zároveň zúčastnil informační schůzky a pes byl shledán schopným pro zapojení do přípravy v oblasti praktické realizace některé z metod canisterapie formou náslechu.

Canisterapeutické sdružení

Canisterapeutické sdružení by mělo zařízením garantovat kvalitu prováděné canisterapie (Tichá, 2007f). Sdružení se podílí nebo zajišťuje přípravu týmů na praktikování canisterapie a získání osvědčení k této činnosti (samo nebo formou odkazu na vzdělávací instituci), také v rámci možností vytváří podmínky dalšího vzdělávání, mělo by zajišťovat supervize CT týmům, sjednávat nová nasazení, smluvně ošetřovat vztah se zařízením, kde canisterapie probíhá, koordinovat činnost jednotlivých týmů, shánět prostředky na činnost aj. Dalším z důležitých cílů canisterapeutických sdružení by měla být osvěta, popularizace canisterapie a účast na její evaluaci (Kalinová, 2003a).

Dobrovolník bez psa

Jedná se o osobu, která nevlastní psa, ale canisterapii je nakloněna a umí pracovat s klienty, je velkou pomocí při aplikaci canisterapie, zejména u skupinové AAA, ale i v jiných případech. Takový dobrovolník splňuje podmínky pro výkon činnosti (proškolení, pojištění způsobené škody, uzavření smlouvy o spolupráci, účast na pravidelných supervizích aj.). Dobrovolník se věnuje zejména klientům, podílí se na vymýšlení, organizaci a realizaci programu (Tichá, 2007f).

Multidisciplinární tým

Hafík o.s. (2010) uvádí, že se jedná o tým odborníků, kteří jsou v daném zařízení kompetentní k podávání základních informací o klientovi, k tvorbě individuálního plánu či organizací terapeutické činnosti a aktivit. Osoba provádějící canisterapii je spolupracujícím článkem tohoto týmu. Nejčastěji se jedná o pedagoga či speciálního pedagoga, vychovatele, sociálního pracovníka, zdravotní sestru, fyzioterapeuta, psychologa, lékaře atd. Vždy je zároveň vhodné zahrnout do týmu rodiče klienta – je-li to možné, či ho pravidelně informovat.

Tichá (2007f) doplňuje, že odborník může podle možností i tvořit se svým vlastním psem CT tým nebo úzce spolupracovat s dalším CT týmem.

Klient

Jedná se vždy o konečného příjemce, tedy příjemce canisterapie. V závislosti na oboru a prostředí je tento pojem ekvivalentem termínů pacient, uživatel sociální služby, žák, student, příjemce služby, obyvatel zařízení (Delta Society, 1996).

Zařízení

Jedná se o zdravotně sociální instituci nebo školské zařízení, kam dochází CT tým do nasazení. Zde musí vedení, personál i klienti souhlasit s návštěvou týmu a podílet se na realizaci canisterapie. Tedy především spolupracovat s osobou provádějící canisterapii při výběru vhodných klientů, při sestavování vhodného programu i při vlastní návštěvě (Kalinová, 2003a; Mojžíšová, 2003).

Rodina

Tichá (2007f) uvádí, že při canisterapii se projevuje účast rodiny v několika rovinách. U dětských klientů se účastní canisterapeutického procesu především rodiče. Musejí totiž souhlasit se setkáváním jejich dítěte s CT týmem. U seniorů a dospělých se často spolupracuje s partnerem, popř. širší rodinou. U klientů v ústavním zařízení roli rodiny často zastávají odborní pracovníci takových zařízení. Pro dosažení většího účinku je důležité, aby rodina s CT týmem spolupracovala (zejména u AAT).

Chovatel

Role chovatele psů je důležitá zejména při výběru a socializaci štěněte, tedy potenciálního canisterapeutického psa. Důležitý je chovatelův přístup, znalost etologie plemene a specifických charakterových rysů konkrétního chovu i jedince. Velmi důležité jsou také chovatelovy znalosti principů canisterapie a jejich nároků na psa (Kalinová, 2003a, Mojžíšová, 2003).

Veterinární lékař

Veterinární lékař dohlíží na zdravotní stav terapeutického psa a jeho místo je tak nezastupitelné. Jedná se především o pravidelné očkování, odčervení aj. Majitel psa by s ním měl konzultovat např. i návrat do nasazení v canisterapii po úraze aj. (Kalinová, 2003a).

1.2.6 Vzdělávání a příprava v oblasti canisterapie

Jak uvádí Staffová, Eisertová (2008), příprava a vzdělání v oblasti canisterapie v ČR jsou stále velmi nesourodé a až na výjimky ne příliš odborné.

Možnosti přípravy jsou různé z hlediska časové dotace, kvality, ale i typu vzdělání. V naší republice existují např. několikahodinové přednášky, několikadenní kurzy, ale i rekvalifikační kurz či kurz v rámci celoživotního vzdělávání a studijní obor na univerzitní půdě (Eisertová, Tichá, 2007a). V Rakousku existuje vedle běžícího celoživotního vzdělávání od akademického roku 2006/2007 samostatný univerzitní studijní obor, jehož absolventi naplňují požadavky nově vzniklé profese antropozoologa (Leibetseder, 2004). ESAAT vytvořila pro své členské organizace první ze vzdělávacích norem pro praktikování canisterapie, kde je pevně stanovená hodinová dotace vzdělání. Osoba, která canisterapii praktikuje pod vedením odborníka musí absolvovat minimálně 15 hodin teorie a 20 hodin praxe. Zaniklá CTA vycházela z norem ESAAT a zároveň obecných požadavků Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) platných v ČR. Proto pro svou vnitřní potřebu zmíněnou osobu nazvala canisasistent. Canisterapeut (dle terminologie CTA inspirované ESAAT) musí úspěšně zvládnout minimálně 220 hodin teorie a 40 hodin praxe, odevzdat písemnou práci v rozsahu 50–60

stran a složit písemné zkoušky (současná podoba této situace viz. kapitola 4.2) (Eisertová, Tichá, 2007a).

Když se opět vrátíme do ČR, lze říci, že někde jsou připravováni pouze lidé, jinde celé týmy, z čehož vyplývá též odlišný způsob a obsah náplně i zmíněných závěrečných zkoušek. Někteří také bez předchozí přípravy pouze testují psy pro jejich vhodnost ke canisterapii a toto považují za dostatečné pro výkon canisterapie. U zkoušek a testování se tedy liší také podmínky získání osvědčení CT týmu (někde pouze ko-terapeuta), některé např. vyžadují jistou přípravu, jiné nikoliv (Eisertová, Tichá, 2007a). Staffová, Eisertová (2008) proto zdůrazňují, že je důležité kurz (přípravu) komplexně zaměřit (a zabývat se přípravou celého týmu – tedy osoby provádějící canisterapii i psa) na vstupní testování – teoretickou a praktickou přípravu – závěrečnou praktickou zkoušku týmu.

1.3 Hiporehabilitace

Jedná se o zastřešující a nadřazený název pro všechny aktivity a terapie v oblastech, kde se setkává kůň a člověk se zdravotním postižením, oslabením či se specifickými potřebami (Česká hiporehabilitační společnost, 2009a). Terapie pomocí koní je cílená terapie. Středem zájmu je vždy klient a jeho problém, a kůň není účelem, ale prostředkem v rukou terapeuta. (Casková, 2008).

Česká hiporehabilitační společnost (dále jen ČHS) (2009a) hiporehabilitaci dělí do čtyř oblastí: lékařství – hipoterapie; oblast pedagogická a sociální – aktivity s využitím koní; psychoterapie - terapie s využitím koní s pomocí psychologických prostředků a sport osob se zdravotním postižením – parajezdeckví.

1.3.1 Historický vývoj hiporehabilitace

Casková (2008) uvádí, že spojení koně a člověka patří k lidskému kulturnímu dědictví.

Vízdalová (2007b) uvádí, že kůň (stejně jako ostatní zvířata) disponuje příznačnými vlastnostmi, které působí na osobnost člověka ve všech rovinách – vědomé, nevědomé a podvědomé. Kůň prochází dějinami jako nositel poměrně

stabilního symbolu. Od své domestikace zhruba před pěti tisíci lety (prameny se v názorech na datování liší), kdy patřil k hlavním užitkovým zvířatům pro své mnohostranné využití, byl již nepochybně také mocným symbolem působícím v hlubokých vrstvách osobnosti. Kůň byl vždy nositelem těch nejušlechtlejších kvalit a zároveň byl pojímán jako představitel síly, nezkrocené svobody, krásy, elegance a rychlosti.

Vízdalová (2007b) dále uvádí, že kůň je (spolu se psem) pro člověka nejbližším zvířetem, který jej provázel při válečných taženích a spolu s ním umíral na bitevních polích, pomáhal lidem osidlovat nová území, tahal jejich vozy a zapřáhnul do pluhů, kde zoral lány země.

První zmínky o cíleném využití koně pro léčbu se objevují již ve filozofických úvahách Marka Aurelia „Hovory se sebou“ z období 171-179 n.l., kde se říká, že lékař při léčbě přikázal vedle tehdejších běžných léčebných prostředků i jízdu na koni. Ze středověku údajně nejsou dochovány zprávy, že by se touto metodou někdo výrazněji zabýval. V renesanci se Merkurialis zmiňuje o různých účincích jednotlivých chodů koně. Velmi bohaté literární záznamy však nalézáme z 18. století, kde byla jízda na koni doporučována při léčbě osob s duševními poruchami. První sportovně medicínská učebnice „Medicina Gymnastica“ z roku 1750 označuje jízdu na koni za nejdůležitější gymnastické cvičení. V knize „Léčebná a chirurgická gymnastika, neboli výzkum o užitku pohybu“ od J. C. Tissota z roku 1782 se poprvé uvádí, že nejdůležitějším chodem pro terapii je krok, což platí dodnes. V témže období také Samuel Teodor vidí léčebné působení koně v trojrozměrném pohybu hřbetu, což je uznáváno dodnes. V naší zemi uvádí Vyhnálek počátky hiporehabilitace kolem roku 1880 (Vízdalová, 2007b).

Vízdalová (2007b) dále uvádí, že počátkem 20. století se léčebná jízda na koni dostala do okruhu zájmu zdravotníků. V době po první světové válce se kůň používal k rehabilitaci válečných invalidů. V letech 1950 – 1960 se hiporehabilitace začala používat k rehabilitaci pacientů po dětské obrně. V 60. letech již vznikaly organizace zabývající se hiporehabilitací prakticky v celé Evropě i USA. Začátky v naší republice se datují přibližně do roku 1947.

1.3.2 Současný stav hiporehabilitace

Jak uvádí ČHS (2009a), v ČR vznikla zastřešující organizace pro hiporehabilitaci v roce 1991. Jedná se o již zmíněnou ČHS, dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení, jehož smyslem je šíření rehabilitace prostřednictvím koně, včetně psychoterapeutického přístupu, integrace a sportovního vyžití osob se zdravotním postižením. Tato společnost sdružuje fyzioterapeuty, ergoterapeuty, lékaře, logopedy, psychology, zdravotní sestry, sociální pracovníky, pedagogy i jezdecké instruktory, všechny ty, kteří pracují s koňmi ve zdravotnictví, sociální sféře, pedagogice a parasportu. Významnou složku členské základny samozřejmě tvoří klienti a jejich rodinní příslušníci.

Jak ČHS (2009a) dále uvádí, cílem její činnosti je prosazovat a udržovat odborné provádění metody, školit pracovníky, zajišťovat vydávání odborné literatury, sloužit jako informační databáze a zprostředkovávat kontakt mezi jednotlivci, pomáhat při zakládání hiporehabilitačních středisek a při výměně zkušeností mezi centry již fungujícími. Společnost navazuje a udržuje kontakt s příslušnými odbornými organizacemi v Čechách i na mezinárodní úrovni a rozvíjí kontakty se společnostmi podobného zaměření. ČHS je zároveň The Federation of Riding for the Disabled International (dále jen FRDI), mezinárodní organizace sdružující subjekty působící v oblasti hiporehabilitace.

Lantelme-Faisan (2008) uvádí, že současné postavení hiporehabilitace v ČR ještě stále není jednoduché ani jednoznačné. Hiporehabilitace u nás má nezastupitelné místo a dosahuje jedinečných účinků v terapii tělesných a mentálních poruch a ve zlepšení kvality života osob se zdravotním postižením. Jednotlivé disciplíny hiporehabilitace jsou nabízeny jako nadstavba běžných rehabilitačních metod a jako zpestření života dalšími aktivitami, přerůstajícími obvyklý rámec rekondičních aktivit. Bohužel i tento obor stále zápasí s uznáním zdravotnické, ale i laické veřejnosti, finančním krytím či nedostatkem kvalifikovaných zaměstnanců. Přesto v posledních letech zájem o tento obor roste jak ze strany profesionálů, tak i klientů.

Nerandžič (2006) uvádí, že nejpropracovanější, ale také nejdražší metody práce se zvířaty existují právě v oblasti terapeutického využití koní. ČHS prosadila metodu

využití koně ve fyzioterapii, je díky odborným pracím přijata a uznána Ministerstvem zdravotnictví ČR (dále jen MZ) jako vědecky odůvodněná rehabilitační metoda a je částečně hrazena z prostředků veřejného zdravotního pojištění jako individuální léčebný tělocvik. Podmínkou částečné úhrady hipoterapie (viz níže) ze strany zdravotní pojišťovny je smluvní vztah zařízení s pojišťovnou. Bodová sazba hrazená pojišťovnou však v žádném případě nepokrývá veškeré náklady na provozování hipoterapie, proto je nutný doplatek ze strany klienta. Účinky hipoterapie jsou přitom srovnatelné s neuroreflexní terapií manželů Bobathových či podle profesora Vojty, což jsou v současné době nejčastěji používané metody při léčení především dětské mozkové obrny, při traumatickém poškození a míchy apod.

Jak uvádí ČHS (2009a), na těchto nedostatcích intenzivně pracuje a jedním z důkazů je v roce 2009 vytvořený oficiální slovník názvů používaných v hiporehabilitaci s cílem předejít komunikačním nedorozuměním mezi odbornou i laickou veřejností a také jasně komunikovat a propagovat hiporehabilitaci při jednání s úřady, vzdělávacími institucemi, médii, zdravotními pojišťovnami, lékaři a dalšími odborníky.

ČHS (2009a) dále usiluje o uznání metodiky hiporehabilitace na nejvyšší odborné úrovni a pomáhá organizovat její výzkum. Od roku 2009 je v platnosti také nový „Řád ochrany zvířat při veřejném vystoupení koní – při hiporehabilitačních činnostech organizovaných Českou hiporehabilitační společností“. Tento řád by měl, vedle splnění podmínek daných legislativou, vést ke standardizaci péče o koně zařazené do terapie v různých podmínkách (např. soukromé osoby, občanská sdružení, ústavní zařízení), ke standardizaci používaných pomůcek a ke sjednocení metodiky výcviku a přípravy koní.

Jak zmiňuje Lantelme-Faisan (2008), pozitivní je, že ačkoliv tato situace v hiporehabilitaci je obdobná na celém světě, některé země již dosáhly většího pokroku a uznání ve společnosti a také slibných výsledků týkajících se financování zdravotními pojišťovnami. Výsledky kvalitních výzkumů provedených v okolních zemích lze tedy použít k argumentaci a obhajobě hiporehabilitace u nás.

1.3.3 Metody hiporehabilitace

Hipoterapie

Řadíme ji do sekce hiporehabilitace. Jedná se o metodu fyzioterapie využívající přirozenou mechaniku pohybu koně v kroku a pohybových impulzů při něm vznikajících, k programování motorického vzoru pohybu do centrální nervové soustavy klienta, prostřednictvím balanční plochy, která je tvořena koňským hřbetem. Cíle dosahuje postupnou adaptací klienta na tento pohyb v průběhu terapie. Výsledkem je facilitace reparačních procesů na úrovni neurofyziologické a psychomotorické. Provádějí ji terapeuti se speciálním vzděláním, kteří prošli speciálním výcvikem, tedy fyzioterapeut, ergoterapeut (ČHS, 2009b).

Vízdalová (2007a) zdůrazňuje, že hipoterapie a hiporehabilitace vůbec nejsou samospasitelnou metodou. Patří mezi techniky, které mají nepochybně své nepopíratelné místo v systému rehabilitace, ale je třeba říci, že je nutno je integrovat mezi ostatní rehabilitační metody tak, aby soustředěným úsilím řešily problém klienta.

Aktivita s využitím koní

Jedná se o další sekci hiporehabilitace, která nesla dříve název Léčebně pedagogicko psychologické ježdění (dále jen LPPJ). Jde o metodu speciální či sociální pedagogiky a sociální práce, která využívá prostředí jezdecké stáje, kontakt s koněm a vzájemné interakce s ním jako prostředek motivace, aktivizace a vzdělávání lidí se specifickými potřebami. Provádějí ji osoby se speciálním vzděláním, kteří prošli speciálním výcvikem – nejčastěji pedagog, speciální či sociální pedagog, sociální pracovník apod. (ČHS, 2009b).

Terapie s využitím koní s pomocí psychologických prostředků

Další ze sekcí hiporehabilitace, která byla dříve známa též pod názvem LPPJ. Zde se ovšem jedná o metodu psychoterapie, která k terapii osob se specifickými potřebami využívá prostředí jezdecké stáje, kontakt s koněm, vzájemné interakce s ním a terapie prostřednictvím koně. Provádějí ji terapeuti se speciálním vzděláním, kteří

prošli speciálním výcvikem – zde se jedná především o profese psychoterapeut, psycholog, psychiatr apod. (ČHS, 2009b)

Parajezdectví

Poslední sekce hiporehabilitace, která byla dříve známa pod názvem Sportovní ježdění handicapovaných. Jezdec se zdravotním postižením se s ohledem na své postižení za použití speciálních pomůcek či změněné techniky jízdy učí aktivně jezdit na koni, voltižním cvikům nebo vede koně v zápřeži, eventuálně se zúčastňuje sportovních soutěží.

Zahrnuje konkrétní disciplíny:

paradrezura - klasická jezdecká disciplína upravená pro jezdce se zdravotním postižením, kdy jezdec předvádí se svým koněm předem danou úlohu na drezurním obdélníku,

paraparkur – skokové soutěže pro jezdce se zdravotním postižením, kde se jezdí jednotlivě nebo v páru stylem, že je zdravý jezdec následován parajezdcem,

paravoltiž - voltižní ježdění modifikovaná pro osoby se zdravotním postižením, které cvičí na neosedlaném koni; využívá se voltižních madel a dečky, přičemž kůň je veden na lonži lonžérem na voltižním kruhu v kroku o průměru 15-18m a cvičenci cvičí sestavy jednotlivce, dvojic a skupin (3-4 cvičenci),

paravozatajství - vozatajství upravené pro osoby se zdravotním postižením, které samostatně nebo pod odborným dozorem za pomoci speciálních pomůcek ovládají koně v zápřeži,

parawestern – disciplína vycházející z klasických westernových disciplín, které jsou přizpůsobené pro jezdce se zdravotním postižením (ČHS, 2009b).

1.4 Legislativa

Jak uvádí Tichá (2007b), v ČR zatím není podpůrné a léčebné využití zvířat pro zoorehabilitace samostatně legislativně řešeno. Kliková (2004) zmiňuje, že canisterapii zatím nelze zařadit mezi oficiální právem uznané typy zdravotní terapie, vzhledem k tomu, že nespadá do žádné z kategorií zdravotní péče.

Kliková (2004) zmiňuje, že zoorehabilitaci obecně lze provádět na základě dvou pojetí. V prvním je účelem dosažení zisku. V takovém případě se osoba provádějící zoorehabilitaci dále řídí živnostenským zákonem. V druhém, kde nejde o dosažení zisku, jde o realizaci zoorehabilitace v rámci občanského sdružení. V tom případě se řídí pravidly pro činnost občanského sdružení, které musí být registrováno u Ministerstva vnitra ČR (dále jen MV). Za těchto okolností pak může sdružení vykonávat činnost uvedenou ve svých stanovách.

V současné canisterapeutické praxi je v ČR i díky vzniku zákona o sociálních službách³ tendence k profesionalizaci canisterapie (zejména metody AAT) a k jejímu začlenění mezi sociální služby. Tato tendence si však nepochybně žádá důkladnou přípravu a dostatečnou edukaci CT týmu a splnění standardů sociálních služeb (Eisertová, Tichá, 2007c). Např. sdružení Piafa Vyškov využívá metodu canisterapie jako jednu z hlavních podpůrných aktivit (další jsou hiporehabilitace a fyzioterapie) v rámci dvou registrovaných služeb: "Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením" a "Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi".

Staffová, Eisertová (2008) doplňují, že další z existujících možností zařazení canisterapie je její zařazení do oblasti dobrovolnické služby. Organizace poskytující canisterapii mohou získat akreditaci dobrovolnického centra a organizovat svou činnost dle zákona o dobrovolnické službě⁴. Akreditaci dobrovolnického centra se podařilo získat zatím pouze Výcvikovému canisterapeutickému sdružení Hafík, o.s. Ze zřízení dobrovolnické centra nicméně přímo nevyplývá, kam lze canisterapii v tomto případě zařadit. Jednou z možných reálných vizí je poskytování canisterapie v základním dělení formou AAA z pozice akreditovaného dobrovolnického centra a formou AAT poskytovat canisterapii jako sociální službu podle výše zmíněného zákona o sociálních službách.

CT tým se z pohledu psa řídí shodnými normami s běžným majitelem psa (Tichá, 2007b). V našem právním řádu některé právní normy upravují chování lidí ke zvířatům a zajišťují welfare a ochranu zvířat⁵, dále pak existují zákony upravující vstup

³ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách v platném znění.

⁴ Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě v platném znění.

⁵ Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání v platném znění.

zvířat do prostor, kde je canisterapie praktikována a odpovídající nároky na hygienu v daných prostorech⁶. Souvisejícími zákony jsou zákony zaměřené na zdraví zvířat a veterinární péči⁷ o ně, chov zvířat a jejich volný pohyb po veřejných prostorech (Svobodová, Tichá, 2005).

Normy, které se dále za určitých okolností mohou dotknout činnosti canisterapie (sdružení zabývajících se canisterapií), je např. zákon o ochraně osobních údajů⁸ (při shromažďování dat o klientech), zákon o sociálně právní ochraně dětí⁹ (v případě práce se skupinami dětí definovanými zákonem) a již zmíněný zákon o dobrovolnické službě či zákon o sociálních službách (Tichá, 2007b).

Velmi vhodné je vzhledem k neexistenci komplexně stanovených a respektovaných pravidel a podmínek vytvoření vnitřních norem organizací provozujících canisterapii, do nichž jsou podle povahy své činnosti zakomponovány právní prvky a další pravidla zaměřující se na minimalizaci rizik a zajištění kvalitní canisterapie. Zmíněná stanovená pravidla praktikování canisterapie bývají též součástí smluv mezi jednotlivými účastníky canisterapie (Tichá, 2007b).

ČHS má zpracovány standardy pro provozování a výkon hiporehabilitace, jimiž se musí řídit všichni její členové. Podobnou vizi měla CTA, která v době své činnosti stihla zpracovat a odsouhlasit dokumenty, které měly být závazné pro její členy stejně, jako tomu je u ČHS, jednalo se o již zmíněnou Metodiku aktivit se psem jako součástí ucelené rehabilitace, Etický kodex canisterapeutického týmu CTA a Základní minimum pro uchazeče o post canisasistenta/canisterapeuta (Tichá, 2007b).

1.5 Předpoklady pro výkon canisterapie jako odborné činnosti

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.4, v současné canisterapeutické praxi je v ČR i díky vzniku zákona o sociálních službách tendence k profesionalizaci canisterapie

⁶ Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů v platném znění.

⁷ Zákon č. 166/1999 Sb. o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů v platném znění.

⁸ Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů v platném znění.

⁹ Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí v platném znění.

(zejména metody AAT) a k jejímu začlenění mezi sociální služby (Eisertová, Tichá, 2007a).

Zákon o sociálních službách v §115 uvádí, že v sociálních službách vykonávají odbornou činnost sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách, zdravotničtí pracovníci, pedagogičtí pracovníci, manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

Mnohé osoby provádějící canisterapii, které tedy mohou canisterapii využívat v rámci své odborné praxe mají nejčastěji odpovídající odborné vzdělání pedagogického, zdravotnického či sociálního charakteru (Freeman-Molová, 2005; Novotná, Turčanová, 2005).

1.5.1 Sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách

Sociální pracovník

Odbornou způsobilostí k výkonu této pozice je vyšší odborné vzdělání, vysokoškolské vzdělání, či absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů v oblastech zaměřených na sociální práci, politiku, pedagogiku, péči nebo patologii, humanitární práci, sociálně právní či charitní činnost (Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách v platném znění, §110, odstavec 4).

Pracovník v sociálních službách

V závislosti na každém ze zaměření tohoto pracovníka definovaného zákonem je odborná způsobilost k výkonu jeho povolání odlišná. U většiny lze říci (s výjimkou výkonu základní výchovné nepedagogické činnosti), že je požadováno minimálně základní vzdělání a absolvování akreditovaného kvalifikačního kurzu se zákonem vymezenými výjimkami (Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách v platném znění, §115, odstavec 5).

1.5.2 Zdravotníci pracovníci

Lékař, zubní lékař, farmaceut

Odbornou způsobilost k výkonu povolání lékaře lze získat absolvováním nejméně šestiletého, zubního lékaře a farmaceuta nejméně pětiletého, prezenčního studia, které obsahuje teoretickou a praktickou výuku v zákonem definovaných akreditovaných zdravotnických magisterských studijních programech (Zákon č. 95/2004 Sb. o zdravotnických povoláních lékaře, zubního lékaře a farmaceuta v platném znění, §4,7,10)

Nelékařská zdravotnická povolání

Odbornou způsobilost k výkonu těchto povolání lze ve stručnosti definovat poměrně obtížně, jelikož množství těchto povolání je velmi rozsáhlé a každé je velmi specifické. Přesné vymezení tedy definuje zákon (Zákon č. 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních v platném znění, §5-§43).

1.5.3 Pedagogičtí pracovníci

Odbornou kvalifikaci k výkonu pedagogického pracovníka přesně vymezeného zákonem lze získat ve většině případů vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském, méně často bakalářském, studijním programu s výjimkami uvedenými v zákoně (Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících v platném znění, §6-§22).

2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Cíl práce

Cílem bakalářské práce je vytvořit schématický návrh odborné přípravy v oblasti canisterapie v České republice.

Dílčí cíle

1. Vytvořit schématický návrh koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie pro profesionální realizaci Animal Assisted Therapy.
2. Vytvořit schématický návrh koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie pro realizaci Animal Assisted Activities a Animal Assisted Education jako dobrovolnické činnosti.

Výzkumné otázky

1. Jaké existují možnosti odborné přípravy a vzdělávání v oblasti canisterapie v České republice?
2. Lze aplikovat rakouský vzdělávací model na naše podmínky?

3 METODIKA VÝZKUMU

3.1 Použitá metoda výzkumu

Ke zpracování tématu bakalářské práce byla zvolena metoda *kvalitativního výzkumu*.

3.1.1 Organizace výzkumu

Výzkum byl realizován od ledna do dubna 2011. V rámci výzkumu jsem se v první fázi soustředila na všechny veřejné vysoké školy bez ohledu na jejich zaměření do oblasti canisterapie; dobrovolnická sdružení, poskytovatele sociálních služeb a vzdělávací centra, která se významněji zabývají problematikou v oblasti canisterapie (v rámci vzdělávání i praktického provádění) v ČR. V této fázi jsem pracovala s informacemi z 26 veřejných vysokých škol, 11 dobrovolnických sdružení, 3 poskytovatelů sociálních služeb a 1 vzdělávacího centra.

V sekundární fázi jsem z veřejných vysokých škol vybrala pouze ty, které se jakýmkoliv způsobem věnují vzdělávání v oblasti canisterapie (realizují specializovaný obor, předmět, konferenci nebo se této oblasti věnují v rámci kvalifikačních vysokoškolských prací) a z dobrovolnických sdružení, poskytovatelů sociálních služeb a vzdělávacího centra jsem vybrala pouze ty, kteří realizují odbornou přípravu (výcvik, kurz) v oblasti canisterapie (vyřadila jsem ty, kteří neorganizují odbornou přípravu osob provádějících canisterapii a organizují např. pouze canisterapeutické zkoušky CT týmů). Po tomto výběru tedy ve výzkumné části pracuji s informacemi získanými ze 7 veřejných vysokých škol, 5 dobrovolnických sdružení, 1 poskytovatele sociálních služeb a 1 vzdělávacího centra.

Při zjišťování, jaké možnosti odborné přípravy a vzdělávání v oblasti canisterapie existují, jsem se zaměřila na získávání stěžejních informací, které jsem vyhledávala tak, abych na jejich základě posléze mohla vytvořit cílený schematický návrh koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie. U sekundárně vybraných veřejných vysokých škol, dobrovolnických sdružení, poskytovatelů sociálních služeb a vzdělávacího centra jsem se zaměřila na informace týkající se jimi nabízené odborné

přípravy: komu ji poskytují (cílová skupina), v jakém časovém rozsahu (časová dotace), s jakou tematickou náplní (tematická náplň), co je obsaženo v její praktické části (praktická část), jak je zakončena (zakončení), co je jejím výstupem (výstup) a jací lektoři tuto odbornou přípravu zajišťují (organizační zajištění). U veřejných vysokých škol, které nenabízejí žádný předmět, kurz či obor zaměřený na canisterapii (či canisterapii v rámci zoorehabilitace) jsem zjišťovala, zabývají-li se vzděláváním, v kontextu bakalářské práce výzkumnou činností v této oblasti, resp. vznikají-li u nich vysokoškolské kvalifikační práce zaměřené na problematiku canisterapie. U těchto jsem pouze orientačně zjišťovala, kde se zmíněné oblasti věnují a v jaké míře, protože tato problematika není v oblasti primárního zaměření mé práce.

3.1.2 Metody a techniky sběru dat

K realizaci výzkumu byla využita zejména metoda *analýzy dokumentů* (prostřednictvím techniky sekundární analýzy dat) a *dotazování* (prostřednictvím techniky dotazování metodou CAMI a polostandardizovaného rozhovoru).

V rámci sekundární analýzy dat byla využita zejména domácí a zahraniční virtuální data čerpaná pouze z oficiálních internetových portálů, data získaná z odborné literatury (vysokoškolské kvalifikační práce, monografie) a tištěných materiálů.

Dotazovací metoda CAMI byla v práci využita zejména při ověřování reliability získaných dat či při doplňování potřebných informací, které nebyly metodou sekundární analýzy dat dohledány.

Technika polostandardizovaného rozhovoru byla v práci využita jako doplňující.

Využití metod a technik sběru dat v rámci prezentace výsledků práce je formulováno do dvou dílčích částí.

První část je tvořena daty získanými z oficiálních portálů institucí, z výše zmíněné odborné literatury či daty získanými v rámci polostandardizovaných rozhovorů. Tato data byla v případě nejasností či potřeby získání nedohledaných informací doplněna metodou CAMI, tedy formou elektronické komunikace s kompetentními osobami.

Vzhledem ke stanovené 2. výzkumné otázce je třeba vysvětlit, jak vypadá rakouský vzdělávací model. Jedná se o rakouskou koncepci odborné přípravy pracovníků v oblasti zoorehabilitací, která je realizována na Veterinární univerzitě ve Vídni ve spolupráci se sdružením Tiere als Therapie¹⁰ (dále jen TAT). Uvedená data jsou získána z oficiálního portálu Veterinární univerzity ve Vídni (dále jen VU Wien) a sdružení TAT. Zmíněná data jsou taktéž ověřena metodou CAMI.

3.1.3 Charakteristika zkoumaného souboru

Do zkoumaného souboru jsem zařadila veřejné vysoké školy, které se věnují odborné přípravě a vzdělávání v oblasti canisterapie (realizují specializovaný obor, předmět, konferenci nebo se této oblasti věnují v rámci kvalifikačních vysokoškolských prací) a z dobrovolnických sdružení, poskytovatelů sociálních služeb a vzdělávacího centra pouze ty, kteří realizují odbornou přípravu v oblasti canisterapie v ČR. Pro příklad a srovnání fungujícího vzdělávání v oblasti canisterapie (v rámci zoorehabilitace) v zahraničí jsem do zkoumaného souboru zařadila realizátory rakouského vzdělávacího modelu.

¹⁰ Jedná se o zoorehabilitační sdružení působící v Rakousku, jehož název se dá doslovně přeložit „Zvířata jako terapie“. Toto sdružení se zaměřuje na praktikování AAA a AAT s různými typy zvířat u klientů s různým typem postižení. Sdružení si své praktikující týmy školí, testuje a monitoruje zároveň. Významně se také podílí na odborné přípravě a vzdělávání v oblasti zoorehabilitace. Spolu s Veterinární univerzitou ve Vídni organizuje univerzitní vzdělávací kurz zaměřený na zoorehabilitaci, jediný svého druhu v Evropě (viz. kapitola 4.2) (Tiere als Therapie, 2007).

4 VÝSLEDKY

Pro přehlednost jsem rozdělila výsledky na dvě dílčí části následujícím způsobem:

1. Existující odborné přípravy a vzdělávání v oblasti canisterapie v ČR.
2. Rakouský vzdělávací model - univerzitní kurz

4.1 Existující odborná příprava a vzdělávání v oblasti canisterapie v ČR

Následující přehled je seřazen abecedně.

4.1.1 Veřejné vysoké školy (dále jen VVŠ)

Česká zemědělská univerzita v Praze (dále jen ČZU)

ČZU, konkrétně Katedra obecné zootechniky a etologie vedená doc. Ing. Mgr. Ivanem Majzlíkem, CSc. (nyní vedená doc. Ing. Lukášem Jebavým, CSc.) ve spolupráci se sdružením Sraz uspořádala v roce 2008 odbornou mezinárodní konferenci s názvem „Terapie a aktivity lidí za pomoci zvířat“ v areálu ČZU v Praze. Tato konference byla zaměřena na prezentaci zkušeností s indikacemi, průběhem a posuzováním výsledků dosažených při pozitivních interakcích mezi lidmi a zvířaty. Došlo zde ke zhodnocení očima lékařů, příjemců/zástupců těchto aktivit, etologů a dalších zájemců o danou problematiku (Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat, 2008).

Praktické využití psů (v rámci zoorehabilitace) je na ČZU vyučováno na Fakultě agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů (dále jen FAPPZ) a to v rámci:

1. oboru Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty
2. předmětu Využití psů v zoorehabilitaci
3. předmětu Využití zvířat v zoorehabilitaci
4. předmětu Zoorehabilitace

Ing. Ivona Svobodová, Ph.D. v odpovědi na dotaz elektronickou poštou uvedla, že předmět Zoorehabilitace již nebude pod uvedeným názvem dále vyučován a dojde k

jeho sjednocení s předmětem Využití zvířat v zoorehabilitaci a to z důvodu vzniku oboru Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty.

a) Obor: **Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty**

Program: Zootechnika

Akreditace: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, od r. 2008 do 31.7. 2015

Garant oboru: doc. Ing. Lukáš Jebavý, CSc.

Forma: prezenční

Druh: tříleté bakalářské

Přijímací zkouška: biologie

Charakteristika:

V průběhu studia získává student praktické a teoretické znalosti o biologii a chovu zvířat využitelných k interakci zvíře – člověk za účelem psychické či somatické terapie člověka, výběru, přípravy, výcviku a využití těchto zvířat. Běžné znalosti anatomie, fyziologie, genetiky zvířat a dalších zootechnických disciplín jsou rozšířeny o základní vědomosti z biologie člověka s ohledem na potřeby realizované terapie – základy anatomie a fyziologie člověka, základy kineziologie a patokineziologie i dalších oborů medicíny, fyzioterapie, psychologie, sociologie, pedagogiky apod. Toto interdisciplinární vzdělání je orientované tak, aby absolvent byl se svým zvířetem platným pomocníkem lékaře či rehabilitačního pracovníka v procesu nápravy fyzických či psychických poruch klienta (Langrová, Tlustoš, Voženílková, 2010).

Možnosti uplatnění absolventů:

Běžná i speciální pedagogická zařízení, výcvik asistenčních psů, výcvik koní pro hiporehabilitaci, kliniky, rehabilitační centra, geriatrická zařízení, pečovatelské ústavy, správní orgány, ochrana zvířat (Langrová, Tlustoš, Voženílková, 2010).

Doporučené obory navazujícího magisterského studia:

Zájmové chovy zvířat, Živočišná produkce (Langrová, Tlustoš, Voženílková, 2010).

Odborná příprava v rámci oboru je blíže popsána v příloze 1, tabulce 1.

b) Předmět **Využití psů v zoorehabilitaci**

Pracoviště: Katedra obecné zootechniky a etologie

Garant předmětu: Ing. Ivona Svobodová, Ph.D.

Typ: bakalářské studium

Cíl předmětu:

Tento předmět je určen studentům FAPPZ se zaměřením na chovatelství zvířat. Má za úkol rozšířit povědomí studentů o možnostech využívání psů v oblasti sociální sféry. Pojem zoorehabilitace pod sebou zahrnuje aktivity se zvířaty (v tomto případě psy) a podpůrná opatření pomocí zvířat pro profesionální využití v péči o osoby všech věkových skupin, především osob se zvýšenou potřebou podpory (např. osob s nápadným chováním, postižených, nemocných) ve smyslu podpory zdraví i zvýšení kvality života. Předmět studentům poskytuje nutné teoretické znalosti i praktické dovednosti, které prokazují při vypracování semestrální práce a závěrečné zkoušce z předmětu (Česká zemědělská univerzita v Praze, 2007a).

Odborná příprava v rámci předmětu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 2.

Předmět: **Využití zvířat v zoorehabilitaci**

Pracoviště: Katedra obecné zootechniky a etologie

Garant předmětu: Ing. Ivona Svobodová, Ph.D.

Typ: bakalářské studium

Cíl předmětu:

Cílem předmětu je seznámit studenta se speciálním využitím vybraných druhů zvířat v podpoře léčby či nápravy některých stavů u lidí jak v somatické, tak i psychické sféře. Jedná se zejména o využití psů, koní, případně využití dalších druhů zvířat.

Předmětem výuky jsou aspekty chovu a aplikace zvířat s důrazem na welfare (Česká zemědělská univerzita v Praze, 2007b).

Odborná příprava v rámci předmětu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 3.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (dále jen JU)

Canisterapii (v rámci zoorehabilitace) je na JU věnována pozornost zejména ZSF JU a to především na Ústavu zdravotně sociální práce v rámci centra Zoorehabilitací (viz. níže).

Zároveň se věnuje velká pozornost výzkumu v oblasti canisterapie (i zoorehabilitace) a to především na ZSF JU, dále pak na Pedagogické fakultě (dále jen PF) a Teologické fakultě (dále jen TF) v rámci vysokoškolských kvalifikačních prací (Akademická knihovna JU, 2011)

Ústav zdravotně sociální práce - Centrum Zoorehabilitací (dále jen CZOO)

Garant programu: Mgr. Jaroslava Eisertová, Ph.D.

Aktivity:

a) Dobrovolnický program Canisterapie

Tento program je realizován od října 2006 pod záštitou ZSF JU a za podpory národního dobrovolnického centra Hestia, o. s. Na realizaci praktické canisterapie program velmi úzce spolupracuje s Výcvikovým canisterapeutickým sdružením Hafík o.s. (Bursová, 2008b).

V tomto programu se uplatňují dobrovolníci, kteří nevlastní psa vhodného pro canisterapii. Dobrovolníci jsou individuálně nebo skupinově proškoleni a poté se účastní jako pomocníci při práci v rámci canisterapie. Po proškolení je s nimi uzavírána smlouva o spolupráci. Tato vymezuje práva a povinnosti dobrovolníka a slouží k ochraně dobrovolníka při vykonávání jeho činnosti. Dobrovolníci jsou též pojištěni u Vzájemné hasičské pojišťovny pro případ způsobení škody na pracovišti a majetku klientů. Dobrovolníci se věnují především klientům, aktivně se podílí na tvorbě a realizaci programu pro klienty a organizačně zajišťují jednotlivé akce v rámci canisterapie (Bursová, 2008a).

Během spolupráce je kladen důraz na průběžné vzdělávání dobrovolníků především formou přednášek, exkurzí, seminářů a zapůjčováním aktuální odborné literatury. Dobrovolníci aktivně uplatňují a získávají nové znalosti ze zdravotně-sociální

oblasti. Dále získávají informace o nových možnostech práce s klienty. Dobrovolníci se zároveň účastní pravidelných supervizních seminářů (Bursová, 2008b).

b) Konference Pravda o zooterapii

Konference je pořádána každoročně pod záštitou ZSF JU již od roku 1998. Jedná se o nejstarší a nejširší platformu pro prezentaci vědeckých, studentských i praktických poznatků z oblasti zooterapie a pokaždé nese odlišné tematické zaměření (Lacinová, 2008b). Konference je pořádána ve spolupráci s Výcvikovým canisterapeutickým sdružením Hafík o.s., v uplynulém roce se konal již 12. ročník (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, 2007b). Tato konference má souhlasné stanovisko profesních organizací České asociace sester (dále jen ČALS) a Unie fyzioterapeutů ČR (dále jen UNIFY ČR), uvedené profese tedy při jejím absolvování získávají 10 kreditů pro své rozšiřující vzdělávání.

Canisterapie je na ZSF JU vyučována v rámci předmětu „Zooterapie“.

c) Předmět: Zooterapie

Pracoviště: Katedra sociální práce

Garant předmětu: Mgr. Jaroslava Eisertová, Ph.D.

Typ: bakalářské studium

Cíl předmětu:

Předmět je zaměřen na problematiku zooterapie/zoorehabilitace. Studenti se seznamují se zoterapií jako podporou psychosociálního zdraví lidí všech věkových kategorií. Tato problematika je prezentována nejen na teoretickém základě, ale také praktickými ukázkami (praktickou účastí na zoterapii u klienta). Seminář je zaměřen na canisterapii, hiporehabilitaci, felinoterapii a ostatní druhy zooterapie. Předpokládá u studentů určitou úroveň schopnosti kreativity v přímé práci s klienty s různými typy postižení. Po absolvování kurzu student umí diferencovat mezi terapií a aktivitou v zoterapii/zoorehabilitaci, umí prakticky připravit a zrealizovat zoterapeutickou návštěvu za využití odpovídajících zoterapeutických aktivit, má osvojeny základní

podmínky praktikování zooterapie, je seznámen se základy zooterapeutického procesu a rolemi jednotlivých účastníků zooterapeutického procesu, student je zároveň seznámen s metodami dokumentace a evaluace zooterapeutického procesu. Studenti se v rámci výuky také musí povinně účastnit alespoň jedné canisterapeutické hodiny. Na této praktické části probíhá úzká spolupráce s Výcvikovým canisterapeutickým sdružením Hafík, o.s. (IS/STAG portál, 2010).

Odborná příprava v rámci předmětu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 4.

Masarykova univerzita v Brně (dále jen MU)

Na MU se věnuje pozornost canisterapii v rámci výzkumu, resp. v rámci vysokoškolských kvalifikovaných prací a to převážně na PF, dále pak na Fakultě sociálních studií (dále jen FSS) a Lékařské fakultě (dále jen LF) (IS.MUNI.CZ, 2011a).

Na MU se také vyučuje canisterapie v rámci předmětu „Zooterapie“ na Filozofické fakultě (dále jen FF).

Předmět: Zooterapie

Pracoviště: Psychologický ústav

Garant předmětu: PhDr. Zdenka Stránská, Ph.D.

Typ: bakalářské studium

Cíl předmětu:

Tento předmět si klade za cíl, aby studenti porozuměli teoretickým základům zooterapeutických směrů a vybraných terapeutických technik. Studenti by po jeho absolvování měli umět použít informace o zooterapeutických technikách k výběru vhodného terapeutického postupu. Zároveň by měli umět vytvořit vhodný terapeutický plán pro jednotlivé klienty dle typu onemocnění. V rámci předmětu studenti musí absolvovat 5 denní stáž v hipoterapii a účastnit se minimálně jedné canisterapeutické hodiny. Na této praktické části probíhá úzká spolupráce s o.s. Epona (IS.MUNI.CZ, 2011b). Garantka předmětu PhDr. Zdenka Stránská, Ph.D. v odpovědi na dotaz elektronickou poštou uvedla, že tento předmět v současné době nevyepisují, poslední byl tedy vyučován v zimním semestru 2010/2011.

Odborná příprava v rámci předmětu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 5.

Univerzita Karlova v Praze (dále jen UK)

Na UK se věnuje pozornost canisterapii v rámci výzkumu, resp. v rámci vysokoškolských kvalifikačních prací a to převážně na Fakultě humanitních studií (dále jen FHS), dále pak na PF a Husitské teologické fakultě (dále jen HTF) (DigiTool, 2007).

Univerzita Palackého v Olomouci (dále jen UP)

Na UP je canisterapii věnována pozornost taktéž v rámci vysokoškolských kvalifikačních prací a to na FF, Cyrilometodějské teologické fakultě (dále jen CTF) a na Fakultě tělesné kultury (dále jen FTK) (Knihovna UP, 2011).

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (dále jen UTB)

Na UTB je canisterapii věnována pozornost taktéž v rámci vysokoškolských kvalifikačních prací a to především na FHS, dále pak na Fakultě multimediálních komunikací (dále jen FMK) (DSpace, 2011).

Západočeská univerzita v Plzni (dále jen ZČU)

Na ZČU je canisterapii věnována pozornost v rámci vysokoškolských kvalifikovaných prací, především na PF, dále pak na Fakultě zdravotnických studií (dále jen FZS) (Portál ZČU, 2010).

V příloze 2 v tabulce 22 uvádím komparaci výše uvedených odborných příprav, ale především vzdělávání v oblasti canisterapie v rámci VVŠ.

4.1.2 Dobrovolnická sdružení (dále jen DS)

ANITERA, o.p.s. (dále jen Anitera)

Tato společnost vznikla v roce 2008 dlouhodobě plánovaným a záměrným oddělením sekce canisterapie od společnosti Pomocné tlapy o.p.s. a navázala na 8 let její canisterapeutické činnosti. Odsud byla převzata péče o více než šedesát v té době aktivních CT týmů. Anitera nabízí komplexní služby v oblasti terapií za pomoci zvířat, v současnosti to znamená konkrétně: terapie za pomoci zvířat pro zařízení i jednotlivce, vzdělávání v oboru animoterapie formou kurzů pro dobrovolníky i odborníky a informační, osvětové a konzultační služby pro zájemce o animoterapie.

Společnost poskytuje vzdělávací služby jako doplňkovou činnost na základě živnostenského listu (Anitera, o.p.s., 2009e).

Anitera nabízí tyto níže uvedené typy odborné přípravy v oblasti canisterapie:

- pro odborníky z oborů zdravotnictví, sociální péče a pedagogiky
- pro managery animoterapeutických programů
- pro laiky (nejčastěji dobrovolníky)
- školení (pro personál navštěvovaného zařízení a rodinné příslušníky klientů)
- tematické vzdělávání (pro již praktikující animoterapeuty)

Vstupní canisterapeutický kurz

Odborná příprava v rámci kurzu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 6.

Indikační kurz

Odborná příprava v rámci kurzu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 7.

Doškolovací kurz

Odborná příprava v rámci kurzu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 8.

CANTES, o.s. (dále jen Cantes)

Sdružení působí samostatně od roku 2008, kdy došlo k rozdělení Canisterapeutického svazu založeného v roce 2002. Cílem sdružení je rozvoj a zvyšování kvality canisterapie ve zdravotnických a sociálních zařízeních, v rodinách a domácnostech. Cantes sdružuje CT týmy z celé České republiky, většina členů však působí v Pardubickém kraji, Jihomoravském kraji, na Vysočině a v Moravskoslezském kraji (Cantes, o.s, 2011b).

Odborná příprava sdružení je blíže popsána v příloze 1, tabulce 9.

Podané ruce, o.s. (dále jen Podané ruce)

Sdružení bylo založeno roku 2000. Vede canisterapeutické kurzy, vybírá a připravuje psy vhodné pro canisterapii a zajišťuje přípravu canisterapeutů. Zároveň zajišťuje přezkoušení CT týmů (Kalinová, 2003c). Canisterapii praktikuje zejména formou návštěvního a pobytového programu. Sdružení pořádá přednášky a zabývá se osvětovou činností. Sdružení pořádá odborné semináře, povahové testy canisterapeutického psa a pravidelné přetestování praktikujících CT týmů, organizace se zabývá rovněž osvětovou činností v oblasti canisterapie (Podané ruce, 2008a).

Odborná příprava sdružení je blíže popsána v příloze 1, tabulce 10.

POMOCNÉ TLAPKY, o.p.s (dále jen Pomocné tlapky)

Společnost byla založena v roce 2001 (Pomocné tlapky, 2011b). Věnuje se komplexnímu výcviku asistenčních psů, kteří plní zároveň úlohu canisterapeutických psů, a poskytují komplexní péči klientovi (Pirnerová, 2003). Doplňkovou činností je testování vhodnosti psů pro canisterapii, školení odpovědných osob (personálu) pro rezidentní program a předání otestovaných psů do zařízení. Společnost také pořádá teoretické kurzy pro canisasistenty, praktickou přípravu a zkoušky psů. CT týmy Pomocných tlapek praktikují canisterapii formou návštěvního programu (Pomocné tlapky, 2011b). Společnost poskytuje konzultace jednotlivcům i organizacím a

pravidelně pořádá víkendové canisterapeutické semináře (Pomocné tlapky, 2011b; Freeman-Molová, 2005)

Odborná příprava společnosti je blíže popsána v příloze 1, tabulce 11.

Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, o.s. – akreditované dobrovolnické centrum (dále jen Hafík)

Sdružení vzniklo v lednu roku 2001 v Třeboni. Jedná se o výcvikové canisterapeutické sdružení, které se zabývá výukou trenérů pro výcvik terapeutických psů, výcvikem canisterapeutických týmů a především praktikováním odborné canisterapie a felinoterapie. Podnětem k založení sdružení se stala především potřeba zavedení profesionálně prováděné canisterapie v České Republice. Od roku 2008 je Hafík akreditovaným dobrovolnickým centrem, v úseku dlouhodobé dobrovolnické činnosti. Z toho vyplývá, že Hafík se stal v současné době první organizací, jež je způsobilá provádět dobrovolnickou činnost v oblasti vysílání dobrovolníků s jejich otestovanými terapeutickými psy. Hlavním posláním této dlouhodobé akreditované dobrovolnické služby je pomoc osobám se zdravotním postižením, seniorům a pomoc při péči o mládež na území ČR, zejména v oblasti jižních a středních Čech (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, 2007a).

Od roku 2009 je sdružení členem klubu neziskových organizací v ČR - Neziskovky.cz,o.p.s. - informačního a vzdělávacího centra. Sdružení dále spolupracuje s národním dobrovolnickým centrem Hestia,o.s. a je členem ESAAT. Dobrovolníci sdružení působí v Jihočeském, Středočeském a Západočeském kraji. Jedná se především o zařízení sociální péče, školy a školská zařízení a další (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, 2007a).

Výcvik canisterapeutických týmů

Odborná příprava v rámci výcviku je blíže popsána v příloze 1, tabulce 12.

4.1.3 Poskytovatelé sociálních služeb (dále jen PSS)

ELVA HELP, o.s. (dále jen Elva help)

Sdružení vzniklo v roce 2002, původně sídlilo v Lysé nad Labem a zaměřovalo se pouze na přípravu vodících psů pro nevidomé, od roku 2004 se ale zaměřilo také na přípravu asistenčních psů pro osoby s postižením jiným než zrakovým. Od roku 2006 sídlí sdružení v Liberci. V roce 2007 se Elva help stala oficiálním Poskytovatelem sociálních služeb. Od roku 2009 činí Ostatní složku IZS zejména v oblasti psychosociální pomoci a krizové intervence (AACR) (Elva-help, 2011).

Sdružení poskytuje pomoc terénní službou canisasistence po celé ČR, která je poskytována členy - kompetentními pracovníky v sociálních službách a jejich cíleně připravenými psy. Canisasistence má v tomto smyslu charakter zejména aktivační služby a odlehčovací služby spolu s dalšími navazujícími službami převážně v rámci sociální prevence a odborného poradenství na celostátní úrovni (Elva-help, 2011).

Školení a výcvik v oboru canisterapie (canisasistent, canisterapeut)

Odborná příprava v rámci školení je blíže popsána v příloze 1, tabulce 13.

HELPPES – Centrum výcviku psů pro postižené, o.s. (dále jen Helppes)

Sdružení vzniklo roku 2001, zabývá se speciální přípravou psů pro osoby s postižením (Daušová, 2003). Sdružení cvičí psi asistenční, signální, vodící, canisterapeutické (také „speciální canisterapeutické“ – tj. asistenční s prováděním canisterapie). Helppes zároveň pořádá osvětové a vzdělávací akce pro veřejnost či ukázky specializovaných výcviků. Sdružení splňuje všechny, Zákonem o sociálních službách dané podmínky a je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb, tudíž poskytuje tyto služby pomocí profesionálního týmu pracovníků a odborníků nejen na výcvik psů, ale i pracovníků s odborným zaměřením na práci s osobami se zdravotním postižením (Helppes, 2006). Toto sdružení zde uvádím z důvodu, že jde o významné sdružení působící nejen v oblasti canisterapie. Nicméně, jak mi potvrdila v reakci na

dotaz elektronickou poštou Ing. Hana Lukešová zastupující ve zmíněném sdružení sekci canisterapie, Helpes nepořádá přímo odbornou přípravu v oblasti canisterapie, ale spíše testuje povahové vlastnosti psa.

Sdružení Piafa ve Vyškově (dále jen Piafa)

Sdružení vzniklo roku 1994 registrací u MV ČR. Jeho posláním je pomoc osobám se zdravotním postižením či sociálně znevýhodněným osobám při zkvalitňování jejich života a začleňování do společnosti. Toto poslání je naplňováno prostřednictvím činností a poskytovaných služeb. Sdružení je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb a canisterapii (aktivity se psem) nabízí svým klientům jako podpůrnou fakultativní aktivitu v rámci služeb „sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi“ a „sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením“. Aktivity se psem – canisterapii realizuje Piafa již desátým rokem a patří k tvůrcům první české metodiky canisterapie. CT týmy Piafy tvoří odborníci z oblasti sociální práce, psychologie, speciální pedagogiky, fyzioterapie, kynologie a zkušení canisterapeutičtí psi. Aktivity se psem – canisterapie jsou v rámci poskytovaných sociálních služeb využívány širokým spektrem institucí i jednotlivců. Sdružení pracuje formou skupinové i individuální terapie. Piafa se významně podílí na oblasti vzdělávání zejména v oblasti canisterapie a hiporehabilitace, pravidelně pořádá jednodenní semináře s odbornou tematikou z těchto oblastí (např. Canisterapie v praxi se zaměřením na seniory, Canisterapie se zaměřením na děti a mládež, Canisterapie v praxi se zaměřením na klienty s mentálním postižením aj.). Piafa je v rámci zooterapií zároveň členem České jezdecké federace, ČHS a Canisterapeutického sdružení Jižní Morava (Sdružení Piafa, 2010).

Odborné přípravě v oblasti canisterapie se Piafa věnuje právě zmíněným pořádáním celorepublikových osvětových akcí, avšak sama odbornou přípravu ve smyslu, jak je chápána v této práci, nepořádá.

4.1.4 Vzdělávací centrum (dále jen VC)

SVOPAP, s.r.o. – vzdělávací centrum (dále jen Svopap)

Společnost funguje od roku 2000 a zaměřuje se na možnosti vzdělávání dospělých v oblasti chovatelství zvířat. Svopap úzce spolupracuje s ČZU. Pořádá rekvalifikační kurzy akreditované MŠMT ČR, Ministerstvem zemědělství ČR a doporučené Ústřední komisí pro ochranu zvířat (Svopap, 2010b). Organizuje rekvalifikační kurz „Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti“ v jehož rámci zajišťuje teoretickou i praktickou přípravu účastníků. Nabízí také otestování psů zájemcům z řad veřejnosti. Při testování využívá zkušební řád, který vydala ve spolupráci se společností Pomocné tlapy (Kalinová, 2003c). Po uplynutí doby platnosti certifikátu CT týmy přezkušuje (Svobodová, 2003).

Rekvalifikační kurz Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti

Odborná příprava v rámci kurzu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 14.

4.1.5 Rakouský vzdělávací model – univerzitní kurz

Charakteristika:

Kurz garantuje VU Wien zastoupená prorektorem pro vzdělávání. Realizace probíhá ve spolupráci se sdružením TAT. Absolvent tohoto vysokoškolského studia je vysokoškolsky kvalifikovaným diplomovaným specialistou pro profesionální využití zvířat v péči o osoby všech věkových kategorií, zejména osob s omezenými příležitostmi (např. poruchy chování, se zdravotním postižením, nemocné osoby), ve smyslu podpory zdraví, zvýšení kvality života a blahobytu. Absolventi kurzu jsou kvalifikováni pro nezávislé provádění zoorehabilitačních či pedagogických aktivit na podporu zdraví a to v rámci různých zařízení nebo v soukromé praxi. Získané znalosti jsou založené na vědeckých poznatcích. Absolventi jsou kvalifikováni pro práci v rámci multidisciplinárních týmů, jsou také schopni poskytnout primární veterinární péči (VU-Wien, 2010).

Animal assisted therapy and Animal assisted activities

Odborná příprava v rámci kurzu je blíže popsána v příloze 1, tabulce 15.

Kapacita:

- maximum přijatých uchazečů je 45, kurz se otevírá při minimálním počtu 40 uchazečů

Náklady:

- účastníci si hradí poplatek za kurz ve výši 1250,- € za semestr
- celý průběh tak účastníka vyjde na 5000,- €
- jakékoli vedlejší náklady (na ubytování, stravu) si hradí samotní účastníci
- náhrada nákladů při předčasném ukončení kurzu není možná

5 DISKUSE

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na vytvoření schematického návrhu koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie zejména z důvodu často zmiňované potřeby vytvoření chybějícího jednotného systému. Kalinová (2003a) uvádí, že ve vzdělávání v oblasti canisterapie není vytvořen žádný systém, upozorňuje také, že každá organizace má vytvořen svůj vlastní model, přičemž jednotlivé metodiky se liší kvalitativně i kvantitativně. Pilátová (2008) ve své práci uvádí, že 100 % respondentů jejího výzkumu z řad odborného personálu (příjemců canisterapie) uvedlo, že považují vzdělání v oblasti teoretické či praktické k výkonu canisterapie za nutné. Kalinová (2003b) tedy považuje za velmi důležitou snahu o vytvoření společné koncepce v systému vzdělávání v oblasti canisterapie.

Zjištěním současné situace v oblasti odborné přípravy a vzdělávání jsem chtěla také poukázat na vývoj, jakým se tato oblast ubírá od doby, kdy se touto problematikou zabývala Mgr. Věra Kalinová, Ph.D. a zjišťovala, jaký existuje systém vzdělávání v oblasti canisterapie v naší republice. Nezjišťovala jsem sice zcela totožné informace, ale modifikovala jsem je pro zjištění informací potřebných pro vytvoření cíleného návrhu a pro zjištění aktuálnosti potřeby vytvoření jednotné koncepce odborné přípravy. Přehled existující odborné přípravy a vzdělávání jsem rozdělila podle jejich nejčastějších poskytovatelů na VVŠ, DS, PSS a VC. Tyto následně srovnávám.

Popisem existujícího rakouského vzdělávacího modelu jsem chtěla získat inspiraci pro vytvoření schematického návrhu pro naše podmínky. Díky informacím získávaným z aktuálního dění v oblasti odborné přípravy v canisterapii je mi známo, že tento model je jediný svého druhu v Evropě. Zároveň je ověřen časovým horizontem, ve kterém úspěšně funguje a proto s ním pracuji v rámci jeho aplikace na naše podmínky.

Při realizaci výzkumu jsem se setkala s problémem nejednotnosti terminologie v rámci zoorehabilitace, zejména canisterapie. Ve výsledcích proto záměrně ponechávám terminologii používanou jednotlivými VVŠ, DS, PSS či VC, jako důkaz tohoto tvrzení. V teoretické části jsou pro porozumění všechny zmíněné pojmy vysvětleny.

Při oslovování metodou CAMI, kdy jsem ověřovala vyhledané informace či získávala nedohledané, reagovali téměř všichni respondenti, někteří však bohužel neposkytli veškeré potřebné informace, proto jsem tyto nedohledané informace označila jako „nezjištěno“.

Mohu konstatovat, že na základě využití zvolených metod výzkumu jsem zjistila dostatek informací pro realizaci hlavního cíle bakalářské práce, kterým je vytvoření schematického návrhu koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie. Zároveň je třeba zdůraznit, že v přehledu existující odborné přípravy a vzdělávání v oblasti canisterapie jsou uvedeny ty VVŠ, DS, PSS a VC u nichž jsem zjistila, že odpovídají mnou zadanému požadavku, tedy poskytují odbornou přípravu a vzdělávání v oblasti canisterapie (či canisterapie v rámci zoorehabilitace).

Cílová skupina

Z uvedených informací v přehledu je patrné, že existující odborná příprava v oblasti canisterapie je poskytována různým cílovým skupinám: nejčastěji veřejnosti, v jednom případě členům sdružení, v jednom dobrovolníkům sdružení za daných podmínek, specifické nároky mají veřejné vysoké školy, mezi nimi i rakouský vzdělávací model, Elva help a v rámci Indikačního a Doškolovacího kurzu Anitera. Liší se také nároky na uchazeče.

Časová dotace

Souhrnně lze říci, že časová dotace existující odborné přípravy se v současné době různí od 2 dní po 3 roky.

Tématická náplň

Tématická náplň odborné přípravy v rámci VVŠ, DS, PSS i DC se také velmi různí. Dá se říci, že odborná příprava realizovaná v rámci VVŠ se od ostatních liší především svým větším rozsahem, tento rozsah se úměrně zvětšuje časovou dotací pro konkrétní přípravu.

Praktická část

Z přehledu výsledků vyplývá, že praktická část realizovaná v rámci VVŠ se liší od praktické části realizované v rámci DS, PSS a VC především tím, že v rámci VVŠ není přímo zahrnuta práce účastníka (v tomto případě studenta) odborné přípravy s jeho vlastním zvířetem. Co je zahrnuto v praktické části oboru realizovaného na ČZU se mi bohužel nepodařilo zjistit.

Zakončení

Zakončení odborné přípravy v majoritní části spočívá v absolvování canisterapeutické zkoušky. Tato canisterapeutická zkouška však nemá jednotnou podobu, jak již bylo výše zmíněno. Nejdůslednější požadavky pro zakončení mají z uvedeného výčtu dle mého názoru VVŠ či Elva-help.

Výstup

Po úspěšném zakončení dané odborné přípravy účastník obdrží její výstup. Dá se jednoduše říci, že majoritně převažuje výstup v podobě certifikátu. Tyto ale nemají totožnou výpovědní hodnotu, což platí i ve srovnání s osvědčením či dalšími uvedenými výstupy.

Organizační zajištění

V rámci VVŠ jsou lektory pro obor FAPPZ ČZU vyučující z FAPPZ (předměty zaměřené na zvířata a jejich využití) a FTVS (humanitní předměty), pro oba předměty FAPPZ ČZU a předmět ZSF JU a to jak v praktické, tak teoretické části, vyučující s dlouholetou praxí v oblasti výchovy a výcviku psa a zoorehabilitace, na FAPPZ ČZU je tento vyučující zároveň odborníkem z oblasti zootechniky a etologie, na ZSF JU odborníkem ve zdravotně sociální oblasti. Pro předmět vyučovaný na MU jsou pro teoretickou část lektory odborníci z oblasti psychologie, v praktické části vyučující s praxí v oblasti zooterapie – zejména hiporehabilitace.

V rámci DS, PSS a VC se u všech uvedených jedná především o lektory z řad osob provádějících canisterapii s dlouholetou praxí v oboru (většinou 10 let a více).

V rámci rakouského vzdělávacího kurzu jsou lektory odborníci z Univerzity veterinárního lékařství ve Vídni, specializovaní externisté z humanitních oborů a osoby provádějící zoorehabilitaci s dlouholetou praxí v oboru.

Jak je patrné z výše zmíněného, většina z existujících forem odborné přípravy v rámci veřejných vysokých škol nenabízí pouze odbornou přípravu v oblasti canisterapie, ale všechny se soustřeďují komplexně na zoorehabilitaci, canisterapie je zde vyučována v rámci zoorehabilitace. Pouze na ČZU existuje předmět, který je zaměřen přímo na canisterapii, podle terminologie, kterou ČZU využívá se jedná o Využití psů v zoorehabilitaci. Na ZSF JU je v rámci předmětu Zooterapie věnována největší pozornost právě canisterapii, ve srovnání s předmětem Zooterapie vyučovaným na MU, kde je zvláštní pozornost věnována hiporehabilitaci.

Na základě výsledků lze říci, že v rámci veřejných vysokých škol se problematice canisterapie (v rámci zoorehabilitace) nejvíce věnuje FAPPZ ČZU a ZSF JU. FAPPZ ČZU nabízí v současné době jako jediná v ČR vysokoškolské vzdělání v oblasti zoorehabilitace. Absolvent tohoto vzdělání je bakalářem oboru „Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty“ zařazeného pod programem „Zootechnika“. Tento absolvent, jak je uvedeno v popisu oboru, je se svým zvířetem platným pomocníkem lékaře či rehabilitačního pracovníka v procesu nápravy fyzických či psychických poruch klienta. Na FAPPZ ČZU se zároveň vyučují dva specializované předměty na tuto problematiku. ČZU jednou zároveň pořádala odbornou mezinárodní konferenci zaměřenou na zoorehabilitaci. Na ZSF JU je vyučován jeden specializovaný předmět, zároveň zde funguje centrum Zoorehabilitací v rámci Ústavu zdravotně sociální práce a každoročně je zde pořádána konference o zooterapii.

Pro větší přehlednost a pro zdůraznění potřebnosti je hlavní cíl, návrh koncepce, rozebrán v následující kapitole.

V příloze 2 uvádím komparační tabulky, ve kterých srovnávám dílčí ukazatele v rámci odborné přípravy v oblasti canisterapie a to včetně rakouského vzdělávacího kurzu a vzniklých návrhů koncepce (viz. níže).

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI - NÁVRH KONCEPCE ODBORNÉ PŘÍPRAVY V OBLASTI CANISTERAPIE

Eisertová (2009) upozorňuje, že při odborném a profesionálním praktikování canisterapie je nezbytné vycházet ze základních podmínek a pravidel, které představují především kvalitní testování a vzdělání CT týmu. Podle Eisertové (2009) je nutná a nezbytná znalost základních pravidel a podmínek při kontaktu psa a klienta, správná a cílená organizace canisterapeutického procesu a dostatečná schopnost a flexibilita při stanovení a plnění cílů canisterapie.

Kalinová (2003a) doporučuje při sestavování koncepce vzdělávání vycházet z faktu, že se canisterapii věnují lidé různých profesních zaměření, někteří proto potřebují vzdělání pouze rozšířit v určitých oblastech a jiní jej potřebují získat v plné šíři.

Kalinová (2003a:93) uvádí, že „*v případě oddělení dvou samostatných oblastí – terapie se psy a aktivity se psy, by se míra vzdělání i jeho obsah daleko lépe specifikovaly*“. Dále Kalinová (2003a) uvádí, že výsledkem sestavování koncepce by jistě nebyl jeden jediný vzdělávací kurz, ale celý systém vzdělávání. Na toto i na výsledky vyplývající z výzkumu této práce reaguje následující koncept. Předsedkyně sdružení Hafík Mgr. Jaroslava Eisertová, Ph.D. v rozhovoru uvedla, že se domnívá, že pro praktikování canisterapie metodou AAA a AAE není nutně potřebný odborník v oblasti humanitní, ale stačí pouze proškolený laik – dobrovolník, naopak pro provádění AAT je potřeba právě takovýto odborník, kterého nelze pro zmíněnou práci připravit během několika málo dní.

6.1 Návrh koncepce pro profesionální realizaci AAT

Cílem tohoto návrhu je připravit ne pomocníka, ale odborníka, který bude moci samostatně provádět canisterapii – konkrétně metodu AAT, v rámci své profese. Kalinová (2003a:97) uvádí, že „vzdělávání psůvodů a terapeutů působících v rámci terapie se psy je v dnešní době v ČR problém, neboť pro ně neexistují odpovídající specificky zaměřené možnosti vzdělávání se“. V rámci výzkumu této práce jsem zjistila,

že možnosti odborné přípravy se v mnohém zlepšily. Důkazem může být např. realizace několika specifických kurzů společností Anitera, nicméně shledávám i jiné možnosti, jak tuto problematiku řešit. Existující odborná příprava nemá jednotná kritéria a často je realizována z mého pohledu v nedostatečné časové dotaci. Přikláním se v tomto ohledu v mnohém k rakouskému konceptu odborné přípravy pomocí univerzitního vzdělávacího kurzu pro již vystudované odborníky. Tato koncepce se sice v mnoha oblastech tímto kurzem může inspirovat, ne však zcela, protože existují oblasti, kde se cílové zaměření tohoto návrhu liší od zaměření zmíněného rakouského kurzu.

Ráda bych upozornila, že níže zmíněné návrhy jsou schematické a lze v nich některé věci měnit. Jde v tuto chvíli o obecnější návrh, který bude potřeba modifikovat.

Charakteristika:

Navrhuji koncepci odborné přípravy v podobě dvouletého navazujícího magisterského studia, které by bylo garantováno VVŠ humanitního zaměření. Tato by na realizaci studia v rámci teoretické výuky spolupracovala s VVŠ veterinárního nebo zemědělského zaměření a v rámci praktické výuky s canisterapeutickým či zoorehabilitačním sdružením praktikujícím též canisterapii. Absolvent tohoto studia by byl vysokoškolsky vzdělaným specialistou pro profesionální realizaci AAT a byl by kvalifikován pro nezávislé provádění AAT v rámci svého profesního zaměření, kde by mohl být zároveň členem multidisciplinárního týmu.

Tento návrh se od rakouského vzdělávacího kurzu liší v několika aspektech – nejedná se o kurz, ale o navazující magisterské studium. Garance studia zde není postavena na VVŠ veterinárního zaměření, ale humanitního zaměření, vzhledem k cílenému návrhu profesionální realizace AAT. Tyto dva koncepty se ale částečně shodují ve spolupráci na realizaci praktické části odborné přípravy a to se specializovaným sdružením. Uvádím částečnou odlišnost, protože rakouský vzdělávací kurz je orientován pro AAT a AAA v rámci zoorehabilitace, tento kurz prozatím navrhuji pouze pro oblast canisterapie a v tomto návrhu zejména pro profesionální realizaci AAT. Shoda nastává v uplatnění absolventa, tento je schopen nezávisle provádět AAT v rámci svého profesního zaměření.

Cílová skupina

Jak je uvedeno v kapitole 1.5, mnohé osoby provádějící canisterapii, které tedy mohou canisterapii využívat v rámci své odborné praxe mají nejčastěji odpovídající odborné vzdělání pedagogického, zdravotnického či sociálního charakteru (Freeman-Molová, 2005; Novotná, Turčanová, 2005).

Tato odborná příprava by měla být přístupná absolventům vysokoškolského studia z oblasti pedagogické, zdravotnické a sociální (viz. kapitola 1.5). Do značné míry zde lze aplikovat rakouský vzdělávací model, nicméně ten je přístupný i absolventům studia biologického, což nepovažuji za adekvátní cílenému návrhu. Tato koncepce má sloužit pro profesionální realizaci AAT, kde je třeba předpokládat, že daný uchazeč je v rámci své profese orientovaný na práci s lidmi, nikoliv „pouze“ se zvířaty. Neshodují se však s přístupností této navrhované odborné přípravy pro osoby se značnými praktickými zkušenostmi v příslušné odborné oblasti, vzhledem k tomu, že zmíněný koncept nemá sloužit jako odborné vzdělání v oblasti humanitní (příslušné odborné), ale jako rozšiřující vzdělání, které na zmíněné odborné vzdělání navazuje.

Část, ve které se s rakouským vzdělávacím kurzem shodují, je přijímací řízení, které se skládá z posouzení žádosti, což je v tomto případě průvodní dopis a životopis. U kurzu je ale přijímací pohovor uskutečněn pouze v případě potřeby, osobně se přikláním k přijímacímu pohovoru u všech uchazečů. Písemný test podle mého názoru v případě tohoto přijímacího řízení nehraje roli. Do přijímacího řízení by se za zmíněného předpokladu mohli hlásit pouze absolventi vysokoškolského studia, což je již samo určitým ukazatelem jejich teoretických znalostí. Zároveň se domnívám, že pro provádění této činnosti by měl uchazeč projevít svůj zájem o tuto oblast a měl by být tedy posouzen na základě již získaných zkušeností a skutečného zájmu o provádění takové činnosti.

Časová dotace

Rakouský vzdělávací kurz co do rozsahu časové dotace lze dle mého názoru aplikovat i pro tento návrh, vzhledem k tomu, že by se jednalo o navazující magisterské studium, časová dotace by zahrnovala celkem 4 semestry výuky (časový rozsah by se mohl podobat rakouskému modelu, tedy minimálně 306 hodin výuky a 160 hodin

praxe). Rakouský vzdělávací kurz je realizován formou blokové výuky, myslím si, že pro tento návrh by bylo možné realizovat jak formu blokovou (kombinovanou), tak prezenční. V případě prezenční výuky by se časová dotace mohla navýšit, minimální hranice by však musela zůstat stejná.

Tématická náplň

Domnívám se, že tématická náplň navrhované přípravy by se mohla velmi podobat náplni rakouského vzdělávacího kurzu. Uvedené informace z různých oblastí bych však zúžila pro oblast canisterapie. Stavěla bych především na praktickém využití canisterapie v profesních oblastech studentů, tedy v oblasti pedagogické, sociální a zdravotnické.

Praktická část

Co se týče této části, vzhledem k užší specializaci než je dána v rámci rakouského vzdělávacího modelu (pouze canisterapie). V průběhu studia by student nejdříve navštěvoval exkurse v různých zařízeních, kde by byla realizována canisterapie různými formami a posléze by si v průběhu celého studia musel vyzkoušet AAT s klienty se všemi typy postižení. Celkově by však musel absolvovat minimálně zmíněných 160 hodin praxe. V této praktické části je podle mého názoru vedle rakouského vzdělávacího kurzu velmi inspirativní také koncept současné odborné přípravy Elva help a sdružení Hafík. S náplní cvičení a seminářů se ztotožňuji s rakouským vzdělávacím kurzem – analýzy modelových situací, nácvik praktických a specifických dovedností týkajících se profesní kariéry apod. Vlastnictví psa by bylo v tomto případě možností, ne však nutností.

Zakončení

Podmínky, jaké klade rakouský vzdělávací kurz pro své zakončení považuji za dostatečně důsledné. Tyto podle mého názoru lze aplikovat i pro navrhovaný koncept odborné přípravy s nepatrnou modifikací pro prezenční formu studia. Tedy prokazatelná účast na blokové výuce s minimální absencí, v rámci prezenční formy výuky by mohlo být toto stanoveno dle daného předmětu, ne však tak striktně vzhledem k větší časové

dotaci a snazší možnosti náhrady zameškané výuky či praxe. Z praktické části by si student založil portfolio, v němž by dokladoval veškerou absolvovanou praxi. V tomto směru lze považovat za inspirativní vedle rakouského vzdělávacího kurzu také využívání portfolia, jak uvádí Elva help, či využívání indexu CT týmu, jak uvádí Anitera. V rámci zakončení přípravy bych také zavedla jako povinnost závěrečnou kvalifikační diplomovou práci, která by však měla na rozdíl od rakouského vzdělávacího kurzu minimální rozsah 80 stran a měla by být zaměřena na výzkum v oblasti canisterapie, tato práce by mohla být zpracována kolektivně, jak je tomu v rakouském vzdělávacím modelu a musela by být obhájena před zkušební komisí. Poslední část zakončení odborné přípravy by byla státní závěrečná zkouška, jak je tomu u specializovaného oboru vyučovaného na FAPPZ ČZU, ne však v rámci rakouského vzdělávacího kurzu. Prokazatelnou účast na kurzu první pomoci, jak uvádí rakouský vzdělávací kurz nepovažuji za nezbytnou, tuto povinnost bych tedy do zakončení navrhované odborné přípravy nezahrnovala.

Výstup

Výstupem by v tomto případě měl být vysokoškolský diplom, akademický titul „magistr“, portfolio vytvořené a doplňované během studia. Výstup by byl rozdílný od výstupu rakouského vzdělávacího kurzu právě kvůli odlišnosti mezi vzdělávacím kurzem a navazujícím magisterským studiem.

Organizační zajištění

Lektory by měli být, podobně jako v rámci rakouského vzdělávacího kurzu odborníci primárně z VVŠ s humanitním zaměřením, dále pak specializovaní externisté z VVŠ se zaměřením veterinárním či zemědělským a osoby provádějící canisterapii s dlouholetou praxí v oboru. Rozdíl od rakouského vzdělávacího kurzu, ale stejně tak od oboru vyučovaného na FAPPZ ČZU i VU Wien vidím v primárním odborném zaměření na oblast humanitní, do níž jsou v tomto případě řazeni právě také studenti.

6.2 Návrh koncepce pro realizaci AAA, AAE jako dobrovolnické činnosti

Kalinová (2003a) uvádí, že v současné době (2003) probíhá v ČR canisterapie nejčastěji formou dobrovolnické práce týmu (tedy bez nároku na odměnu) nebo za úhradu nákladů klientem, popřípadě za další finanční či jinou odměnu. Dle výsledků práce shledávám, že je situace v ČR v současné době velmi podobná, jako ta, která existovala v roce 2003. Dále Kalinová (2003a) uvádí, že je z literatury patrné, že canisterapie prováděná v ČR se podle členění na AAA a AAT spíše blíží AAA. Sama se ale při výzkumu v rámci své diplomové práce setkala s nejedním CT týmem, který prováděl AAA na takové úrovni, že se blížil AAT. Kalinová (2003a) zároveň zdůrazňuje, že jak AAA tak AAT jsou velmi užitečné, každá jinak, ale obě mají pozitivní přínos pro klienta.

V současné době se navíc rozšířilo rozdělení canisterapie (popř. zoorehabilitace) o další metody, jak je uvedeno v teoretické části. Pro tento návrh zařazují vedle AAA též AAE (AACR je již další specifickou metodou, která má svá stanovená specifická kritéria).

V současné době, jak je zřejmé z výsledků výzkumu v přehledu možností odborné přípravy v oblasti canisterapie, velká většina poskytovatelů této odborné přípravy jsou právě DS, většina z nich neakreditovaná, pouze sdružení Hafík je akreditovaným dobrovolnickým centrem. Domnívám se tedy, že koncept určený pro odbornou přípravu v oblasti canisterapie v rámci AAA a AAE může být realizován jako dobrovolnická činnost a to jak akreditovaná, tak neakreditovaná.

Charakteristika:

Staffová, Eisertová (2008) zdůrazňují, že je důležité kurz (přípravu) komplexně zaměřit (a zabývat se přípravou celého CT týmu) na vstupní testování – teoretickou a praktickou přípravu – závěrečnou praktickou zkoušku týmu.

Cílem tohoto návrhu je odborně připravit osobu provádějící canisterapii, v tomto případě dobrovolníka spolu s jeho psem – CT tým, který bude dostatečně připraven pro provádění kvalitní dobrovolnické činnosti v oblasti canisterapie, konkrétně v rámci metod AAA a AAE. Tuto odbornou přípravu by garantovalo DS. Tento návrh se bude

v mnohém podobat již realizovaným odborným přípravám, které jsou zmíněné ve výsledcích výzkumu, nicméně bude sjednocen a upraven dle nejaktuálnějších potřeb a zároveň tak, aby byl dostatečně kvalitní odbornou přípravou, která vychází ze získaných zkušeností.

Za velmi kvalitní způsob odborné přípravy považuje Kalinová (2003a) výcvik sdružení Hafík, komplexně propracovaný a vytvořený na základě dlouholetých zkušeností, dále pak kurz Svopap. Osobně bych tento výčet doplnila o model Anitery a Elva help. Cílem mé práce je však vytvořit jednotný model odborné přípravy, který se pokouší uvedené modely sjednotit co nejkvalitnějším možným způsobem vycházejícím z dlouholetých zkušeností získaných v praxi v oblasti canisterapie.

Cílová skupina

V této části považuji za nejvhodnější koncept, jak jej užívá sdružení Hafík. Samotnou odbornou přípravu může v takovém případě absolvovat pouze CT tým, který úspěšně absolvoval jednodenní vstupní testování. Takovýto tým je do doby, než úspěšně absolvuje samotnou odbornou přípravu označen jako CT tým v přípravě (viz kapitola 1.2.5). Jak doporučuje Kalinová (2003a), vstupní testování by mělo obsahovat vstupní test psa, který by měl být zaměřený na jeho základní poslušnost, povahové vlastnosti a jeho projevy při kontaktu s cizím člověkem (otázka agresivity a bázlivosti) a vstupní pohovor s dobrovolníkem, který by měl být zaměřen na jeho motivaci k činnosti v oblasti canisterapie, jeho vztah se psem a na jeho dispozice pro práci s klienty. Kalinová (2003a) dále doporučuje zavedení psychologických testů dobrovolníka. Se vším zmíněným se ztotožňuji, zároveň bych ale dodala, že dobrovolníkem by v tomto případě mohl být kdokoliv bez ohledu na jeho odborné vzdělání, jak uvedla v již zmíněném rozhovoru předsedkyně sdružení Hafík, pro dobrovolnickou činnost v rámci vykonávání AAA a AAE stačí proškolený laik. Kalinová (2003a) upozorňuje, že je canisterapie ve srovnání s jinými oblastmi dobrovolnické činnosti znevýhodněna v širší spektra pro výběr dobrovolníků, zájemce totiž musí být jak vhodným dobrovolníkem, tak také psovodem a musí zároveň vlastnit psa pro účely canisterapie.

Tento návrh má za úkol připravit proškoleného laika na dostatečné úrovni.

Časová dotace

Minimální hranici časové dotace pro tento návrh koncepce odborné přípravy bych stanovila na 5 dní. Předsedkyně sdružení Hafík v rozhovoru uvedla, že na základě zkušenosti 11-leté praxe testování CT týmů se ukázalo, že je potřeba minimálně 5 dní intenzivního výcviku ke zjištění, jak se projevuje pes v zátěži a stresu, který na něj může být v průběhu praktického provádění vyvinut a zároveň se jedná o dostatečný čas pro teoretickou přípravu dobrovolníka. Shoduji se s tímto názorem i s názorem, který uvádí Kalinová (2003a), tedy že 2-3 denní kurz nelze považovat za dostačující odbornou přípravu jak z hlediska teoretických, tak z hlediska praktických zkušeností.

Tématická náplň

Tématická náplň návrhu se zaměřuje především na teoretickou část odborné přípravy, tedy především na přípravu dobrovolníka na praktikování AAA a AAE v rámci canisterapie.

V tématické náplni tohoto návrhu by podle mého názoru neměly chybět informace týkající se psa (jeho etologie, výchova, kynologie), zoorehabilitace (pojmy, historie, dělení), canisterapie (pojmy, historie, dělení, podmínky praktikování, její využití v praxi) a typologie klientů.

Tyto všechny části lze samozřejmě doplnit, mým účelem je v tuto chvíli zmínit hlavní okruhy, které by v rámci přípravy neměly chybět a lze se inspirovat konkrétní náplní, která je dnes běžně využívána v rámci VVŠ, DS, PSS i VC, jak je podrobně uvedeno ve výsledcích.

Do tématické náplně bych zařadila též průběžné vzdělávání, jak uvádí Kalinová (2003a), kde by se jednalo o další kurzy a semináře pořádané nejlépe na celostátní úrovni za účelem velmi důležité výměny zkušeností, které by byly nabízené CT týmům, které úspěšně absolvovaly navrhovanou odbornou přípravu, tyto by byly zaměřené již specificky dle typu praktického nasazení CT týmů. Jak je uvedeno ve výsledcích výzkumu, takovéto kurzy a semináře v současné době nabízí hned několik sdružení a jiných organizátorů (všechny jsem ve výsledcích nezminila, protože se nejednalo o primární zaměření mé práce), z nejvýznamnějších jsem uvedla např. sdružení Piafa.

Praktická část

Tato část by měla zahrnovat komplexní přípravu na canisterapeutické zkoušky.

Měla by být zaměřena, jak uvádí Kalinová (2003a) na přípravu psa pro canisterapii, na jeho specifické dovednosti jakožto ko-terapeuta, na přípravu CT týmu pro praktické nasazení v canisterapii a na vzájemný vztah dobrovolníka a psa, jejich komunikaci a spolupráci. Zároveň by měla obsahovat modelové situace a jejich řešení a přímé nasazení CT týmů pod dohledem lektorů přímo v době konání výcviku. Podobný koncept provozují téměř všechny zmíněné DS i PSS, každá však v jiném rozsahu a kvalitě.

Zakončení

Zakončením by měla být canisterapeutická zkouška. Tato zkouška by měla prověřit jak teoretické znalosti dobrovolníka, tak vhodnost psa pro canisterapii. Test vhodnosti psa by se měl řídit testovacím řádem. Kalinová (2003a) uvádí, že v ČR se můžeme setkat s různými testovacími řády, kde každá organizace užívá svůj vlastní, podstatné rozdíly v jejich obsahu však nejsou. Pouze Svopap a Pomocné tlapky se v ČR řídí společným testovacím řádem. Jak Kalinová (2003a) poukazuje, ve všech jsou prověřovány reakce psa na cizího člověka, jeho základní poslušnost a připravenost pro práci s klientem, upozorňuje však na důležitost metodického zpracování tohoto řádu, na kritériích hodnocení i na jeho provedení.

Test teoretických znalostí dobrovolníka by měl prověřit jeho znalosti získané v průběhu odborné přípravy. Test vhodnosti psa pro canisterapii by měl obsahovat, jak je výše uvedeno, prověření reakce psa na cizího člověka, jeho povahové vlastnosti, základní poslušnost a připravenost pro práci s klientem a měl by při tom být kladen důraz na výše zmíněné. Součástí testu by mělo být také prověření spolupráce CT týmu.

Výstup

Výstupem navrhované odborné přípravy by mělo být osvědčení CT týmu získané na základě úspěšného absolvování výše uvedené canisterapeutické zkoušky. Jak uvádí Kalinová (2003a), CT tým musí uspět ve všech stěžejních bodech, zároveň zastává názor, že by se certifikát měl udělovat celému CT týmu, ne jen psovi vzhledem

k tomu, že při kontaktu s klientem vždy pracuje tým společně. S tímto názorem souhlasím a možnost udělení certifikátu pouze psovi zásadně nedoporučuji. Kalinová (2003a) navíc dodává, že platnost certifikátů a tedy jejich nutné přezkoušení po určité době se liší od jednoho roku po dobu neurčitou s tím, že psod aktivně konzultuje průběh nasazení se sdružením a v případě problémů ze strany psa praktikování canisterapie ukončí. Dále Kalinová (2003a) uvádí, že důvod pro opakované testování je skutečnost, že se povaha psa může v průběhu praktikování canisterapie i s ohledem na věk psa měnit. Osobně se přikláním k variantě opakovaného testování CT týmu po určité době. Kalinová (2003a) navíc zdůrazňuje potřebu existence supervizí a to pro všechny úspěšné absolventy odborné přípravy. Supervizi bych do zmíněného návrhu zcela jistě zařadila stejně tak a to především z důvodu možnosti podpory vysílajícího sdružení svým praktikujícím CT týmům, jejich vzájemným osobním setkáváním a tím podpoření dynamiky praktikujících CT týmů jednotlivých sdružení a také k nezbytné výměně zkušeností.

Organizační zajištění

Lektory této odborné přípravy by podle mého názoru měly být osoby s dlouholetou zkušeností v oblasti canisterapie a kynologie a odborníci z oblastí vyučovaných v rámci teoretické části (tématické náplně).

Zde bych ráda upozornila na výhodu akreditovaných dobrovolnických sdružení v tom smyslu, že tito pro udělení akreditace musí doložit, že jsou schopni s ohledem na kvalifikační složení svých orgánů, zaměstnanců nebo členů, konkrétních projektů či programů dobrovolnické služby a finanční způsobilosti organizovat přípravu a provádění dobrovolnické služby, zároveň musí plnit další povinnosti stanovené zákonem (Zákon č. 198/2002 Sb.o dobrovolnické službě v platném znění, §6, odst.2).

7 ZÁVĚR

Bakalářská práce reaguje na nejednotnost odborné přípravy v oblasti canisterapie v ČR. V její teoretické části jsem poukázáním na historický vývoj a současný stav v oblasti zoorehabilitace, zejména pak canisterapie a hiporehabilitace, upozornila na důležitost a aktuálnost problematiky, která je hlavním cílem této práce. Hlavní důraz byl v rámci teoretické části věnován především objasnění terminologie dané problematiky pro bližší pochopení souvislostí, na něž navazuje výzkumná část. Výzkumná část práce byla realizována kvalitativním výzkumem a to metodou sběru dat, konkrétně analýzou dokumentů a dotazováním.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vytvoření jednotného schematického návrhu koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie. Vzhledem k širší rozsahu této problematiky jsem stanovila dílčí cíle, v rámci nichž jsem vytvořila dva schematické návrhy, první pro profesionální realizaci AAT a druhý pro realizaci AAA a AAE jako dobrovolnické činnosti.

První výzkumná otázka sloužila ke zmapování současných možností odborné přípravy v oblasti canisterapie. Zpracováním přehledu těchto možností jsem zjistila, že se situace v této oblasti z hlediska kvality velmi posunula, ne však z hlediska jednotnosti. Hlavní cíl bakalářské práce je tak skutečně aktuální.

Druhá výzkumná otázka byla zvolena za účelem zjištění, zdali lze do našich podmínek aplikovat fungující koncept ojedineleho vzdělávacího kurzu, který je realizován v sousedním Rakousku. Zjistila jsem, že tento koncept skutečně aplikovat lze, konkrétně v rámci navrhované koncepce pro profesionální realizaci AAT, kde je v kapitole *Doporučení pro praxi* popsáno jakým způsobem.

V bakalářské práci jsem se okrajově zaměřila také na zjištění, které VVŠ se věnují problematice canisterapie a v jaké míře. Zmiňuji slovo okrajově z důvodu, že tato problematika není v oblasti primárního zaměření mé práce, ale považovala jsem za vhodné ji zmínit. Díky získaným výsledkům jsem došla k závěru, že by bylo vhodné zefektivnit propojenost informací a výsledků výzkumů realizovaných na jednotlivých VVŠ, aby se neopakovala témata kvalifikačních prací a mohlo se rychleji postupovat,

než aby se stále přicházelo na již objevené. Mým návrhem je vytvoření společné databáze kvalifikačních prací zaměřených na canisterapii.

V průběhu zpracovávání bakalářské práce jsem se setkala s problémem, který se řeší již řadu let a který by bylo podle mého názoru vhodné skutečně vyřešit. Tímto problémem je stálá nejednotnost terminologie a to především v oblasti canisterapie. Tento problém jistě není neřešitelný, důkazem může být jednotně stanovená terminologie, jakou používá ČHS.

Výše zmíněné problémy a jejich řešení by již přesáhly rámec zaměření této bakalářské práce, proto na ně pouze upozorňuji a navrhuji jejich možné řešení.

Vytvořením koncepce odborné přípravy v oblasti canisterapie jsem splnila hlavní cíl této práce. Zároveň jsem v práci zodpověděla na stanovené výzkumné otázky.

Závěrem bych chtěla uvést, že návrh, který v této práci předkládám by mohl sloužit k rozšíření možností vzdělávání odborníků ve zdravotně-sociální oblasti a ke sjednocení úrovně odborné přípravy v oblasti canisterapie v ČR.

Konkrétní realizace vzniklého návrhu pro profesionální realizaci AAT by na základě získaných informací od kompetentních osob mohla vzniknout např. ve spolupráci ZSF JU se Zemědělskou fakultou JU a sdružením Hafík.

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Canisterapie

Koncepce

Metody canisterapie

Sociální služby

Odborná příprava

Vzdělávání

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Teoretická část

CASKOVÁ, V. Současnost hiporehabilitace v ČR. IN *sborník příspěvků z konference Pravda o zooterapii X. ročník, ZSF JU, Centrum Canisterapie, pořádané dne 14.11.2008*. ISBN 978-80-7394-157-4.

ČESKÁ HIPOREHABILITAČNÍ SPOLEČNOST [online]. 2009a [cit. 2011-03-21]. *Kdo jsme*. Dostupné z URL: <<http://www.hiporehabilitace-cr.cz/index.php/component/content/article/1-kdo-jsme>>.

ČESKÁ HIPOREHABILITAČNÍ SPOLEČNOST [online]. 2009b [cit. 2011-03-21]. *Oficiální slovník ČHS*. Dostupné z URL: <<http://hiporehabilitace-cr.cz/index.php/remository?func=startdown&id=132>>.

DELTA SOCIETY [online]. 2009 [cit. 2011-04-21]. *Improving lives through Therapy, Service & Companion animals*. Dostupné z URL: <<http://www.deltasociety.org>>.

DELTA SOCIETY. *Standards of practice for Animal Assisted Activities and Animal Assisted Therapy*. 1. edition. 1996. překlad: FREEMAN, M. ISBN 1-889785-01-6.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*, 3. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006. 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

DOLEŽAL, J. Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti z pohledu zdravotnického, etického a legislativního. In *Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat: sborník příspěvků z odborné konference s mezinárodní účastí konané 16.-17.4. 2008 v Praze*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. s. 20-21. ISBN 978-80-213-1773-4.

EISERTOVÁ, J. *Canisterapie, jako podpůrná terapeutická metoda u dětí s hyperkinetickým syndromem a u dětí s dětskou mozkovou obrnou*. Disertační práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009. 132 s. Dostupné také z URL: <<http://www.deltasociety.org>>.

EISERTOVÁ, J. Canisterapie - terminologie. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007. Kapitola 5.2, s. 60. ISBN 978-80-7322-109-6.

EISERTOVÁ, J. *Odborné aktivity v canisterapii*. Diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2006. 109 s.

EISERTOVÁ, J. *Vliv canisterapie na klienta s hyperkinetickým syndromem*. Ročníková práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2004. 47 s.

EISERTOVÁ, J., TICHÁ, V. Příprava canisterapeutického týmu na praktikování canisterapie, výběr vhodného nasazení. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007a. Kapitola 5.5, s. 68-71. ISBN 978-80-7322-109-6.

EISERTOVÁ, J., TICHÁ, V. Rezydentní forma. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007b. Kapitola 5.6.4.6, s.107-109. ISBN 978-80-7322-109-6.

FINE, A.: *Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. 1. vyd. USA, Kalifornie: Academic Press, 2000. 481 s. ISBN 0-12-256475-8.

FRANKLIN, A. *Animals and modern cultures: a sociology of human-animal relations in modernity*. 1. edition. London: SAGE Publications, 1999. 219 s.

ISBN 0-7619-5623-9.

FREEMAN, M. Terminologie v zooterapii. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona, 2007. Kapitola 4.2, s. 30-37. ISBN 978-80-7322-09-6.

FREEMAN-MOLOVÁ, M. Tvorba norem praxe canisterapie a její definice. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích 1.-3.7. 2005 v Brně. Tvorba norem praxe I. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, s. 10-17. ISBN 80-239-5863-1.

GALAJDOVÁ, L. *Canisterapie, terapeutické působení psa na člověka*. Praktický lékař 77, 1997, č. 12.

GALAJDOVÁ, L. *Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 160 s.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. 1.vyd. Praha: Portál. 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

KALINOVÁ, V. *Systém vzdělávání v oblasti canisterapie*. Diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2003a. 112 s.

KALINOVÁ, V. *Využití skupinové canisterapie dětském věku – integrační canisterapeutické tábory*. Disertační práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita. Zdravotně sociální fakulta. 2006. 142 s.

KALINOVÁ, V. Zhodnocení rekondičních pobytů dětí se zaměřením na zooterapii. In *Pravda o zooterapii: sborník příspěvků ze dvou celostátních konferencí pořádaných dne 27. 11. 2001 v Hluboké nad Vltavou a dne 18. 12. 2002 v Ústavu sociální práce v Českých Budějovicích*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2003b. s. 44-48. ISBN 80-7040-608-9.

KLIKOVÁ, A. Problematika právních aspektů provozování canisterapie. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, 2004, s. 10-12 ISBN 80-239-3591-7.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Povídání o canisterapii*. 1.vyd. Vyškov: Sdružení pro pomoc zdravotně postiženým „Piafa” ve Vyškově, 2000. 47s. ISBN 80-238-6089-5.

KRAUSOVÁ, A. Americký systém testování terapeutických psů. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích 27.6.–1.7. 2003 v Brně. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, s. 68-71.

LACINOVÁ, J. Cesta k využívání zvířat pro terapii. *Svět psů*. 1998. č. 10, s. 27-28. ISSN 1211-2976.

LACINOVÁ, J. Co nového ve vývoji canisterapie?. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě norem praxe I.: sborník příspěvků, 1.–3. 7. 2005 v Brně*. Sdružení Filia Brno, 2004. s. 7 – 8. ISBN 80-239-5863-1.

LACINOVÁ, J. Historický vývoj zooterapie a její současný stav. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007. Kapitola 4.1, s. 27-30. ISBN 978-80-7322-109-6.

LACINOVÁ, J. Současný stav problematiky v ČR. In *Kontakt 2/2008*. 1. vyd. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, 2008a. s. 91-93. ISSN 1212-4117.

LACINOVÁ, J. Úvodní příspěvek – vývoj canisterapie v ČR za poslední rok. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky: sborník příspěvků*, 25.–27. 6. 2004 v Brně. Sdružení Filia Brno, 2004. s.6-7. ISBN 80-239-3591-7.

LANTELME - FAISAN, V. Jaká je pravda o současném postavení hiporehabilitace v České republice? IN *sborník příspěvků z konference Pravda o zooterapii X. ročník, ZSF JU, Centrum Canisterapie, pořádané dne 14.11.2008*. ISBN 978-80-7394-157-4.

LANTELME, V. Terminologie v hiporehabilitaci. In *Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat: sborník příspěvků z odborné konference s mezinárodní účastí konané 16.-17. 4. 2008*. ISBN 978-80-213-1773-4.

LASA, S. , FRANCHIGNONI, F. *The role of animal-assisted therapy in physical and rehabilitation medicine. European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*. 2008. s. 99-100. 1. vyd. ProQuest Central. 18. Apr. 2011 <search.proquest.com>. ISSN 1973-9087.

LEIBETSEDER, J. Ustanovení nové odbornosti. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky 25.-27.6. 2004. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, s. 34-36. ISBN 80-239-3591-7.

MOJŽÍŠOVÁ, A. *Vliv canisterapie na psychosociální zdraví*. Disertační práce. Trnavská univerzita, Fakulta zdravotnictva a sociální práce, 2003. 125 s.

MOJŽÍŠOVÁ, A., a kol.: Model canisterapie. *Kontakt. Odborný a vědecký časopis pro zdravotně sociální otázky*, 2000, roč. II, č.4, s. 215-219. ISSN 1212-4117.

NERADŽIČ, Z. *Animoterapie aneb jak nás zvířata umí léčit: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. 1.vyd. Praha: Albatros. 2006. 159 s. ISBN 80-00-01809-8.

NOVOTNÁ, D., TURČANOVÁ, J. Normy praxe – Proč? In *Mezinárodní seminář o zooterapiích 1.-3.7. 2005 v Brně. Tvorba norem praxe I. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, s. 9-10. ISBN 80-239-5863-1.

PILÁTOVÁ, K. *Zjištění informovanosti o problematice canisterapie v Českých Budějovicích*. Bakalářská práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2008. 94 s.

SALOTTO, P. *Pet Assisted Therapy*. Norton, MA: D.J. Publications. 2001. 405 s. ISBN 0-9713676-0-4.

SDRUŽENÍ PIAFA [online]. 2010a [cit. 2011-04-21]. *Zooterapie*. Dostupné z URL: <<http://www.piafa.cz/jum/index.php/zooterapie>>.

STAFFOVÁ, Z., EISERTO VÁ, J. Současný stav canisterapie v České republice – nová metoda sociálních služeb a její vývoj v ČR. In *Sborník příspěvků z konference Pravda o zooterapii X. ročník, ZSF JU, Centrum Canisterapie, pořádané dne 14.11.2008*. ISBN 978-80-7394-157-4.

STRAKOVÁ, Š. *Canisterapie*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. 1996.

Studijní materiály Výcvikového canisterapeutického sdružení Hafík, o.s. pro výcvik canisterapeutických týmů 2010.

SHAPIRO, K., DEMELLO, M. *The state of human-animal studies. Society and Animal*. 2010. 18(3): 307-318. SCOPUS. 18 Apr. 2011 <<http://www.scopus.com>>. ISSN 1063-1119.

SVOBODOVÁ, I. aj. (ed.) *Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat: Sborník příspěvků z odborné konference s mezinárodní účastí*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. 119 s. ISBN 978-80-213-1773-4.

ODENDAAL, J. *Zvířata a naše mentální zdraví: proč, co a jak*. 1. vyd. Praha: Brázda, 2007. 173 s. ISBN 978-80-209-0356-3.

Tiere als Therapie. 2. Internationales TAT Symposium Tiere als Therapie – Theorie und Praxis. 1. Jahrgang, Heft 1. Wien: Tiere als Therapie, 2004. ISSN 1812-6006.

TICHÁ, V. Canisterapie jako podpůrná rehabilitační metoda. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007a. Kapitola 5.7, s.112. ISBN 978-80-7322-109-6.

TICHÁ, V. Legislativní úprava týkající se praktikování zooterapie. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007b. Kapitola 4.5, s. 47-50. ISBN 978-80-7322-109-6.

TICHÁ, V. Návštěvní program. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007c. Kapitola 5.6.4.3, s. 84. ISBN 978-80-7322-109-6.

TICHÁ, V. Pobytový program. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007d. Kapitola 5.6.4.5, s. 99. ISBN 978-80-7322-109-6.

TICHÁ, V. Stručný vývoj canisterapie v ČR. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007e. Kapitola 5.7.1, s.112-114. ISBN 978-80-7322-109-6.

TICHÁ, V. Účastníci canisterapie. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007f. Kapitola 5.3, s.61-64. ISBN 978-80-7322-109-6.

TICHÁ, V. *Využití skupinové canisterapie v dětském věku – integrační canisterapeutické tábory*. Disertační práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2006. 112 s.

TVRDÁ, A. Canisterapie – krizová intervence. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích 1.-3.7.2005. Tvorba norem praxe I. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, s. 48-52. ISBN 80-239-5863-1.

VELEMÍNSKÝ, M. a kol. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.

VESELOVSKÝ, Z. *Člověk a zvíře*. Praha: Academia, 2000. 246 s. ISBN 80-200-0756-3.

VESELOVSKÝ, Z. *Etologie: biologie chování zvířat*. Praha: Academia, 2005. 407 s. ISBN 80-200-1331-8.

VEŘEJNÉ VYSOKÉ ŠKOLY [online]. 2011 [cit. 2011-04-10]. *Webové stránky MŠMT*. Dostupné z URL: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/verejne-vysoke-skoly-4>>.

VÍZDALOVÁ, H. Členění hiporehabilitace. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007a. Kapitola 6.4, s.222-231. ISBN 978-80-7322-109-6.

VÍZDALOVÁ, H. Historický vývoj. In VELEMÍNSKÝ, M. a kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 2007b. Kapitola 6.3, s.216-221. ISBN 978-80-7322-109-6.

ZÁKON č. 96/2004 Sb. *Zákon o nelékařských zdravotnických povoláních v platném znění*.

ZÁKON č. 95/2004 Sb. *Zákon o zdravotnických povoláních lékaře, zubního lékaře a farmaceuta v platném znění*.

ZÁKON č. 108/2006 Sb. *Zákon o sociálních službách v platném znění*.

ZÁKON č. 563/2004 Sb. *Zákon o pedagogických pracovnících v platném znění*.

SDRUŽENÍ PIAFA [online]. c1994-2010 [cit. 2011-04-21]. *Zooterapie*. Dostupné z URL: <<http://www.piafa.cz/jum/index.php/zooterapie>>.

Praktická část

AKADEMICKÁ KNIHOVNA JU. [online]. 2011 [cit. 2011-04-10]. *Katalog JU*. Dostupné z URL: <<http://minas.jcu.cz/F?RN=815681816>>.

ANITERA, o.p.s. [online]. 2009a [cit. 2011-04-10]. *Doškolovací kurz canisterapie pro týmy - propozice*. Dostupné z URL: <<http://www.animoterapie.cz/2011/doskolovaci-kurz-ct-propozice-program-2011.pdf>>.

ANITERA, o.p.s. [online]. 2009b [cit. 2011-04-10]. *Kurz canisterapie pro indikující personál - propozice*. Dostupné z URL: <<http://www.animoterapie.cz/2011/indikacni-kurz-ct-propozice-program-2011.pdf>>.

ANITERA, o.p.s. [online]. 2009c [cit. 2011-04-10]. *Kurz canisterapie – indikační kurz pro personál zařízení*. Dostupné z URL: <<http://www.animoterapie.cz/kurz-canisterapie-indikacni.htm>>.

ANITERA, o.p.s. [online]. 2009d [cit. 2011-04-10]. *Kurz canisterapie – vstupní kurz pro canisterapeuty*. Dostupné z URL: <<http://www.animoterapie.cz/kurz-canisterapie-vstupni.htm>>.

ANITERA, o.p.s. [online]. 2009e [cit. 2011-04-10]. *Terapie za pomoci zvířat: vše o společnosti*. Dostupné z URL: <<http://www.anitera.cz>>.

ANITERA, o.p.s. [online]. 2009f [cit. 2011-04-10]. *Vstupní canisterapeutický kurz - propozice*. Dostupné z URL: <<http://www.animoterapie.cz/2011/vstupni-kurz-ct-propozice-program-2011.pdf>>.

BURSOVÁ, Z. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta [online]. 2008a [cit. 2011-04-12]. *Dobrovolnický program Canisterapie*. Dostupné z WWW: <http://www.zsf.jcu.cz/struktura/departments/usp/centra_projekty/centrum_zoorehabilitaci/dobrovolnický_program/>.

BURSOVÁ, Z. Pravidla a podmínky dobrovolnického programu Canisterapie na ZSF JU. In *Kontakt 2/2008*. 1. vyd. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, 2008b. s. 102-104. ISSN 1212-4117.

CANTES, o.s. [online]. 2011a [cit. 2011-04-10]. *Program podzimního školení*. Dostupné z URL: <http://www.cantes.cz/skoleni_zari2010.html>.

CANTES, o.s. [online]. 2011b [cit. 2011-04-10]. *Skupina Polička – Canisterapie v Pardubickém kraji*. Dostupné z URL: <<http://www.cantes.cz>>.

Česká zemědělská univerzita v Praze: Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů. *Učitel'ské noviny: týdeník pro učitele a přátele školy*. 2010, 38-39, s. 107. ISSN 0139-5718.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE [online]. 2007a [cit. 2011-04-12]. *Využití psů v zoorehabilitaci*. Dostupné z URL: <<http://wp.czu.cz/cs/index.php/?r=1075&mp=subjects.info&idPredmet=12611>>.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE [online]. 2007b [cit. 2011-04-12]. *Využití zvířat v zoorehabilitaci*. Dostupné z URL: <<http://wp.czu.cz/cs/index.php/?r=1075&mp=subjects.info&idPredmet=11274>>.

DAUŠOVÁ, Z. Výcvik psích asistentů pro vozíčkáře, nevidomé, epileptiky, neslyšící, atd. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, 2003. s. 71 – 74.

DIGITOOL. [online]. 2007 [cit. 2011-04-10]. *Digitální univerzitní repozitář Univerzity Karlovy v Praze*. Dostupné z URL: <<http://digitool.is.cuni.cz>>.

DSPACE. [online]. 2011 [cit. 2011-04-10]. *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně - knihovna*. Dostupné z URL: <<http://dspace.knihovna.utb.cz/search?query=canisterapie&submit=Vykonat>>.

ELVA HELP. [online]. 2011a [cit. 2011-04-10]. *Asistenční psi a canisterapie profesionálně*. Dostupné z URL: <<http://www.elvahelp.estranky.cz>>.

ELVA HELP. [online]. 2011b [cit. 2011-04-10]. *Atest ovladatelnosti psa*. Dostupné z URL: <<http://www.elvahelp.estranky.cz/clanky/aop---atest-ovladatelnosti-psa.html>>.

ELVA HELP. [online]. 2011c [cit. 2011-04-10]. *Kde působíme*. Dostupné z URL: <<http://www.elvahelp.estranky.cz/clanky/canisterapie---kde-pusobime.html>>.

ELVA HELP. [online]. 2011d [cit. 2011-04-10]. *Školení canisasistentů a canisterapeutů*. Dostupné z URL: <<http://www.elvahelp.estranky.cz/clanky/skoleni-v-oboru-canisterapie.html>>.

HELPPES, občanské sdružení. [online]. 2006 [cit. 2011-04-10]. *Poslání organizace*. Dostupné z URL: <<http://www.helppes.cz>>.

IS.MUNI.CZ. [online]. 2011a [cit. 2011-04-10]. *Informační systém Masarykovy univerzity - práce na příbuzné téma*. Dostupné z URL: <http://is.muni.cz/thesis/prace_na_stejne_tema.pl?lang=en;ks=canisterapie>.

IS.MUNI.CZ. [online]. 2011b [cit. 2011-04-10]. *Informační systém Masarykovy univerzity – Zooterapie - informace o předmětu*. Dostupné z URL: <http://is.muni.cz/predmet/phil/podzim2010/PSB_94?lang=cs>.

IS/STAG PORTÁL. [online]. 2010 [cit. 2011-04-10]. *Předmět Zooterapie*. Dostupné z URL: <<https://wstag.jcu.cz/portal/prohlizeni/index.jsp>>.

KALINOVÁ, V. Současný stav v oblasti přípravy canisterapeutických týmů k praktikování canisterapie v ČR. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, 2003c. s.45 – 53.

KNIHOVNA UP. [online]. 2011 [cit. 2011-04-10]. *Katalog dokumentů Univerzity Palackého v Olomouci*.

Dostupné z URL: <<http://library.upol.cz/i2/i2.search.cls?ictx=upol&iset=1>>.

KOHOUTEK, R. ECTS Label: ABZ.cz: slovník cizích slov [online].

2005-2006 [cit. 2011-04-20].

Dostupné z URL: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ects-label>>.

LACINOVÁ, J. Editorial. In *Kontakt 2/2008*. 1. vyd. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, 2008b. s. 7-8. ISSN 1212-4117.

LANGROVÁ, I., TLUSTOŠ, P., VOŽENÍLKOVÁ, J. *Informace o studiu 2011/2012 - FAPPZ ČZU v Praze*. 1. vyd. Praha 6 - Suchdol: Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů České zemědělské univerzity v Praze, 2010. Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty, s. 19. ISBN 978-80-213-2127-4.

PIRNEROVÁ, H. Canisterapie v praxi, asistenční psi. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, 2003. s. 54-55.

PODANÉ RUCE. [online]. 2008a [cit. 2011-04-10]. *Canisterapeutický víkend*.

Dostupné z URL: <<http://www.canisterapie.info/news/canisterapeuticky-vikend2/>>.

PODANÉ RUCE. [online]. 2008b [cit. 2011-04-10]. *Portál o canisterapii společnosti Podané ruce*.

Dostupné z URL: <<http://www.canisterapie.info>>.

POMOCNÉ TLAPKY. [online] 2011a [cit. 2011-04-10]. *Canisterapeutická víkendovka*.

Dostupné z URL:

<<http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapie-zakladni-informace/canisterapeuticke-zkousky/canisterapeuticka-vikendovka-51.html>>.

POMOCNÉ TLAPKY. [online] 2011b [cit. 2011-04-10]. *Canisterapie.cz*. Dostupné z URL: <<http://www.canisterapie.cz>>.

PORTÁL ZČU. [online] 2010 [cit. 2011-04-10]. *Kvalifikační práce*. Dostupné z URL: <<http://portal.zcu.cz>>.

SDRUŽENÍ PIAFA [online]. 2010b [cit. 2011-04-10]. *O nás*. Dostupné z URL: <<http://www.piafa.cz/jum/index.php/as>>.

SVOBODOVÁ, I. Testování a výběr psů vhodných pro canisterapii s ohledem na dostupné zkušební řády využívané v ČR. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích. Sborník příspěvků*. Brno: Sdružení Filia, 2003. s.55-58.

SVOPAP, vzdělávací centrum. [online] 2010a [cit. 2011-04-10]. *Canisinstruktor pro oblast rozvoje osobnosti*. Dostupné z URL: <<http://www.svopap.cz/aktualnikurzy.html>>.

SVOPAP, vzdělávací centrum. [online] 2010b [cit. 2011-04-10]. *Vzdělávání v oblasti chovatelství zvířat*. Dostupné z URL: <<http://www.svopap.cz>>.

Terapie a asistenční aktivity lidí za pomoci zvířat. *Pozvánka* [online]. Praha 6 - Suchdol: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008 [cit. 2011-05-01]. Dostupné z URL: <<http://zoorehabilitace.agrobiologie.cz/>>.

TIERE ALS THERAPIE. [online]. 2007 [cit. 2011-04-10]. *Organisation*. Dostupné z URL: <<http://www.tierealstherapie.org/organisation.php>>.

VU-WIEN. [online]. 2010 [cit. 2011-04-12]. *Universitätslehrgang*. Dostupné z URL: <http://www.vu-wien.ac.at/uploads/media/curriculum_TGT2010.pdf>.

VÝCVIKOVÉ CANISTERAPEUTICKÉ SDRUŽENÍ HAFÍK. [online].

2007a [cit. 2011-04-12]. *Organizace a struktura*. Dostupné z URL:
<<http://www.canisterapie.org>>.

VÝCVIKOVÉ CANISTERAPEUTICKÉ SDRUŽENÍ HAFÍK. [online].

2007b [cit. 2011-04-12]. *Pravda o zooterapii 2010*. Dostupné z URL:
<<http://www.canisterapie.org/index.php?articleid=224>>.

ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA. [online]. 2008 [cit. 2011-04-12]. *Centrum Zoorehabilitací*. Dostupné z URL:

<http://www.zsf.jcu.cz/struktura/departments/usp/centra_projekty/centrum_zoorehabilitaci/>.

10 SEZNAM ZKRATEK

AAA	Animal Assisted Activities
AACR	Animal Assisted Crisis Response
AAE	Animal Assisted Education
AAT	Animal Assisted Therapy
AOVZ	Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům
CTA	Canisterapeutická asociace
CTS	Cyrlometodějská teologická fakulta
CT tým	Canisterapeutický tým
CZOO	Centrum Zoorehabilitací
ČALS	Česká asociace sester
ČHS	Česká hiporehabilitační společnost
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
DS	Dobrovolnické sdružení
ESAAT	European Society for Animal Assisted Therapy
FAPPZ	Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
FF	Filozofická fakulta
FHS	Fakulta humanitních studií
FMK	Fakulta multimediálních komunikací
FRDI	The Federation of Riding for the Disabled International
FSS	Fakulta sociálních studií
FTK	Fakulta tělesné kultury
FZS	Fakulta zdravotnických studií
IAHAIO	International Association of Human-Animal Interaction Organisations
IZS	Integrovaného záchranný systém
LF	Lékařská fakulta
LPPJ	Léčebné pedagogicko psychologické ježdění
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Masarykova univerzita v Brně
MV	Ministerstvo vnitra

MZ	Ministerstvo zdravotnictví
PF	Pedagogická fakulta
PSS	Poskytovatel sociálních služeb
ZSF JU	Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
TAT	Tiere als Therapie
TF	Teologická fakulta
UK	Univerzita Karlova v Praze
UNIFY ČR	Unie fyzioterapeutů České republiky
UP	Univerzita Palackého v Olomouci
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
VC	Vzdělávací centrum
VU Wien	Veterinární univerzita ve Vídni
VVŠ	Veřejná vysoká škola
ZČU	Západočeská univerzita v Plzni

11 PŘÍLOHY

Příloha 1: Přehled odborné přípravy v oblasti canisterapie

Příloha 2: Komparační tabulky

Příloha 1: Přehled odborné přípravy v oblasti canisterapie

Tabulka 1: Odborná příprava v rámci oboru Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty

	ČZU obor Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty
Cílová skupina	- uchazeči, kteří dosáhli úplného středoškolského vzdělání a uspěli u písemné přijímací zkoušky z biologie
Časová dotace	- 3 roky
Tématická náplň	- zoologie - praktická anatomie zvířat - praktická fyziologie zvířat - základy genetiky - základy obecné zootechniky - etologie zvířat - etika chovu zvířat - chov koní - kynologie - praktické využití psů v zoorehabilitaci - praktické využití koní v hiporehabilitaci - základy anatomie člověka - základy fyziologie člověka - kineziologie a patokineziologie - následná péče a rekonvalescence - psychologie osobnosti a sociální psychologie - speciální pedagogika - účetnictví nevýdělečných organizací
Praktická část	- nezjištěno
Zakončení	- státní závěrečná zkouška - obhajoba bakalářské práce
Výstup	- vysokoškolský diplom - akademický titul „bakalář“
Organizační zajištění	- lektory jsou vyučující FAPPZ a specialisté na humanitní předměty z FTVS

Zdroj: Langrová, Tlustoš, Voženílková, 2010; Učitelské noviny, 2010

Tabulka 2: Odborná příprava v rámci předmětu Využití psů v zoorehabilitaci

	ČZU předmět Využití psů v zoorehabilitaci
Cílová skupina	- studenti FAPPZ programu Zootechnika, oborů se zaměřením na chovatelství zvířat
Časová dotace	- 1 semestr – 14 hodin teorie, 14 hodin cvičení
Tématická náplň	<ul style="list-style-type: none"> - historie zoorehabilitace, výhody jejich využití, terminologie, udržitelnost rozvoje - výběr vhodného psa pro výkon zoorehabilitace - výchova a příprava psa pro výkon zoorehabilitace - welfare psů využívaných v zoorehabilitaci - způsoby praktického využití psů při zoorehabilitaci a oblasti využití - psychická, fyzická, sociální, pedagogická - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře - hygiena v zoorehabilitaci - legislativa ve vztahu k využívání psa při zoorehabilitaci, lékařská terminologie - administrativní náležitosti (kazuistiky, protokoly atd.)
Praktická část	<ul style="list-style-type: none"> - příprava na semestrální práci – např. návrh metodik, výběr vhodného zvířete atd. - praktické cvičení – rozvoj komunikačních dovedností - výběr a příprava psa pro praktické využití v zoorehabilitaci- praktické ukázky - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky dle oblastí využití - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky pro děti - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky využívané v období dospívání a dospělosti - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky pro seniory - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky pro nevidomé a neslyšící - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky pro osoby s postižením - vyhodnocení semestrálních prací
Zakončení	<ul style="list-style-type: none"> - semestrální práce - zápočtový test
Výstup	- zápočet
Organizační zajištění	- lektory jsou vyučující s dlouholetou praxí v oblasti výchovy a výcviku psa, zoorehabilitace, odborník z oblasti zootechniky a etologie

Zdroj: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2007a

Tabulka 3: Odborná příprava v rámci předmětu Využití zvířat v zoorehabilitaci

	ČZU předmět Využití zvířat v zoorehabilitaci
Cílová skupina	- studenti FAPPZ programu Zootechnika, oborů se zaměřením na chovatelství zvířat
Časová dotace	- 1 semestr – 28 hodin teorie, 28 hodin cvičení
Tématická náplň	<ul style="list-style-type: none"> - historie zoorehabilitace, využívání, terminologie, udržitelnost rozvoje - legislativa ve vztahu k zoorehabilitaci - lékařská terminologie - administrativní náležitosti, kazuistika, protokoly - welfare zvířat používaných v zoorehabilitaci - metody zoorehabilitace a oblasti jejího využití (psychická, fyzická, sociální) v podmínkách ČR - zoonozy v zoorehabilitaci - využívané druhy zvířat - pracovní metodiky – kůň, pes, hospodářská zvířata a zvířata v zoo, ostatní zvířata (kočky, hlodavci apod.) - psychické aspekty komunikace s klientem, s příbuznými, s odborným personálem - metody zoorehabilitace a trendy ve světě
Praktická část	<ul style="list-style-type: none"> - seminář k semestrální práci - příprava, volba tématu, návrh metodik - zpracování posteru a komentáře - praktické cvičení rozvoje komunikačních dovedností - koně - hiporehabilitace - praktické cvičení-výběr, výcvik a využití zvířat - psi - praktické cvičení - výběr, výcvik a využití zvířete, praktická ukázka - hospodářská zvířata - výběr a výchova zvířat - zapojení studentů do pracovní terapie se zvířaty pro klienty - ostatní zvířata (hlodavci) - ukázky aktivit se zvířaty, účast na výukových programech pro děti spec. škol - zoologické zahrady - praktický program využití zookoutků pro potřeby zoorehabilitace - protokoly, metodiky, kazuistiky v zoorehabilitaci
Zakončení	<ul style="list-style-type: none"> - semestrální práce - zápočtový test
Výstup	- zápočet
Organizační zajištění	- lektory jsou vyučující s dlouholetou praxí v oblasti výchovy a výcviku psa, zoorehabilitace, odborník z oblasti zootechniky a etologie

Zdroj: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2007b

Tabulka 4: Odborná příprava v rámci předmětu Zooterapie na JU

	JU předmět Zooterapie
Cílová skupina	- studenti JU, nejčastěji studenti ZSF JU, oborů: všeobecná sestra; porodní asistentka; rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory; fyzioterapie; speciální pedagogika
Časová dotace	- 1 semestr – 51 hodin cvičení (speciální pedagogika – povinně volitelný předmět), 30 hodin cvičení (ostatní)
Tématická náplň	- terminologie v zooterapii, současný stav v ČR - metody a formy zooterapie - praktikování zooterapie - obecné podmínky a předpoklady - využití psa ve zdravotně sociální oblasti - terminologie canisterapie, canisterapeutický proces, výukové video - vliv canisterapie na osoby s postižením - příprava canisterapeutických týmů na praktikování canisterapie, výcvik canisterapeutických týmů - formy canisterapie - canisterapie u klientů různých věkových skupin (dětí, dospělí, senioři) - hiporehabilitace - podmínky, pravidla a její uplatnění u jednotlivých typů klientů - felinoterapie - metody a formy, její uplatnění u jednotlivých typů klientů - farmingterapie - přímá aplikace canisterapeutického procesu
Praktická část	- výuková videa - povinná účast studentů na praktické ukázce v zařízení
Zakončení	- aktivita při cvičení - 80% docházka - účast na praktické zooterapii - písemný výstup z praktické ukázky
Výstup	- zápočet
Organizační zajištění	- lektorem je vyučující s dlouholetou praxí v oblasti výchovy a výcviku psa, zoorehabilitace - především canisterapie, odborník ve zdravotně sociální oblasti

Zdroj: IS/STAG portál, 2010

Tabulka 5: Odborná příprava v rámci předmětu Zooterapie na MU

	MU předmět Zooterapie
Cílová skupina	- studenti psychologie
Časová dotace	- 1 semestr (hodinová dotace nezjištěna)
Tématická náplň	- základní teoretické informace z oblasti zooterapie - vymezení pojmu, terminologie, léčebné využití zvířat - hiporehabilitace, etologie koně, základy péče o koně, terminologie - hipoterapie/sport handicapovaných/aktivity s využitím koně - canisterapie - felinoterapie a ostatní zvířata v terapii
Praktická část	- praktické ukázky terapeutických postupů a technik v rámci výuky - exkurze na specializovaná pracoviště
Zakončení	- aktivní účast na výuce - min. 80% - překlad cizojazyčného odborného textu - absolvování 5 denní stáže v hiporehabilitaci - účast nejméně na jedné canisterapeutické hodině - zpracování písemného výstupu - popis jedné hodiny hiporehabilitace a jedné hodiny canisterapie
Výstup	- nezjištěno
Organizační zajištění	- lektory jsou odborníci z oblasti psychologie, v praktické části vyučující s praxí v oblasti zoorehabilitace – zejména hiporehabilitace

Zdroj: IS.MUNI.CZ, 2011b

Tabulka 6: Odborná příprava v rámci Vstupního canisterapeutického kurzu

Anitera Vstupní canisterapeutický kurz	
Cílová skupina	<ul style="list-style-type: none"> - odborná veřejnost – zaměstnanci zdravotnických, sociálních a vzdělávacích zařízení - laická veřejnost – budoucí canisterapeuté - dobrovolníci - zájemci se psem i bez psa
Časová dotace	- 8 dní
Tématická náplň	<ul style="list-style-type: none"> - veterinární péče - úvod do animoterapie - terapie za pomoci zvířat - typy canisterapeutických programů - typy canisterapeutických intervencí - organizační schéma canisterapie - metodika práce s klienty - léčebné účinky canisterapie - využití canisterapie v rámci psychologie - využití canisterapie v rámci fyzioterapie - první pomoc v kontextu canisterapie - pořádání společensko-osvětových programů - etologie psa
Praktická část	<ul style="list-style-type: none"> - ranní rozvíčky se psy - základní poslušnost, adaptabilita a specifický CT výcvik - nácvik interakcí psovod - pes - interaktivní sezení a nácviky modelových situací - praxe pod vedením lektorů denně 4 hodiny a následný rozbor a popř. interaktivní trénink - návštěvy zařízení s náhledy a praxí - komunikační techniky - nácvik plánování programu - "zkoušky nanečisto" - canisterapeutické zkoušky včetně certifikace
Zakončení	<ul style="list-style-type: none"> - canisterapeutická zkouška - teoretický závěrečný test
Výstup	- certifikát
Organizační zajištění	- lektorský tým zahrnuje odborníky s více jak 10 lety praxe v oboru a autory publikací se zaměřením na canisterapii

Zdroj: Anitera, o.p.s., 2009d,f

Tabulka 7: Odborná příprava v rámci Indikačního kurzu

	Anitera Indikační kurz
Cílová skupina	<ul style="list-style-type: none"> - vedoucí a organizační pracovníci zdravotnických, sociálních a vzdělávacích zařízení - indikující lékaři, kliničtí logopedi, kliničtí psychologové, ergoterapeuti, fyzioterapeuti, zdravotní sestry - organizátoři neziskových organizací sdružujících klienty (mateřská a pečovatelská centra, kluby seniorů, dětská volnočasová centra apod.)
Časová dotace	- 2 dny
Tématická náplň	<ul style="list-style-type: none"> - úvod do animoterapie - terapie za pomoci zvířat - typy canisterapeutických programů - typy canisterapeutických intervencí - organizační schéma canisterapie - základní metodika práce s klienty - léčebné účinky canisterapie
Praktická část	<ul style="list-style-type: none"> - interaktivní sezení a ukázky - nácvik plánování a vyhodnocování programu
Zakončení	<ul style="list-style-type: none"> - kurz nezahrnuje práci s vlastním psem ani zkoušky - nácvik se psy lektorů - závěrečný test
Výstup	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát v rámci rozšiřujícího vzdělávání ve zdravotnictví - 4-8 kreditů - kliničtí logopedi, kliničtí psychologové, ergoterapeuti a fyzioterapeuti - 2 kredity - zdravotní sestry
Organizační zajištění	- lektorský tým zahrnuje odborníky s více jak 10 lety praxe v oboru a autory publikací se zaměřením na canisterapii

Zdroj: Anitera, o.p.s., 2009b,c

Tabulka 8: Odborná příprava v rámci Doškolovacího kurzu

	Anitera Doškolovací kurz
Cílová skupina	<ul style="list-style-type: none"> - primárně dosavadní praktikující canisterapeuté společnosti Anitera - volná místa jsou poskytnuta canisterapeutům z jiných organizací, kteří si chtějí doplnit vzdělání o aktuální informace - uchazeči musí mít splněnou veškerou certifikaci canisterapeuta a alespoň 1 rok praxe
Časová dotace	- 2 dny
Tématická náplň	<ul style="list-style-type: none"> - právní aspekty canisterapie - bezpečnost práce v rámci zařízení při provozu canisterapie - typy smluv, možnosti pojištění
Praktická část	<ul style="list-style-type: none"> - v programu není přímá práce se psem - interaktivní sezení, zpětné vazby - každý účastník přednese jednu kauzuistiku nebo jednu návštěvu CT v zařízení či akci – nácvik prezentace vlastní práce, popř. metodický návod zlepšení - výroba netradičních pomůcek z tradičních materiálů
Zakončení	- přezkoušení týmu (není zkouška)
Výstup	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát - zapsání do indexu CT týmu
Organizační zajištění	- lektorský tým zahrnuje odborníky s více jak 10 lety praxe v oboru a autory publikací se zaměřením na canisterapii

Zdroj: Anitera, o.p.s., 2009a

Tabulka 9: Odborná příprava sdružení Cantes

	Cantes
Cílová skupina	- členové sdružení Cantes
Časová dotace	- 2 dny
Tématická náplň	<ul style="list-style-type: none"> - veterinární přednáška - obecná a dětská psychologie - zdravotnictví - sociální problematika - logopedie - polohování - výchova a výcvik psů - teorie a praxe kynologie
Praktická část	- canisterapie v praxi v sociálním a zdravotnickém zařízení, týmová spolupráce
Zakončení	- canisterapeutická zkouška
Výstup	- certifikát
Organizační zajištění	- lektoři z řad osob provádějících canisterapii s dlouholetou praxí v oboru

Zdroj: Cantes, o.s., 2011a

Tabulka 10: Odborná příprava sdružení Podané ruce

	Podané ruce
Cílová skupina	- veřejnost
Časová dotace	- 2 dny
Tématická náplň	- etologie psa - péče o psa - charakteristika jednotlivých typů postižení klienta - specifika práce s klienty s různým typem postižení - řešení modelových situací z praxe
Praktická část	- výcvik specifických dovedností psa (zvykání si na reakce klientů, neobvyklé prostředí, aj.)
Zakončení	- canisterapeutická zkouška
Výstup	- certifikát
Organizační zajištění	- lektoři z řad osob provádějících canisterapii s dlouholetou praxí v oboru a cvičitelé asistenčních psů s dlouholetou praxí

Zdroj: Podané ruce, 2008a

Tabulka 11: Odborná příprava společnosti Pomocné tlapky

	Pomocné tlapky
Cílová skupina	- veřejnost
Časová dotace	- 2 dny
Tématická náplň	- canisterapie v praxi (psychologie, fyzioterapie)
Praktická část	- přímé nasazení týmů pod dohledem lektorů - beseda s kynologem
Zakončení	- canisterapeutická zkouška
Výstup	- certifikát
Organizační zajištění	- lektoři z řad osob provádějících canisterapii s dlouholetou praxí v oboru a cvičitelé asistenčních psů s dlouholetou praxí

Zdroj: Pomocné tlapky, 2011a

Tabulka 12: Odborná příprava v rámci Výcviku canisterapeutických týmů

	Hafík Výcvik canisterapeutických týmů
Cílová skupina	- dobrovolníci sdružení Hafík po úspěšném absolvování jednodenních vstupních testů
Časová dotace	- 5 dní - etologie psa - zooterapie – pojmy, historie, metody, typy dle zvířecího druhu - podmínky praktikování canisterapie - dobrovolnická služba
Tématická náplň	- využití canisterapie u klientů s různým typem postižení- typologie klientů - polohování - prevence úrazů způsobených psem - canisterapeutické aktivity - možnosti uplatnění canisterapie v praxi - náhled – před absolvováním výcviku pozorují bez psa několik hodin u různých typů klientů praktikující týmy
Praktická část	- přímé nasazení týmů pod dohledem lektorů - výcvik specifických dovedností psa (zvykání si na reakce klientů, neobvyklé prostředí, aj.) - řešení modelových situací
Zakončení	- canisterapeutická zkouška - teoretický závěrečný test
Výstup	- certifikát
Organizační zajištění	- lektoři z řad osob provádějících canisterapii s více jak 10 lety praxe v oboru, odborníci ze zdravotně-sociální oblasti, zkušení kynologové, autoři publikací se zaměřením na canisterapii

Zdroj: Hafík, 2010

Tabulka 13: Odborná příprava v rámci Školení a výcviku v oboru canisterapie

<p style="text-align: center;">Elva help Školení a výcvik v oblasti canisterapie</p>	
Cílová skupina	<ul style="list-style-type: none"> - absolventi vyššího odborného nebo vysokoškolského vzdělání v humanitním oboru (canisterapeuté) - absolventi nižšího vzdělání než je vyšší odborné a vysokoškolské v humanitním oboru (canisasistenti) - absolventi vzdělání v jiném než humanitním oboru (canisasistenti) - tito musí zároveň dodat osvědčení o vzdělání v daném oboru, kurzech a praxi v oboru zdravotním, sociálním či pedagogickém, osvědčení o působnosti a zkušenostech v oblasti kynologie (nutnou podmínkou je vlastní portfolio¹¹)
Časová dotace	<ul style="list-style-type: none"> - nepravidelně – školení + výcvik probíhá souběžně a individuálně, dohromady je však nutné absolvovat minimálně 20 hodin teorie a minimálně 25 hodin praxe
Tématická náplň	<ul style="list-style-type: none"> - studium doporučené literatury a skript sdružení – samostudium, které se následně prověřuje dotazy
Praktická část	<ul style="list-style-type: none"> - náhled - bez psa několik hodin u všech typů klientů pozorují praktikující tým - praxe ve sdružení s již otestovaným psem sdružení – pro posouzení schopností studenta - praxe s vlastním psem, který musí splnit požadavky pro atest ovladatelnosti psa (Elva help, 2011b) - přímé nasazení týmu pod dohledem lektora u všech typů klientů
Zakončení	<ul style="list-style-type: none"> - níže uvedená zkouška probíhá na začátku školení¹² - zkouška psa a CT týmu jako celku - zkouška psa je praktická - student přivádí svého psa do specifického - nestandardního prostředí - zkouška CT týmu je praktická - student přivádí svého psa do zařízení
Výstup	<ul style="list-style-type: none"> - protokol o školení a praxi (zakládá se do portfolia studenta, které se dále předkládá budoucímu odběrateli této sociální služby – zaměstnavateli, jako jediný validní důkaz kompetence k výkonu canisterapie)
Organizační zajištění	<ul style="list-style-type: none"> - lektorem je osoba provádějící canisterapii s více jak 10 lety praxe v oboru, cvičitel asistenčních a slepeckých psů s dlouholetou praxí, spoluautor publikací se zaměřením na canisterapii

Zdroj: Elva help, 2011c,d

¹¹ seznam důkazů o kompetentnosti k započetí praxe a studia v oboru canisterapie

¹² CT tým, který neprojde počáteční zkouškou nemůže absolvovat školení, zároveň nelze vykonat pouze zkoušku – zkouška podmiňuje školení

Tabulka 14: Odborná příprava v rámci rekvalifikačního kurzu Canisinstruktor

	Svopap rekvalifikační kurz Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti
Cílová skupina	- veřejnost minimálně s ukončeným základním vzděláním
Časová dotace	- 4 – 5 měsíců - víkendové studium (pátek, sobota, neděle), probíhá ve stanovených intervalech, cca 1x za 14 dní až měsíc, tyto výukové bloky jsou celkem 4
Tématická náplň	<ul style="list-style-type: none"> - anatomie a fyziologie psa - chov psů, hygiena chovu psů - výživa a krmení psa - vybrané kapitoly z veterinářství - základy parazitologie - etika a etologie psa - vybrané problémy z obecné psychologie - vývojová psychologie člověka - sociální psychologie - psychosociální patologie - manipulace se psem a jeho výchova
Praktická část	<ul style="list-style-type: none"> - manipulace, praktické ukázky a využití (účastník si domlouvá s vyučujícími lektory) - vlastní pes testovaný v rámci kurzu výhodou, ne však podmínkou
Zakončení	- zkouška
Výstup	- osvědčení
Organizační zajištění	- lektori z řad osob provádějících canisterapii s dlouholetou praxí v oboru, odborníci z oblastí: kynologie, sociální práce, veterinářství, anatomie a fyziologie, výživy a krmení aj.

Zdroj: Svopap, 2010a

Tabulka 15: Odborná příprava v rámci rakouského univerzitního kurzu

	VU Wien + TAT <i>Animal assisted therapy and Animal assisted activities</i>
Cílová skupina	<ul style="list-style-type: none"> - absolventi vysokoškolského studia z oblasti pedagogické, sociální, zdravotní a biologické (např. učitelé, sociální pracovníci, sociální pedagogové, terapeuti, lékaři, psychologové, biologové, veterináři) - osoby s ukončeným odborným vzděláním pro povolání v příslušné odborné oblasti (např. pedagogové kojeneckých a mateřských škol, geriatrické a nemocniční sestry, chovatel zvířat) - osoby se značnými praktickými zkušenostmi v příslušné odborné oblasti (např. asistenti v mateřských školách, zkušený personál zooterapeutických sdružení např. TAT), s dovednostmi pro jednání s lidmi - přijímací řízení se skládá z posouzení žádosti (průvodní dopis a životopis podaný k přihlášce na Univerzitu veterinárního lékařství ve Vídni) a kde je potřeba, tam se přijímací řízení skládá také z přijímacího pohovoru
Časová dotace	<ul style="list-style-type: none"> - celkem 4 semestry - absolvent musí získat minimálně 60 bodů ECTS¹³ - většinou se jedná o víkendovou výuku - 306 hodin blokove výuky zahrnující krátké exkurse a zkušební víkend (rozděleno na 288 hodin výuky a 18 hodin zkoušek), z toho víkendové rozvržení 9 hodin na den (sobota a neděle)
Tématická náplň	<p><i>Historie chovu zvířat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ekologické zemědělství a chov zvířat - etické aspekty vztahu člověk-zvíře - kulturní a historický vývoj vztahu člověk-zvíře - kulturní a náboženské filozofické aspekty vztahu člověk-zvíře - účinky zvířat na tělo, mysl a duši - lidé a jejich sociální talent a ochota k sociálnímu kontaktu - dialog / komunikace mezi lidmi a zvířaty - etologie <p><i>Teoretický a formální základ vědecké práce</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace - zpětná vazba - rétorika - uvažování - řešení konfliktů - skupinová dynamika <p><i>Etogram a sociální péče</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - psa a kočky

¹³ ECTS label - zkratka pro European Credit Transfer System = Evropský kreditní systém, tj. certifikát kvality kreditního systému, systém přenosu kreditů a jejich akumulace, který zjednodušuje uznávání studia na zahraniční vysoké škole (Kohoutek, 2005-2006)

	<ul style="list-style-type: none"> - koně, pony, osla - skotu a malých přežvýkavců (ovce, kozy) - fretek, králíků a hlodavců - morčat, potkanů a myši - prasat - plazů – se zaměřením na želvy - drůbeže a ptáků chovaných v zajetí - včel - ryb, včetně instalace, humánní akvária <p><i>Výběrová kritéria pro terapeutická zvířata</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - získané chování a základy pro výcvik zvířat pro využití v zooterapii - charakteristiky rozdílných ras - praktická canisterapie - canisterapie: obecné zásady, školení - školení v základních vybraných typech zooterapií <p><i>Zooterapeutická intervence</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - canisterapie - hiporehabilitace - terapeutické využití hlodavců - terapeutické využití hospodářských zvířat - terapeutické využití kuřat - lamaterapie - využití zvířat v bazální stimulaci - využití zvířat v logopedii, ergoterapii, fyzioterapii, klinickém obrazu - intervence u osob se zdravotním postižením <p><i>Vzdělávání</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - speciální pedagogika a doučování (včetně exkurse) - AAE s hmyzem v přírodě <p><i>Psychologie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy, modely učení - neuropsychologie - sociální psychologie - vývojová psychologie - komunikace - pravidla chování při jednání s pacienty - supervize mentálního zdraví v pomáhajících profesích - dohled pro pomáhající profese - validace <p><i>Zooterapie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - v dětské a dorostové psychiatrii - v denní péči - u dětí s poruchami chování, ADHD a vývojovými vadami - v rámci vzdělávání ve školách a předběžného výcviku zvířat
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - v geriatrici: základní principy, běžné nemoci a zdravotní problémy - ve vězení a v rámci soudní rehabilitace - u pacientů ve vegetativním stavu <p><i>Hygiena při zacházení se zvířaty, zoonózy, řízení a zabezpečování jakosti</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní kurz první pomoci - první pomoc pro osoby využívající zooterapii - základy první pomoci pro zvířata - alergie na bázi zoonóz <p><i>Ochrana a práva zvířat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - právní rámec pro práci se zvířaty nebo pro profesionální využití zvířat (včetně odpovědnosti a pojištění zvířat) <p><i>Jiné</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - cesta k samostatnosti a práci jako osoba samostatně výdělečně činná
Praktická část	<ul style="list-style-type: none"> - praxe v 6 různých zařízeních zaměřených na zooterapii s podmínkou minimálně 3 různých druhů zvířat – dohromady minimálně 160 hodin - exkurze poskytují vhled do praxe, obvykle spojeny s cvičeními, semináři a přednáškami - v rámci cvičení nácvik praktických a specifických dovedností týkajících se profesní kariéry - v rámci seminářů vědecké diskuse, aktivní účast studentů – interakce v malých skupinách, výuka aplikace poznatků analýzy modelové situace a řešení vzniklých problémů
Zakončení	<ul style="list-style-type: none"> - prokazatelná účast na veškeré víkendové výuce s možností absence maximálně 2 dnů za semestr - za chybějící 2 dny je nutno předložit písemnou práci vztahující se k probírané zameškané látce ve výši minimálně 2 stránky na jeden chybějící den - písemné potvrzení o absolvování nejméně 160 hodin praxe v 6 různých zařízeních s minimálně 3 různými druhy zvířat - z každé dílčí praxe je třeba vypracovat protokol, následuje osobní reflexe a komentář - závěrečná kvalifikační práce – účastníci téhož předmětu v rámci kurzu mohou výzkumnou práci vypracovat společně, musí být ale v tomto případě jasně zřejmé, kdo tvořil jakou část - prokazatelná účast na 16-hodinovém kurzu první pomoci, který byl ukončen rok před začátkem akademického programu - úspěšné obhájení závěrečné práce o minimálním rozsahu 50 stran před zkušební komisí
Výstup	<ul style="list-style-type: none"> - osvědčení a titul „akademicky diplomovaný specialista v AAT“

	a AAA“
Organizační zajištění	<ul style="list-style-type: none"> - lektory jsou odborníci z Univerzity veterinárního lékařství ve Vídni, specializovaní externisté z humanitních oborů a osoby provádějící zooterapii s dlouholetou praxí v oboru - pedagogové, lékaři, veterinární lékaři, speciálně vyškolené osoby v oblasti AAA a AAT s praktickými zkušenostmi v používání těchto podpůrných metod, absolventi studia prezentující své projekty atd., k dispozici mezi lektory je také sociální pracovník (sociální práce není příliš zahrnuta-ale samozřejmě je součástí různých forem zmíněných intervencí) - výuka probíhá na VU ve Vídni, stáže a exkurze v různých zařízeních zaměřených na zooterapii

Zdroj: VU-Wien, 2010

Příloha 2: Komparační tabulky

Tabulka 16: Srovnání cílových skupin v rámci odborné přípravy v oblasti canisterapie

	Cílová skupina
ČZU obor Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty	- uchazeči, kteří dosáhli úplného středoškolského vzdělání a uspěli u písemné přijímací zkoušky z biologie
ČZU předmět Využití psů v zoorehabilitaci	- studenti FAPPZ programu Zootechnika, oborů se zaměřením na chovatelství zvířat
ČZU předmět Využití zvířat v zoorehabilitaci	- studenti FAPPZ programu Zootechnika, oborů se zaměřením na chovatelství zvířat
JU předmět Zooterapie	- studenti JU, nejčastěji studenti ZSF JU, oborů: všeobecná sestra; porodní asistentka; rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory; fyzioterapie; speciální pedagogika
MU předmět Zooterapie	- studenti psychologie
Anitera Vstupní canisterapeutický kurz	- odborná veřejnost – zaměstnanci zdravotnických, sociálních a vzdělávacích zařízení - laická veřejnost – budoucí canisterapeuté – dobrovolníci - zájemci se psem i bez psa
Anitera Indikační kurz	- vedoucí a organizační pracovníci zdravotnických, sociálních a vzdělávacích zařízení - indikující lékaři, kliničtí logopedi, kliničtí psychologové, ergoterapeuti, fyzioterapeuti, zdravotní sestry - organizátoři neziskových organizací sdružujících klienty (mateřská a pečovatelská centra, kluby seniorů, dětská volnočasová centra apod.)
Anitera Doškolovací kurz	- primárně dosavadní praktikující canisterapeuté společnosti Anitera - volná místa jsou poskytnuta canisterapeutům z jiných organizací, kteří si chtějí doplnit vzdělání o aktuální informace - uchazeči musí mít splněnou veškerou certifikaci canisterapeuta a alespoň 1 rok praxe
Cantes	- členové sdružení Cantes
Podané ruce	- veřejnost
Pomocné tlapy	- veřejnost

<p>Hafík Výcvik canisterapeutických týmů</p>	<p>- dobrovolníci sdružení Hafík po úspěšném absolvování jednodenních vstupních testů</p>
<p>Elva help Školení a výcvik v oblasti canisterapie (canisterapeut či canisasistent)</p>	<p>- absolventi vyššího odborného nebo vysokoškolského vzdělání v humanitním oboru (canisterapeuté) - absolventi nižšího vzdělání než je vyšší odborné a vysokoškolské v humanitním oboru (canisasistenti) - absolventi vzdělání v jiném než humanitním oboru (canisasistenti) - tito musí zároveň dodat osvědčení o vzdělání v daném oboru, kurzech a praxi v oboru zdravotním, sociálním či pedagogickém, osvědčení o působnosti a zkušenostech v oblasti kynologie (nutnou podmínkou je vlastní portfolio)</p>
<p>Svopap rekvalifikační kurz Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti</p>	<p>- veřejnost minimálně s ukončeným základním vzděláním</p>
<p>VU Wien + TAT Animal assisted therapy and Animal assisted activities</p>	<p>- absolventi vysokoškolského studia z oblasti pedagogické, sociální, zdravotní a biologické - osoby s ukončeným odborným vzděláním pro povolání v příslušné odborné oblasti - osoby se značnými praktickými zkušenostmi v příslušné odborné oblasti (např. asistenti v mateřských školách, zkušený personál zooterapeutických sdružení např. TAT), s dovednostmi pro jednání s lidmi - přijímací řízení se skládá z posouzení žádosti (průvodní dopis a životopis podaný k přihlášce na Univerzitu veterinárního lékařství ve Vídni) a kde je potřeba také z přijímacího pohovoru</p>
<p>Návrh koncepce pro AAT</p>	<p>- absolventi vysokoškolského studia z oblasti pedagogické, zdravotnické a sociální - přijímací řízení složené z posouzení žádosti (průvodní dopis a životopis podaný k přihlášce) a přijímacího pohovoru</p>
<p>Návrh koncepce pro AAA a AAE</p>	<p>- veřejnost, pouze za předpokladu úspěšného absolvování jednodenního vstupního testování – CT týmy v přípravě</p>

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 17: Srovnání časové dotace v rámci odborné přípravy v oblasti canisterapie

	Časová dotace
ČZU obor Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty	- 3 roky
ČZU předmět Využití psů v zoorehabilitaci	- 1 semestr – 14 hodin teorie, 14 hodin cvičení
ČZU předmět Využití zvířat v zoorehabilitaci	- 1 semestr – 28 hodin teorie, 28 hodin cvičení
JU předmět Zooterapie	- 1 semestr – 51 hodin cvičení (speciální pedagogika), 30 hodin cvičení (ostatní)
MU předmět Zooterapie	- 1 semestr (hodinová dotace nezjištěna)
Anitera Vstupní canisterapeutický kurz	- 8 dní
Anitera Indikační kurz	- 2 dny
Anitera Doškolovací kurz	- 2 dny
Cantes	- 2 dny
Podané ruce	- 2 dny
Pomocné tlapky	- 2 dny
Hafik Výcvik canisterapeutických týmů	- 5 dní
Elva help Školení a výcvik v oblasti canisterapie	- nepravidelně – školení + výcvik probíhá souběžně a individuálně, dohromady je však nutné absolvovat minimálně 20 hodin teorie a minimálně 25 hodin praxe
Svopap rekvalifikační kurz Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti	- 4 – 5 měsíců - víkendové studium (pátek, sobota, neděle), probíhá ve stanovených intervalech, cca 1x za 14 dní až měsíc, tyto výukové bloky jsou celkem 4
VU Wien + TAT Animal assisted therapy and Animal assisted activities	- celkem 4 semestry - absolvent musí získat minimálně 60 bodů ECTS - většinou se jedná o víkendovou výuku - 306 hodin blokové výuky zahrnující krátké exkurse a zkušební víkend (rozděleno na 288 hodin výuky a 18 hodin zkoušek), z toho víkendové rozvržení 9 hodin na den (sobota a neděle)

Návrh koncepce pro AAT	- celkem 4 semestry - 306 hodin blokové výuky zahrnující krátké exkurse a zkušební víkend (rozděleno na 288 hodin výuky a 18 hodin zkoušek) nebo Vyšší počet hodin prezenční výuky
Návrh koncepce pro AAA a AAE	- minimálně 5 dní

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 18: Srovnání tématické náplně v rámci odborné přípravy v oblasti canisterapie

	Tématická náplň
ČZU obor Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty	<ul style="list-style-type: none"> - zoologie - praktická anatomie zvířat - praktická fyziologie zvířat - základy genetiky - základy obecné zootechniky - etologie zvířat - etika chovu zvířat - chov koní - kynologie - praktické využití psů v zoorehabilitaci - praktické využití koní v hiporehabilitaci - základy anatomie člověka - základy fyziologie člověka - kineziologie a patokineziologie - následná péče a rekonvalescence - psychologie osobnosti a sociální psychologie - speciální pedagogika - účetnictví nevýdělečných organizací
ČZU předmět Využití psů v zoorehabilitaci	<ul style="list-style-type: none"> - historie zoorehabilitace, výhody jejich využití, terminologie, udržitelnost rozvoje - výběr vhodného psa pro výkon zoorehabilitace - výchova a příprava psa pro výkon zoorehabilitace - welfare psů využívaných v zoorehabilitaci - způsoby praktického využití psů při zoorehabilitaci a oblasti využití - psychická, fyzická, sociální, pedagogická - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře - hygiena v zoorehabilitaci - legislativa ve vztahu k využívání psa při zoorehabilitaci, lékařská terminologie - administrativní náležitosti (kazuistiky, protokoly atd.)
	<ul style="list-style-type: none"> - historie zoorehabilitace, využívání, terminologie, udržitelnost rozvoje

<p style="text-align: center;">ČZU předmět Využití zvířat v zoorehabilitaci</p>	<ul style="list-style-type: none"> - legislativa ve vztahu k zoorehabilitaci - lékařská terminologie - administrativní náležitosti, kazuistika, protokoly - welfare zvířat používaných v zoorehabilitaci - metody zoorehabilitace a oblasti jejího využití (psychická, fyzická, sociální) v podmínkách ČR - zoonozy v zoorehabilitaci - využívané druhy zvířat - pracovní metodiky – kůň - využívané druhy zvířat - pracovní metodiky - pes - využívané druhy zvířat - pracovní metodiky – hospodářská zvířata a zvířata v zoo - využívané druhy zvířat - pracovní metodiky – ostatní zvířata (kočky, hlodavci apod.) - psychické aspekty komunikace s klientem, s příbuznými, s odborným personálem - metody zoorehabilitace a trendy ve světě
<p style="text-align: center;">JU předmět Zooterapie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - terminologie v zooterapii, současný stav v ČR - metody a formy zooterapie - praktikování zooterapie - obecné podmínky a předpoklady - využití psa ve zdravotně sociální oblasti - terminologie canisterapie, canisterapeutický proces, výukové video - vliv canisterapie na osoby s postižením - příprava canisterapeutických týmů na praktikování canisterapie, výcvik canisterapeutických týmů - formy canisterapie - canisterapie u klientů různých věkových skupin (děti, dospělí, senioři) - hiporehabilitace - podmínky, pravidla a její uplatnění u jednotlivých typů klientů - felinoterapie - metody a formy, její uplatnění u jednotlivých typů klientů - farmingterapie - přímá aplikace canisterapeutického procesu
<p style="text-align: center;">MU předmět Zooterapie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - základní teoretické informace z oblasti zooterapie - vymezení pojmu, terminologie, léčebné využití zvířat - hiporehabilitace, etologie koně, základy péče o koně, terminologie - hipoterapie/sport handicapovaných/aktivity s využitím koně - canisterapie - felinoterapie a ostatní zvířata v terapii
<p style="text-align: center;">Anitera</p>	<ul style="list-style-type: none"> - veterinární péče

Vstupní canisterapeutický kurz	<ul style="list-style-type: none"> - úvod do animoterapie - terapie za pomoci zvířat - typy canisterapeutických programů - typy canisterapeutických intervencí - organizační schéma canisterapie - metodika práce s klienty - léčebné účinky canisterapie - využití canisterapie v rámci psychologie - využití canisterapie v rámci fyzioterapie - první pomoc v kontextu canisterapie - pořádání společensko-osvětových programů - etologie psa
Anitera Indikační kurz	<ul style="list-style-type: none"> - úvod do animoterapie - terapie za pomoci zvířat - typy canisterapeutických programů - typy canisterapeutických intervencí - organizační schéma canisterapie - základní metodika práce s klienty - léčebné účinky canisterapie
Anitera Doškolovací kurz	<ul style="list-style-type: none"> - právní aspekty canisterapie - bezpečnost práce v rámci zařízení při provozu canisterapie - typy smluv, možnosti pojištění
Cantes	<ul style="list-style-type: none"> - veterinární přednáška - obecná a dětská psychologie - zdravotnictví - sociální problematika - logopedie - polohování - výchova a výcvik psů - teorie a praxe kynologie
Podané ruce	<ul style="list-style-type: none"> - etologie psa - péče o psa - charakteristika jednotlivých typů postižení klienta - specifika práce s klienty s různým typem postižení
Pomocné tlapky	<ul style="list-style-type: none"> - canisterapie v praxi (psychologie, fyzioterapie)
Hafik Výcvik canisterapeutických týmů	<ul style="list-style-type: none"> - etologie psa - zooterapie – pojmy, historie, metody, typy dle zvířecího druhu - podmínky praktikování canisterapie - dobrovolnická služba - využití canisterapie u klientů s různým typem postižení- typologie klientů - polohování - prevence úrazů způsobených psem - canisterapeutické aktivity - možnosti uplatnění canisterapie v praxi

<p>Elva help Školení a výcvik v oblasti canisterapie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - studium doporučené literatury a skript sdružení – samostudium, které se následně prověřuje dotazy
<p>Svopap rekvalifikační kurz Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - anatomie a fyziologie psa - chov psů, hygiena chovu psů - výživa a krmení psa - vybrané kapitoly z veterinářství - základy parazitologie - etika a etologie psa - vybrané problémy z obecné psychologie - vývojová psychologie člověka - sociální psychologie - psychosociální patologie - manipulace se psem a jeho výchova
<p>VU Wien + TAT Animal assisted therapy and Animal assisted activities</p>	<p><i>Historie chovu zvířat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ekologické zemědělství a chov zvířat - etické aspekty vztahu člověk-zvíře - kulturní a historický vývoj vztahu člověk-zvíře - kulturní a náboženské filozofické aspekty vztahu člověk-zvíře - účinky zvířat na tělo, mysl a duši - lidé a jejich sociální talent a ochota k sociálnímu kontaktu - dialog / komunikace mezi lidmi a zvířaty - etologie <p><i>Teoretický a formální základ vědecké práce</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace - zpětná vazba - rétorika - uvažování - řešení konfliktů - skupinová dynamika <p><i>Etogram a sociální péče</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - psa a kočky - koně, pony, osla - skotu a malých přežvýkavců (ovce, kozy) - fretek, králíků a hlodavců - morčat, potkanů a myší - prasat - plazů – se zaměřením na želvy - drůbeže a ptáků chovaných v zajetí - včel - ryb, včetně instalace, humánní akvária <p><i>Výběrová kritéria pro terapeutická zvířata</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - získané chování a základy pro výcvik zvířat pro

	<p>využití v zooterapii</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteristiky rozdílných ras - praktická canisterapie - canisterapie: obecné zásady, školení - školení v základních vybraných typech zooterapií <p><i>Zooterapeutická intervence</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - canisterapie - hiporehabilitace - terapeutické využití hlodavců - terapeutické využití hospodářských zvířat - terapeutické využití kuřat - lamaterapie - využití zvířat v bazální stimulaci - využití zvířat v logopedii, ergoterapii, fyzioterapii, klinickém obrazu - intervence u osob se zdravotním postižením <p><i>Vzdělávání</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - speciální pedagogika a doučování (včetně exkurse) - AAE s hmyzem v přírodě <p><i>Psychologie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy, modely učení - neuropsychologie - sociální psychologie - vývojová psychologie - komunikace - pravidla chování při jednání s pacienty - supervize mentálního zdraví v pomáhajících profesích - dohled pro pomáhající profese - validace <p><i>Zooterapie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - v dětské a dorostové psychiatrii - v denní péči - u dětí s poruchami chování, ADHD a vývojovými vadami - v rámci vzdělávání ve školách a předběžného výcviku zvířat - v geriatrii: základní principy, běžné nemoci a zdravotní problémy - ve vězení a v rámci soudní rehabilitace - u pacientů ve vegetativním stavu <p><i>Hygiena při zacházení se zvířaty, zoonózy, řízení a zabezpečování jakosti</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní kurz první pomoci - první pomoc pro osoby využívající zooterapii
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - základy první pomoci pro zvířata - alergie na bázi zoonóz <p><i>Ochrana a práva zvířat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - právní rámec pro práci se zvířaty nebo pro profesionální využití zvířat (včetně odpovědnosti a pojištění zvířat) <p><i>Jiné</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - cesta k samostatnosti a práci jako osoba samostatně výdělečně činná
Návrh koncepce pro AAT	- totéž, co VU Wien, avšak větší důraz na oblast pedagogickou, sociální a zdravotnickou – humanitní předměty
Návrh koncepce pro AAA a AAE	<ul style="list-style-type: none"> - pes - etologie, výchova, kynologie - zoorehabilitace - pojmy, historie, dělení - canisterapie - pojmy, historie, dělení, podmínky praktikování, její využití v praxi - typologie klientů aj. - průběžné vzdělávání

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 19: Srovnání praktické části v rámci odborné přípravy v oblasti canisterapie

	Praktická část
ČZU obor Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty	- nezjištěno
ČZU předmět Využití psů v zoorehabilitaci	<ul style="list-style-type: none"> - příprava na semestrální práci – např. návrh metodik, výběr vhodného zvířete atd. - praktické cvičení – rozvoj komunikačních dovedností - výběr a příprava psa pro praktické využití v zoorehabilitaci- praktické ukázky - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky dle oblastí využití - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky pro děti - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky využívané v období dospívání a dospělosti - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky pro seniory - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky pro nevidomé a neslyšící - praktické využití psa ve zdravotně sociální sféře – pracovní metodiky pro osoby s

	<ul style="list-style-type: none"> postížením - vyhodnocení semestrálních prací
<p style="text-align: center;">ČZU předmět Využití zvířat v zoorehabilitaci</p>	<ul style="list-style-type: none"> - seminář k semestrální práci - příprava, volba tématu, návrh metodik - zpracování posteru a komentáře - praktické cvičení rozvoje komunikačních dovedností - koně - hiporehabilitace - praktické cvičení-výběr, výcvik a využití zvířat - psi - praktické cvičení - výběr, výcvik a využití zvířete, praktická ukázka - hospodářská zvířata - výběr a výchova zvířat – zapojení studentů do pracovní terapie se zvířaty pro klienty - ostatní zvířata (hlodavci) - ukázky aktivit se zvířaty, účast na výukových programech pro děti spec. škol - zoologické zahrady - praktický program využití zookoutků pro potřeby zoorehabilitace - protokoly, metodiky, kazuistiky v zoorehabilitaci - seminář semestrálních prací
<p style="text-align: center;">JU předmět Zooterapie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - výuková videa - povinná účast studentů na praktické ukázce v zařízení
<p style="text-align: center;">MU předmět Zooterapie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praktické ukázky terapeutických postupů a technik v rámci výuky - exkurze na specializovaná pracoviště
<p style="text-align: center;">Anitera Vstupní canisterapeutický kurz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ranní rozcvičky se psy - základní poslušnost, adaptabilita a specifický CT výcvik - nácvik interakcí psovod - pes - interaktivní sezení a nácviky modelových situací - praxe pod vedením lektorů denně 4 hodiny a následný rozbor a popř. interaktivní trénink - návštěvy zařízení s náhledy a praxí - komunikační techniky - nácvik plánování programu - "zkoušky nanečisto" - canisterapeutické zkoušky včetně certifikace
<p style="text-align: center;">Anitera Indikační kurz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - interaktivní sezení a ukázky - nácvik plánování a vyhodnocování programu
<p style="text-align: center;">Anitera Doškolovací kurz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - v programu není přímá práce se psem - interaktivní sezení, zpětné vazby - každý účastník přednese jednu kazuistiku nebo jednu návštěvu CT v zařízení či akci –

	<p>nácvik prezentace vlastní práce, popř. metodický návod zlepšení</p> <ul style="list-style-type: none"> - výroba netradičních pomůcek z tradičních materiálů
Cantes	<ul style="list-style-type: none"> - canisterapie v praxi v sociálním a zdravotnickém zařízení, týmová spolupráce
Podané ruce	<ul style="list-style-type: none"> - řešení modelových situací z praxe - výcvik specifických dovedností psa (zvykání si na reakce klientů, neobvyklé prostředí, aj.)
Pomocné tlapky	<ul style="list-style-type: none"> - přímé nasazení týmů pod dohledem lektorů - beseda s kynologem
Hafik Výcvik canisterapeutických týmů	<ul style="list-style-type: none"> - náhled – před absolvováním výcviku pozorují bez psa několik hodin u různých typů klientů praktikující týmy - přímé nasazení týmů pod dohledem lektorů - výcvik specifických dovedností psa (zvykání si na reakce klientů, neobvyklé prostředí, aj.) - řešení modelových situací
Elva help Školení a výcvik v oblasti canisterapie	<ul style="list-style-type: none"> - náhled - bez psa několik hodin u všech typů klientů pozorují praktikující tým - praxe ve sdružení s již otestovaným psem sdružení – pro posouzení schopností studenta - praxe s vlastním psem, který musí splnit požadavky pro atest ovladatelnosti psa - přímé nasazení týmu pod dohledem lektora u všech typů klientů
Svopap rekvalifikační kurz Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti	<ul style="list-style-type: none"> - manipulace, praktické ukázky a využití (účastník si domlouvá s vyučujícími lektory) - vlastní pes testovaný v rámci kurzu výhodou, ne však podmínkou
VU Wien + TAT Animal assisted therapy and Animal assisted activities	<ul style="list-style-type: none"> - praxe v 6 různých zařízeních zaměřených na zooterapii s podmínkou minimálně 3 různých druhů zvířat – dohromady minimálně 160 hodin - exkurze poskytují vhled do praxe, obvykle spojeny s cvičeními, semináři a přednáškami - v rámci cvičení nácvik praktických a specifických dovedností týkajících se profesní kariéry - v rámci seminářů vědecké diskuse, aktivní účast studentů – interakce v malých skupinách, výuka aplikace poznatků analýzy modelové situace a řešení vzniklých problémů
Návrh koncepce pro AAT	<ul style="list-style-type: none"> - exkurze, následná praxe v zařízeních, kde probíhá canisterapie, u všech typů klientů - min. 160 hodin praxe

	<ul style="list-style-type: none"> - analýza modelových situací - nácvik praktických a specifických dovedností týkajících se profesní kariéry
Návrh koncepce pro AAA a AAE	<ul style="list-style-type: none"> - komplexní příprava na canisterapeutické zkoušky - modelové situace - výcvik specifických dovedností psa (zvykání si na reakce klientů, neobvyklé prostředí, aj.) - praxe pod vedením lektorů

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 20: Srovnání zakončení a výstupů v rámci odborné přípravy v oblasti canisterapie

	Zakončení	Výstup
ČZU obor Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty	<ul style="list-style-type: none"> - státní závěrečná zkouška - obhajoba bakalářské práce 	<ul style="list-style-type: none"> - vysokoškolský diplom - akademický titul „bakalář“
ČZU předmět Využití psů v zoorehabilitaci	<ul style="list-style-type: none"> - semestrální práce - zápočtový test 	<ul style="list-style-type: none"> - zápočet
ČZU předmět Využití zvířat v zoorehabilitaci	<ul style="list-style-type: none"> - semestrální práce - zápočtový test 	<ul style="list-style-type: none"> - zápočet
JU předmět Zooterapie	<ul style="list-style-type: none"> - aktivita při cvičení - 80% docházka - účast na praktické zooterapii - písemný výstup z praktické ukázky 	<ul style="list-style-type: none"> - zápočet
MU předmět Zooterapie	<ul style="list-style-type: none"> - aktivní účast na výuce – min. 80% - překlad cizojazyčného odborného textu - absolvování 5 denní stáže v hiporehabilitaci - účast nejméně na jedné canisterapeutické hodině - zpracování písemného výstupu - popis jedné hodiny hiporehabilitace a jedné hodiny canisterapie 	<ul style="list-style-type: none"> - nezjištěno
Anitera Vstupní canisterapeutický kurz	<ul style="list-style-type: none"> - canisterapeutická zkouška - teoretický závěrečný test 	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát
Anitera Indikační kurz	<ul style="list-style-type: none"> - kurz nezahrnuje práci s vlastním psem ani zkoušky 	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát v rámci rozšiřujícího

	<ul style="list-style-type: none"> - nácvik se psy lektorů - závěrečný test 	<p>vzdělávání ve zdravotnictví</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4-8 kreditů – kliničtí logopedi, kliničtí psychologové, ergoterapeuti a fyzioterapeuti - 2 kredity – zdravotní sestry
<p>Anitera Doškolovací kurz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - přezkoušení týmu (není zkouška) 	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát - zapsání do indexu CT týmu
<p>Cantes</p>	<ul style="list-style-type: none"> - canisterapeutická zkouška 	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát
<p>Podané ruce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - canisterapeutická zkouška 	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát
<p>Pomocné tlapky</p>	<ul style="list-style-type: none"> - canisterapeutická zkouška 	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát
<p>Hafík Výcvik canisterapeutických týmů</p>	<ul style="list-style-type: none"> - canisterapeutická zkouška - teoretický závěrečný test 	<ul style="list-style-type: none"> - certifikát
<p>Elva help Školení a výcvik v oblasti canisterapie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - níže uvedená zkouška probíhá na začátku školení - zkouška psa a CT týmu jako celku - zkouška psa je praktická – student přivádí svého psa do specifického – nestandardního prostředí - zkouška CT týmu je praktická - student přivádí svého psa do zařízení 	<ul style="list-style-type: none"> - protokol o školení a praxi (zakládá se do portfolia studenta, které se dále předkládá budoucímu odběrateli této sociální služby – zaměstnavateli, jako jediný validní důkaz kompetence k výkonu canisterapie)
<p>Svopap rekvalifikační kurz Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zkouška 	<ul style="list-style-type: none"> - osvědčení
<p>VU Wien + TAT Animal assisted therapy and Animal assisted activities</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prokazatelná účast na veškeré víkendové výuce s možností absence maximálně 2 dnů za semestr - za chybějící 2 dny je nutno předložit písemnou práci 	<ul style="list-style-type: none"> - osvědčení a titul „akademicky diplomovaný specialista v AAT a AAA“

	<p>vztahující se k probírané zameškané látce ve výši minimálně 2 stránky na jeden chybějící den</p> <ul style="list-style-type: none"> - písemné potvrzení o absolvování nejméně 160 hodin praxe v 6 různých zařízeních s minimálně 3 různými druhy zvířat - z každé dílčí praxe je třeba vypracovat protokol, následuje osobní reflexe a komentář - závěrečná kvalifikační práce – účastníci téhož předmětu v rámci kurzu mohou výzkumnou práci vypracovat společně, musí být ale v tomto případě jasně zřejmé, kdo tvořil jakou část - prokazatelná účast na 16-hodinovém kurzu první pomoci, který byl ukončen rok před začátkem akademického programu - úspěšné obhájení závěrečné práce o minimálním rozsahu 50 stran před zkušební komisí 	
<p>Návrh koncepce pro AAT</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prokazatelná účast na veškeré výuce s omezenou možností absence - písemné potvrzení o absolvování nejméně 160 hodin praxe - z každé dílčí praxe potřeba vypracovat protokol, následná osobní reflexe a komentář - úspěšné obhájení závěrečné práce o minimálním rozsahu 80 stran před zkušební komisí 	<ul style="list-style-type: none"> - vysokoškolský diplom - titul „magistr“ - portfolio

<p>Návrh koncepce pro AAA a AAE</p>	<p>- canisterapeutická zkouška prověřující teoretické znalosti dobrovolníka, vhodnost psa pro canisterapii a spolupráci CT týmu</p>	<p>- osvědčení CT týmu s omezenou platností - označení akreditovaný či neakreditovaný dobrovolník</p>
--	---	---

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 21: Srovnání organizačního zajištění v rámci odborné přípravy v oblasti canisterapie

	Organizační zajištění
<p>ČZU obor Zoorehabilitace a asistenční aktivity se zvířaty</p>	<p>- lektory jsou vyučující FAPPZ a specialisté na humanitní předměty z FTVS</p>
<p>ČZU předmět Využití psů v zoorehabilitaci</p>	<p>- lektory jsou vyučující s dlouholetou praxí v oblasti výchovy a výcviku psa, zoorehabilitace, odborník z oblasti zootechniky a etologie</p>
<p>ČZU předmět Využití zvířat v zoorehabilitaci</p>	<p>- lektory jsou vyučující s dlouholetou praxí v oblasti výchovy a výcviku psa, zoorehabilitace, odborník z oblasti zootechniky a etologie</p>
<p>JU předmět Zooterapie</p>	<p>- lektorem je vyučující s dlouholetou praxí v oblasti výchovy a výcviku psa, zoorehabilitace - především canisterapie, odborník ve zdravotně sociální oblasti</p>
<p>MU předmět Zooterapie</p>	<p>- lektory jsou odborníci z oblasti psychologie, v praktické části vyučující s praxí v oblasti zoorehabilitace – zejména hiporehabilitace</p>
<p>Anitera Vstupní canisterapeutický kurz</p>	<p>- lektorský tým zahrnuje odborníky s více jak 10 lety praxe v oboru a autory publikací se zaměřením na canisterapii</p>
<p>Anitera Indikační kurz</p>	<p>- lektorský tým zahrnuje odborníky s více jak 10 lety praxe v oboru a autory publikací se zaměřením na canisterapii</p>
<p>Anitera Doškolovací kurz</p>	<p>- lektorský tým zahrnuje odborníky s více jak 10 lety praxe v oboru a autory publikací se zaměřením na canisterapii</p>
<p>Cantes</p>	<p>- lektoři z řad osob provádějících canisterapii s dlouholetou praxí v oboru</p>
<p>Podané ruce</p>	<p>- lektoři z řad osob provádějících canisterapii s dlouholetou praxí v oboru a cvičitelé asistenčních psů s dlouholetou praxí</p>
<p>Pomocné tlapky</p>	<p>- lektoři z řad osob provádějících canisterapii</p>

	s dlouholetou praxí v oboru a cvičitelé asistenčních psů s desetiletou praxí
Hafik Výcvik canisterapeutických týmů	- lektoři z řad osob provádějících canisterapii s více jak 10 lety praxe v oboru, odborníci ze zdravotně-sociální oblasti, zkušení kynologové, autoři publikací se zaměřením na canisterapii
Elva help Školení a výcvik v oblasti canisterapie	- lektorem je osoba provádějící canisterapii s více jak 10 lety praxe v oboru, cvičitel asistenčních a slepeckých psů s dlouholetou praxí, spoluautor publikací se zaměřením na canisterapii
Svopap rekvalifikační kurz Canisinstruktor v oblasti pro rozvoj osobnosti	- lektoři z řad osob provádějících canisterapii s dlouholetou praxí v oboru, odborníci z oblastí: kynologie, sociální práce, veterinářství, anatomie a fyziologie, výživy a krmení aj.
VU Wien + TAT Animal assisted therapy and Animal assisted activities	- lektory jsou odborníci z Univerzity veterinárního lékařství ve Vídni, specializovaní externisté z humanitních oborů a osoby provádějící zooterapii s dlouholetou praxí v oboru - pedagogové, lékaři, veterinární lékaři, speciálně vyškolené osoby v oblasti AAA a AAT s praktickými zkušenostmi v používání těchto podpůrných metod, absolventi studia prezentující své projekty atd., k dispozici mezi lektory je také sociální pracovník (sociální práce není příliš zahrnuta-ale samozřejmě je součástí různých forem zmíněných intervencí) - výuka probíhá na VU ve Vídni, stáže a exkurze v různých zařízeních zaměřených na zooterapii
Návrh koncepce pro AAT	- lektory by měli být odborníci z VVŠ humanitního zaměření, externisté z VVŠ se zaměřením veterinárním či zemědělským a osoby provádějící canisterapii s dlouholetou praxí v oboru
Návrh koncepce pro AAA a AAE	- lektory by měli být osoby s dlouholetou zkušeností v oblasti canisterapie a kynologie a odborníci z oblastí vyučovaných v rámci teoretické části

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 22: Odborná příprava a vzdělávání v oblasti canisterapie v rámci VVŠ

VVŠ	Odborná konference	Specializované pracoviště	Obor/ pracoviště	Předmět/ pracoviště	Kvalifikační práce/ pracoviště
ČZU	ano	ne	ano/FAPPZ	ano/KZE	nezjištěno
JU	ano	ano - CZOO	ne	ano/KSP	ano/ZSF,PF,TF
MU	ne	ne	ne	ano/PU	ano/PF,FSS,LF
UK	ne	ne	ne	ne	ano/FHS,PF,HTF
UP	ne	ne	ne	ne	ano/FF,CTF,FTK
UTB	ne	ne	ne	ne	ano/FHS,FMK
ZČU	ne	ne	ne	ne	ano/PF,FZS

Zdroj: Vlastní výzkum

Kurzíva – nejčastější výskyt

Zkratky viz. kapitola 10